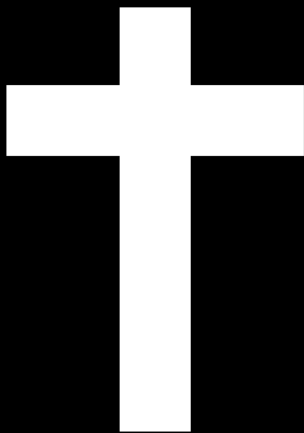

Tawúrati na Injiila
dée fòlíní

Tem: Tawúrati na Injiila dée fòlíní Portions

Tawúratı na Injiila déε fɔ́lını
Tem: Tawúratı na Injiila déε fɔ́lını Portions

copyright © 2015 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: (Tem)

Contributor: Wycliffe Bible Translators, Inc.

All rights reserved.

2020-12-01

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 13 Jul 2024 from source files dated 29 Jan 2022
8c0a8cd3-d7e5-555f-be67-ae986942796a

Contents

MAATEWU 1

Yeésu Krísto-déε Laabaáru kiféngi Maatéwu waanmáa kí né.

Yeésu ijaajaanáa

(Lúk. 3.23-38)

¹ Yeésu Krísto caajaanáa yirá ndó: Dáwoða ge Yeésu ijaajaanáa ijaa bika Ibrahim ge Dáwoða ijaajaanáa ija.

² Ibrahim waalóro Isaáka, Isaáka ulóro Yaakúbu Yaakúbu ulóro Yúúda na igoobiya. ³ Yúúda ilé waalóro Faaréésí na Zaará (belé boɔɔ ge Tamááru), Faaréésí waalóro Esíróóni, Esíróóni ulóro Aráámu ⁴ Aráámu waalóro Aminadaábu, Aminadaábu ulóro Naasóóni, Naasóóni ilé waalóro Sulemáána; ⁵ Sulemáána waalóro Bóozí, ilé igɔɔ ge Ráábí. Bóozí waalóro Obéédí, ilé igɔɔ ge Ruwétu. Obéédí waalóro Yesée ⁶ Yesée waaloróná wúro Dáwoða. Dáwoða waalóro Sulemána (ilé igɔɔ fonggéena Uríi dɛeló) ⁷ Sulemána waalóro Robowáamu, Robowáamu ulóro Abiyáa, Abiyáa ulóro Azáa. ⁸ Azáa waalóro Yozafaáti, Yozafaáti ulóro Yoráamu, Yoráamu ulóro Ozíyáasi. ⁹ Ozíyáasi waalóro Yowatáanu, Yowatáanu ulóro Akáazi, Akáazi ulóro Ezekíyáasi. ¹⁰ Ezekíyáasi waalóro Manasée, Manasée ulóro Amóóni, Amóóni ulóro Yoziyáasi. ¹¹ Yoziyáasi waalóro Yokoniyáasi na igoobiya. Búdée saáti ge baagba Israyéélí biya beɛɛená Yomíti Babilóóni laadó-daá.

¹² Beɛɛená Israyéélí biya yomíti Babilóóni wóro né, Yokoniyási waalóro Salatiyéélí, Salatiyéélí ilé ulóro Zorobabéélí. ¹³ Zorobabéélí waalóro Abiwúúdi, Abiwúúdi ulóro Eliyakíimi, Eliyakíimi ulóro Azóóru. ¹⁴ Azóóru waalóro Sadóókí, Sadóókí ulóro Akíimi, Akíimi ulóro Eliwúúdi. ¹⁵ Eliwúúdi waalóro Eleyazáaru, Eleyazáaru ulóro Matáanu, Matáanu ulóro Yaakúbu. ¹⁶ Yaakúbu waalóro Isifu Maríyama weení waalóro Yeésu weení bánjáa yi sɪsɪ Lɛeró né iwaaló.

¹⁷ Kɔgbɔɔ anɔ́ɛbi Ibrahim ngóni anɔ́ɛbi Dáwoða, caajaanáa waalí ge ákízaaló naáro féyi; bika kɔgbɔɔ anɔ́ɛbi Dáwoða ngóni saáti beɛɛená Israyéélí biya Babilóóni yomíti né, caajaanáa waadálí ákízaaló naáro féyi. Kɔgbɔɔ saáti kum ngóni baalóro Yeésu Krísto né, caajaanáa waalí ákízaaló naáro féyi.

Nhíní bulá ge baalóro Yeésu né.

(Lúk. 2.1-7)

¹⁸ Ibée nhínítáa baaloróná Yeésu Krísto né. Bánváa igɔɔ Maríyamalsífu sɪ ukpóɔ. Ina yi bodoyoozítá boɔɔ ge Maríyama weeyée fuwá na Kezeɲa Ðacɪru-cɪru níga-dée dóni-daá. ¹⁹ Isífu weení baava yi né, kée uró weení ɪzɪzée né, ɪdɔsólí sɪ ɪnmáti tɪ ɪráa zamóo ɪnɪ bika bɪfɔrɔsɪ Maríyama yíɛ, biyéle wɔɔzólí sɪsɪ Ina yi batára súmúú-daá. ²⁰ Iwe wánmaazí bulé né, nge Ðádúu Isóo-dée malááyika naáru waaɔɔ ɪlɪ ɪwɔ dɔozire-daá ɪtɔ yi sɪsɪ: «Ísifu Dáwoða kutoluú-de bú, nkaní nundáare sɪ ngbóo Maríyama né, káma na Kezeɲa Ðacɪru-cɪru-níga-dée yiko-daá ge weeyeená fuwá kana. ²¹ Wánloróó bú abaaló na nva yi yíɛ sɪsɪ Yeésu, káma ɪmó sɪ ɪlɛ ná ɪdée zamóo kídee alaháacíwá-daá.»

²² Biríɲa bulá bulé ge na wentí Ðádúu Isóo waanmatɪná anɔ́ɛbi nó sɪsɪ:

²³ «aléeré waasi abaaló né wénnyé fuwá ulóro bú abaaló na bafa yi yíde sisi Emanuwéeli» né ikóodi. Yíde ñmí dugutoluú ge sisi: «Isóo we ñójó.»

²⁴ Isifu weevé né, waalá ññunáa Ðádóo Isóo-dée malááyika waanmáti yi né nóó ikpóo Mariyáma ibisi ideeló. ²⁵ Amá ina yi bodayóózi háli ikóni ulóro bú abaaló weeni Isifu waava yíde sisi Yeésu né.

2

Tlída tubu-dináa wóogóni bokúu bú Yeésu téédí.
(Lúk. 2.8-20)

¹ Baalóro Yeésu Betlehém tee-biyá kowe Yudée laadóo-daá né-daá ge, saáti wenki Eróodi wéndji kowúróo né. Baalóro yi wóróo né, nge tlída tubu-dináa beegbélem wílasi-dée bodé né baagáliná wísi yaagaludé faráandí batála Yerusalém téédí-daá. ² Nge boobózi sisi: «Yahúúdíwá-dée wúro baalóro yi né, iwe lé? Káma dáagáná idée wulóo ñoo wísi yaagaludé faráandí né ge ñójógóni si dukúu yi téédí.» ³ Wúro Eróodi waanú bilé né, nge laakáari waagoró ina Yerusalém zamóo ríña. ⁴ Nge woodúuzi Isóo sarási landáa-dée kóbonáa ríña na Mará wílídaa ibózi we sisi lé ge si balóro Leeró? ⁵ Nge belé boobúsi yi sisi: «Betlehém, Yudée laadóo-daá, káma bee wenti Isóo waanmatná anđébi nóó né ndó:

⁶ «Nyóó Betlehém Yudée laadóo-daá, ndékée tee-biyá buđooñná ke Yudée laadóo-dáa né, káma nyóó nyádaá ge wúro weeni si ikéti Israyéeli médeé zamóo né si uluná.»

⁷ Nge Eróodi weeyéle bayáa tlída tubu-dináa beegbélem wílasi-dée bodé né súmúú-daá, ibózi we saáti wenki déyi-déyi wulóo wađo kalí né. ⁸ Nge weeyéle bedée Betlehém bika itó we sisi: «ibo ibózi utli bú imó idídáare déyi-déyi. A míiná yi iyéle mandilí, na móo ñóo mobó mogóguu yi téédí.»

⁹ Wúro waanmáti we bilé bité né, boogbóo níbaáwo. Nge baana wulóo wenká baagáná ke wísi yaagaludé né baazá-daá kéndéé. Kaadála lénlé bú we né, nge kaazim. ¹⁰ Baana wulóo bilé né, nge biubá bilá we niini. ¹¹ Nge baazóo ñaána-daá boñooná bú na igoo Mariyáma. Nna ge baagá bañóná-ro bokúu bú téédí, bobóji bagbuná-daá balízi síká, céle biná-dée tulaari bánvoodí né, na tulaari banýaa kí sisi Míiri né. ¹² Nge Isóo waabási wé ñooziré-daá sisi bákábisi Eróodi-jó; nge boogbóoná níbaáwo nakiri babisi balaadóo-daá.

Isifu wóogbóo bú na igoo bese bedée Mísira

¹³ Bedée wóro né, nge Ðádóo Isóo-dée malááyika waadwo ulí Isifu-ro ñooziré-daá itó yi sisi: «koró, kpoo bú na igoo ise idée Mísira. Coo ñna háli saáti wenki si modó nya sisi ngábisi né, káma Eróodi wóngóni ícáa bú si ikóo yi.» ¹⁴ Isifu waagoró ikpóo bú na igoo nuvoowú bedée Mísira. ¹⁵ Wóojóo ñna háli Eróodi ikóni isi. Bilá bilé ge na wenti Isóo waanmatná anđébi nóó sisi: «Mááyaa mebiyaaló sisi ilí Mísira» né ikóodi.

Wúro Eróodi weeyéle bakó biya abaaláa.

¹⁶ Eróodi waadílí sísí tǎlǎ tǎbu-dínáa bɛɛgbélém wílási-dée boǎé né boodúúli yí né, nge waabá iyée baaná. Nge waava wéǎe sísí bákó bíya abaaláa rǎɲa bɔwená bízǎ nasíle nǎbóo ngédi né Betlehém na kǎdée fárándíwá-daá. Bízǎ sǎnǎ sǎdaá ge tǎlǎ waawílí sísí bánloróó bú umó.

¹⁷ Bulá bulé ge na wentí anǎǎbí Yeremiya waavónǎmǎtǎ sísí:

18 «Baaní lowú nakírǎ Raamáa téédǎ-daá, wídi na mɛɛdure ge bigée.

Rasíla wénwii kó idée bíya,

idánjaa bebéélí yí, káma ibíya waazí» né, ikóodi.

Isífu na Maryáma na bu baagábisi Nazaréeti.

¹⁹ Eróodi sǎm wóró ge Isóo-dée malááyǎka waadǎ ulí Isífu-ro ǎoozire-daá Mísǎra laadóo-daá. ²⁰ Nge wóóó Isífu sísí: «Koró, kǎoó bú na ǎooó nbísǎ Israyéélǎ laadóo-daá, káma wenbá bánvonjáádǎ sǎ bakó bú né baazí.»

²¹ Nge Isífu waagoró ǎkpóó bú na ǎooó ǎbísǎ Israyéélǎ laadóo-daá. ²² Amá waanǎ sísí Arukelawóósi Eróodi biyaaló wéndǎi kó kowuróó ǎjaa wóró Yudée laadóo-daá né, bulá yí nundááre ǎna boǎé. Nge Isóo waanǎmatǎnǎ yí ǎoozire-daá idée Galilée fárándǎ-daá. ²³ Nge woobó ǎóóó téédǎ bánǎáa tǎ sísí Nazaréeti né tǎdaá. Bulá bulé ge na wentí anǎǎbíwá waavónǎmǎtǎ sísí: «Sǎ bayáa yí ge sísí Nazaréeti ǎnǎi» né, ikóodi.

3

Yaayá wánlám ǎráa waázu Yuudée tee-wóóó-daá.

(Maa. 1.1-8; Lúk. 3.1-18; Yoh. 1.19-28)

¹ Bówóró ge anǎǎbí Yaayá weení wénlǎrii ǎráa lím-daá wónzóó we túúbá lím né waadǎ ulí Yudée tee-wóóó-daá wánlám waázu sísí: ² «Iǎée mílákási, káma Isóo-dée Kowúróó waajóó.» ³ Anǎǎbí yaayá-dée tóǎm ge anǎǎbí Esáya waavónǎmǎtǎ sísí:

«lowú nakírǎ wóóóó tee-wóóó-daá sísí:

"Iǎbíri Dádóó-dée ǎbááwó,

ǎzǎzǎ idée ǎíbáyisi."»

⁴ Raakúm-dée fónǎi tóko ge Yaayá sóóna bíka tóǎǎde-ǎanbára nyaarée ǎdúnóó-daá. Bǎɲa né, ǎǎǎǎm ge cǎbáánǎ na tóónǎ. ⁵ Yerusalém na Yudée rǎɲa, na Yóroóáánǎ buwá fárándǎ-daá ǎráa wónǎonǎ ǎjó ⁶ bánlám túúbá ǎráa-daá bíka wénlǎrii we lím-daá wónzóó we túúbá lím Yóroóáánǎ buwá-daá.

⁷ Yaayá waana sísí Faríizi-dínáa ǎabata na Sadusée-dínáa wónǎonǎ ǎjó sísí ǎlǎri we lím-daá ǎso we túúbá lím. Nna ge wóóóó we sísí: «Míi bóózá ana ǎjó! Weení waawúná míi sísí ǎsé ulí Isóo-dée tóǎm foonáa tujóóó né tǎdaá? ⁸ ǎlá lakási sǎnwílǎ sísí mílǎ túúbá ǎkéé né; ⁹ ǎkamáázǎ mídáá sísí míjáájáa ge Ibrahim né buǎé. Káma ménveerím míi sísí Isóo wánbuzǎ ǎkpóó bó ana ǎjó ǎbísǎnǎ Ibrahim kutoluú-de bíya. ¹⁰ Bánǎǎbíri kǎpenbíyá sǎ bebélǎna tǎíni tigutolǎni-dé né. Tǎwóóó wénkǎ rǎɲa kǎdánǎóóó bíya kázóó ǎba né, bénbelǎ kǎ baǎoó nimini-daá. ¹¹ Lím-daá ge móóó ménlǎrii míi mónzóó míi túúbá lím na bíwílǎ sísí mílǎ túúbá ǎkéé, amá weení ǎǎǎǎǎ mówóróó né waagǎlǎ ma. Mádátála malzǎ yí takamíwá. ǎlé sǎ ǎlǎrǎnǎ mí Kezenǎ Đacurǎ-curǎ ǎǎga-daá na nimini. ¹² ǎǎǎkǎnǎ kǎfálanáko ǎnóóóó-daá, sǎ ǎlǎzǎ tolá fóóóóó bíka ǎkpóóó mílǎ ǎbíri ǎǎbeewú-daá, na ǎkpóóó tolá ǎbíri nimini idánǎmǎ né ǎdaá bíǎe.

Yaayá weeliri Yeésu lím-daá.

¹³ Bídée saáti ge Yeésu waagáluná Galilée ukóni andébi Yaayá-jó Yorodáani buwá-jó sɪsɪ iliri yi lím-daá. ¹⁴ Andébi Yaayá woɔjɔ́ɔ́lɪ yi itó yi sɪsɪ: «Móó mómoóna ko mógóni nyójó nɪri ma lím-dáa nzo ma túúhá lím, na nyóó ngúti nyóngóni mójó?» ¹⁵ Amá Yeésu woobúsi yi sɪsɪ: «Yelee dɪlá bulé leleedó, káma bulé ge bumóóna dɪlá wenbi rɪɲa Isóo woobóózi né.» Nna ge Yaayá weedisi iliri Yeésu lím-daá. ¹⁶ Weeliri Yeésu lím-daá uli né, bidée saáti kum ge isóódaa waadoló, nge Yeésu waana Kezeɲa Ðacurɪ-curɪ nɲa wéngedim nyazi dɔuvóore kófólomɔ́de déére kəkóni kosóm urɔɔzi. ¹⁷ Nge baanú lowú nakiri isóódaa sɪsɪ: «Ceení ge Mebiyaaló máábá mózóólée yi né. Iro ge máádó médée soólím rɪɲa.»

4

¹ Nna ge Isóo-dée Kezeɲa wooboná Yeésu tɛwólóo-daá sɪsɪ Sitáani iyɪ yi kodósi. ² Wojóo wé neéle nuvoowú na idaawó ideɲi idonyóo wóro né, nge nyóósi waalá yi. ³ Nge Sitáani woogódúu ijó kɪtɔ́ yi sɪsɪ: «A nyégée Isóo Biyaaló, to bó ana abísi kídjiim ndi.» ⁴ Amá Yeésu woobúsi kɪ sɪsɪ: «Baanmáa Isóo-dée tóm tákarɪdɔ́-daá sɪsɪ bidékée kídjiim riké ge uró wéndii na ɪcóo weezuú-daá, bínboozɪ nɲmatɪre rɪɲa dɪnɪnúná Isóo noó-daá né dɔɔɔ.»

⁵ Nna ge Sitáani wooboná Yeésu Yerusalém Isóo-dée téédɪ-daá, idée ɔ́aana kujóo-daá. ⁶ Nge kudó yi sɪsɪ: «A nyégée Isóo Biyaaló, to nyádi nzúu ade, káma baanmáa Isóo-dée tóm tákarɪdɔ́-daá sɪsɪ: "Isóo wánv́aa idée malááyikawá wéde sɪsɪ bekpéki nya banóózi-daá na nyánɔ́v́ó ikótuúli bó"».

⁷ Nna ge Yeésu woódó kɪ sɪsɪ: «Baadánmáa Isóo-dée tóm tákarɪdɔ́-daá sɪsɪ: "ndánɔ́dɔ́azi Nyádóo Isóo nbée sɪsɪ wánbuzi?"»

⁸ Sitáani waadási kiboná yi búu kóbɔ́ngɪ nakiri kujóo-daá, nge kɪwɪli yi dɔ́úúlnya rɪɲa na kídée ásicé, ⁹ nge kudó yi sɪsɪ: «A nyaágá nyáɔ́nɔ́nɔ́-ɔ́o ngúu ma téédɪ, mánv́aa nya birɪɲa.» ¹⁰ Nna ge Yeésu woódó kɪ sɪsɪ: «Laná ma bolini, Sitáani! Káma baanmáa Isóo-dée tóm tákarɪdɔ́-daá sɪsɪ: "Nyádóo Isóo riké ge nyónguú téédɪ, bika iriké ge nyánlám boɔwotá."»

¹¹ Nna ge sitáani weedée kiyéle yi. Nge malááyikawá woogódúu Yeésu-jó balá yi boɔwotá.

¹² Yeésu waanú sɪsɪ boɔɔo Yaayá sáraka. Waanú bulé né, nge waalú nna ɪdée Galilée. ¹³ Amá idokúti ɪcóo Nazarétɪ, weedée ɪcóo Kapernawúm lɪré kóbɔ́ndɛ-jó, Zabalóni na Nefitalí bedée ladási-daá, ¹⁴ na wenti andébi Esáya waanmáti sɪsɪ:

¹⁵ «Zabalóni-dée laadóo na Nefitalii-dée laadóo mɪdɪláana tenkú, na yorodáani buwá-dée foólóo kɪɲanáa né, Nyóó Galilée, uráa bedékée Yahúɔ́wá né bedée téédɪ,

¹⁶ Zamóo kɪwe temeenuú-daá né

kɪna dɛnyem kóbɔ́ngɪ,

bika dɛnyem ɪɔ́v́ kɪlɪ

sím-dée temeenuú téédɪ-daá» né, ikóódi.

¹⁷ Bidɪɲa-ɔ́o ge Yeésu waabáazi waázu lám sɪsɪ: «Igé mɪlákási, káma Isóo-dée Kowúróo waajóoná.»

¹⁸ Waadála Galilée tenkú nɔɔ-jó né, nge waana uráa nɔwóle uró na igoobú bónlɔɔ biruú, káma begée birini looráa ge; uráa bemí bayirá ge Simóóni weení baava yi yíde sisi Pétro né, na Andirée. ¹⁹ Nge Yeésu woɔdó we sisi: «Igóvú ma bika mabusíná mí wenbá bányaá uráa sisi bófú ma né.» ²⁰ Nna-nna ge beeyéle birini bofu yi. ²¹ Woodúu bolini né, nge waana koobiya nɔwóle: banáábílé Yaakúbu Zebedée biyaaló na igoobú Yuhááni bowe bedée kpírúu-daá, bána bajaa Zebedée bónnyɔɔzi bedée birini. Nge waayaá we. ²² Nna-nna ge beeyéle bedée kpírúu na bajaa bofu yi.

²³ Nge Yeésu woobó wéngilim Galilée laadóɔ ríŋa-daá wánwílí uráa Isóo-dée tóm Isóo yaazeedé, wénveerim we Isóo-dée Kowúrúo-dée Laabááru Kifeŋgi bika wánwaazí uráa-dée kodomíni báa wentí na bedée mádáfiyáti. ²⁴ Iráa waaní bánŋmatí Yeésu-dée tóm Sirii téédíwá ríŋa-daá, nge bóngɔɔná yi wenbá baríŋa bényelém né, na kodondínáa na wenbá ziiniwá wánjaari we né, kazála-déédí-dínáa na gaala-gáálási, bika Yeésu wánwaazí we. ²⁵ Zamóo kóbɔngi fóna ko yi. Badaá nebéere waagálíiná Galilée na téédíwá fuú tɔdamáa né, na Yerusalém na Yudée na Yɔɔdání buwa-dée folóo kɔganáa.

5

¹ Yeésu waana zamóo né, nge waagba bóu-daá ikójóo. Nge iwanbaaráa woogódúu ijó. ² Nna ge waabáázi we wílí sisi:

³ «Wenbi-niini-dínáa ge wenbá banyí bewenbé-daá sisi begée kadanborósi né,
káma badúná Isóo-dée Kowúrúo.

⁴ Wenbi-niini-dínáa ge wenbá bojóo dúkúru né,
káma Isóo wénbeelí we.

⁵ Wenbi-niini-dínáa ge wenbá bojóo dɔɔɔɔɔɔ né,
káma Isóo wánlám we laadóo kojɔɔwɔ.

⁶ Wenbi-niini-dínáa ge wenbá boɔɔo wenbí Isóo soolée uró ɔɔɔná né, ɔɔɔo
na we nyɔɔsi na dɔlɔɔ né,

káma babokááta wánzím. ⁷ Wenbi-niini-dínáa ge wenbá bánní baranáa
konyómí né,

káma Isóo wánní bagonyómí. ⁸ Wenbi-niini-dínáa ge wenbá bewenbé-daá
ɔɔɔ dɔcɔri-ciri né,

káma bánnáa Isóo. ⁹ Wenbi-niini-dínáa ge wenbá bánjaanáa bána we né
fɛezire né,

káma si bayáa we ge sisi Isóo-dée biya. ¹⁰ Wenbi-niini-dínáa ge wenbá
bánnáa wahála káma bovoó Isóo-dée níbááwɔ na toovonúm né,
káma badúná Isóo-dée kowúrúo.

¹¹ A bigée bándóódi mí, bánnaazí mí bika bónbuunáa mí tómwá
ndí-ndí móróózi, mínyóo ge wenbi-niini-dínáa. ¹² Mínyóo ɔváári bika
ɔɔo wenbi-niini-daá káma mídée kiverewɔ wónɔɔo Isóódáa. Bílé dɔdɔ
ge baanáazi anɔébiwá baavóndeé mí níbááwɔ né.

¹³ Mínyóo mígééna dúúlínya-dée dóm. A dóm waazí niini, nŋíni ge
bánlám bí na butálám niini? Asée bokpóo bí ge bebédí aso bika uráa inóm
bí.

¹⁴ Mínyóo mígééna dúúlínya-dée dɔnyem. Téédí baama tí bóo kojóo-daá
né, tɔdánmósi. ¹⁵ Ngó boɔɔnɔmí fitíla na bokpóo gbégidi bofu kɔɔo. Amá
bóngbɔwɔ kɔ ge batíni ɔsódáa na bika bilósi báa weení ɔána-daá. ¹⁶ Bílé

ɔɔɔ ge mǐdée ɔenyem mǔóna kilósi báa weení una mǐlakási kazóó nǐzi na basá mǐjǎa ɔwe ɔsódáá né.

¹⁷ Ikamaázi sɔsi mǔógóni sɔ mandǐ andébi Muúsá-dée Mará na andébiwá baaganáa-dée ɔmaádi. Mǔdǔkóni sɔ mandǐ tɔ, amá mǔógóni ge na tǔbízi tikóodi. ¹⁸ Ménveerim mǐi toovonúm sɔsi: háli dǔúlinya ɔkoró ge Mará-daa báa ɔmaádi-bú yáa tǔnka tándó. ¹⁹ Bilé né, weení idofu Mará amó adaá kǔdǔmde báa dǔgée kǔmuudé, nge weeyéle baaganáa ikizi de né, sɔ bayáa yi kǔmúu ge ɔsǔo-dée Kowúrǔo-daa. Amá weení woovu tɔ nge waawǐli tɔ ɔranáa né, sɔ bayáa yi kǔbóni ge ɔsǔo-dée Kowúrǔo-daa. ²⁰ Ménveerim mǐi sɔsi a mǐdée toovonúm fáa tǔɔɔ bikǐli Mará wǐlǔáa na Farǐizi-dúnáa, mǐdánzɔ ɔsǔo-dée Kowúrǔo-daa.

²¹ Mǐíní sɔsi baanmáti dǔjǎajaanáa sɔsi: «Ndángúú nyǔrǔwǔ, weení waagu ɔrǔwǔ né, bánvɔonáa yi.» ²² Amá mǔó ménveerim mǐi sɔsi: weení weeyenáa ɔrǔwǔ baaná né, bánvɔonáa yi; weení wǔodǔ ɔrǔwǔ sɔsi ɔvéyina lomaazé né, bánvɔonáa yi; weení waadúú ɔrǔwǔ sɔsi dǔjǐnde né mǔóna baɔɔ yi azáaba ɔsǔo-daa. ²³ A bigée sɔsi nyáadála ɔsǔo sarási yaalandé sɔ nlá sarǔo, nge nyǔdǔdǔzi sɔsi nyǔrǔwǔ yééna nya káma nǔwǔya we mǐlǔwǔtáa, ²⁴ yele sarǔo ɔna nbǔ nnyǔdǔzi nyána nyǔrǔwǔ mǐlǔwǔtáa naani ngábisi nlá nyázarǔo.

²⁵ A nyána naáru tǔm, caari nyádi ɔnyǔdǔzi tɔ mǐléení mǐwe nǐbááwo-daa né, na ɔkǔkóni iboná nya tǔm-vɔuráa-jǔ, belé bǔkpǔo nya becéle sǔójawá bǔto nya sáraka. ²⁶ Toovonúm ge ménveerim nya, a nǐdeferetá háli bǔkpedǐna fárám kegbiirinǔo ɔgǐ, belé bedénjemǐ nya.

²⁷ Mǐíní sɔsi bǔodǔ sɔsi: «nkacáa naáru dǔelǔ nyána yi ɔfǐni.» ²⁸ Amá mǔó ménveerim mǐi sɔsi: ɔrǔ weení waana naáru dǔelǔ ɔcǐli yi sɔsi iyúu yi ɔna yi bafǐni né, ɔtǐli sɔsi waayɔsná ɔsǔo ɔwenbiré-daa. ²⁹ A bigée nyaazǐre kidǔiwú wényeli kǔ ge nyánlám alahááci, hǔzi-dé nǔo bolini, káma bǔjǔo sǔnǐ nbéɔ nyédée dǔeli na nyárǐna nǔzǔo nimini-daa. ³⁰ A ngǔ nyanǔni kidǔiwú wényeli kǔ nyálám alahááci, ce yi nbéɔ bolini, káma nbéɔ nyanǔni kǔdǔm cǔo sǔnǐni na nyárǐna nǔzǔo nimini-daa.

³¹ Bǔodǔtǔm ɔɔɔ sɔsi a naáru weegizi ɔdǔelǔ, ɔcéle yi wasǐka kǐnwǐli sɔsi weegizi yi né. ³² Mǔó ménveerim mǐi sɔsi weení ɔrǐna weegizi ɔdǔelǔ bǔdekééna sɔsi waalú ɔwǔrǔ naáru ɔcáa yi né, waadǔnǔ alǔ ɔmǔ wasangarǐti a woobǔ ɔsáa naáru; ngǔ bilé ɔɔɔ ge weení wǔogbǔo alǔ weení naáru weegizi yi né, waalá wasangarǐti.

³³ Mǐídání ɔɔɔ sɔsi bǔodǔ dǔjǎa-jáanaa sɔsi: a ɔrǔ nyǔodǔúuná ɔsǔo ɔzǔ-daa sɔsi nyánlám wenbi né, asée nlá bi ge. ³⁴ Amá mǔó ménveerim mǐi sɔsi ɔkǔdǔuná nabǔru. ɔkǔdǔuná ɔsódáa káma ɔsǔo-dée kowuro-gbelé ge bigée, ³⁵ cánfána ade laadǔo káma kegée ɔsǔo-dée novǔ yaazǔde ge, cánfána nduuná Yerusalém téédi, káma tǔgée ɔsǔo wúro kǔbóni-dée téedi ge. ³⁶ Ngǔ nkoɔuná nyágojǔo, káma ndánbǐzi nlá nyagǔjǔo-daa nyǔká kǔdǔmǔo ɔbǐsi kǔfǔlomǔo yáa kǐkpedǔo. ³⁷ Wenbǐ sɔ ɔlá né ge sɔsi a bǔobǔdǔzi mǐi tǔm, a mǐnyɔ tɔ, idisi sɔsi: ɔlǐn; a mǐsi tɔ sɔsi: Aayǐ. Wentǐ bǔnzurǐ né wánlunáa Sítaáni-jǔ ge. ³⁸ Mǐíní sɔsi bǔodǔ sɔsi: "A ɔrǔ wǔoyǔ nyáazǐre, waazǐre ge bǔnyǔm befere; a weebelǐ nyégéle, bǔnbeli ɔdée-ɔdǔe." ³⁹ Amá mǔó ménveerim mǐi sɔsi: a ɔrǔ waalá mǐi bidaavé, ɔkéfere yi. A ɔrǔ weejé nya kadanǔ nyédéegbeluú kidǔiwú-ro, keezi kǔganáa njéle yi. ⁴⁰ A naáru sɔ iboná nya tǔm-vɔurǔo-jǔ ibuuná nya tǔm

na ukpóo nyédée ñaaziki, yele ukpóo bikpedína kpáyi. ⁴¹ A naáro waagba nya d'óole sɪsɪ nzúo yi s'óúti nboná kadarásɪ nasíle, s'os nboná nasínáázá. ⁴² Fa weení wánzúlúo nya né, bika ngi weení ɪzooléé ngi yi né.

⁴³ Mííní sɪsɪ b'oodó sɪsɪ: soolɪ nyórowó bika nɪzɪ weení ɪdánjaa nya né báǵááre. ⁴⁴ Amá m'óo ménveerím míí sɪsɪ: ɪzooléé menbá badánjaa míí né, bika ɪs'olo wenbá bánv'áa míí fúkúmísi né b'oro, ⁴⁵ na ɪb'isi toovonúm míj'áa weení ɪwe ɪs'óódáá né ɪdée biya. Káma ɪs'oo waalá w'isi ge sínlosí uráa-vénáa na badaavé né baríja, wénj'elii tééwo wánní uráa-vénáa na badaavé né bedée fási-daá. ⁴⁶ A wenbá b'ozooléé míí né beriké ge m'ízooléé, kiverewo wenkí ge m'ídamaa ɪs'oo-jó? Bilé ge tikée m'osuráa d'od'od' wánlám. ⁴⁷ A bigée m'ígóobiya riké ge m'ínzée, we ge maamáaci míí(lá)? Bilé ge wenbá baasi ɪs'oo né d'od'od' wánlám. ⁴⁸ Wenbí n'j'ínáa míj'áa weení ɪwe ɪs'oo-daá né ɪb'áazi ɪzɪzée né, m'ínyóo d'od'od' ɪz'izɪ bilé.

6

¹ ɪkalá m'ídée adj'ini uráa-daá sɪsɪ na balaakáari ɪkábisi m'író. Tífa m'ívéyina kiverewo nakiri míj'áa weení ɪwe ɪs'óódáá né ɪjó. ² A bigée nyóo nyánv'áa kadanborósi nabóro nkalá háli uráa laakáari ɪb'isi nyóro n'j'ínáa munáavikíwá wánlám ɪs'oo yaazeedé na níbáani-daá né; belé bánlám bilé ge sɪsɪ na uráa ɪsá we. Ménveerím míí toovonúm sɪsɪ belé bánm'os bedée kiverewo n'bilé. ³ Amá nyóo, a si nva kadanborósi nabóro, nyán'os'oni n'buwó ɪkátulí wenbí kíj'iwú waava né, ⁴ na bulóo nyána weení nyáává yi né m'ílówótáá, na njaa weení wánnáa s'úmúú-daá né, ɪfere nya bidée kiverewo.

⁵ A si ɪsée ɪs'oo, ɪkalá nyazi munáavikíwá wánlám né, belé bán'goroo ge bazíj'ée ɪs'oo yaazeedé yáá níbáadará na b'oco uráa ríja ɪna we. Ménveerím míí toovonúm sɪsɪ baaján bánm'os bedée kiverewo n'bilé. ⁶ Amá nyóo a bigée si nzée ɪs'oo, s'os nyádam-daá ndo tará na nzée ɪs'oo rina s'úmúú-daá, na njaa ɪs'oo weení ɪb'ée na s'úmúú-daá né, ɪfere nya bidée kiverewo.

⁷ A si ɪsée ɪs'oo, ɪk'okp'oo n'matire tomm bidéndemí bika míláana t'óm k'od'omíti tivéyina f'óozire né busi n'j'ínáa wenbá baasi ɪs'oo né wánlám né. Belé bedée lomaazé ge sɪsɪ, asée ɪr'ó waan'máti b'od'oo na ɪs'oo ɪmo ɪdée sol'ón'di. ⁸ ɪkamáazi we, káma míj'áa ɪs'oo nyi wenbí b'ijaarée míí né naaní ɪb'ózi yi. ⁹ ɪní n'j'ini bum'óna ɪsée ɪs'óódáá né:

Dáj'áa weení ɪwe ɪs'oo-daá né,

báy'áa nyáy'íde na d'aciri-ciri;

¹⁰ nyóg'owúrati ɪkédi ade laadóo-ro,

bála nyózoolím ade laadóo-ro n'j'ínáa ɪs'óódáá.

¹¹ Fa d'áa sinje w'ire-dée kíj'ím.

¹² Ce d'áa d'édée yis'itwá,

n'j'ínáa d'énjém wenbá baayisíná d'áa né.

¹³ Nkeyele d'áa d'isála ɪb'ere-dée kodósi-daá, amá laná-d'áa bolini na Sitáani.

[Káma nyanaa kowúroo na yiko ríja, na ásicé-d'oo kpoo leleed'ó háli bikp'oo bidée. Amí.]

¹⁴ Bilé né, a bigée múnjem míranáa bedée yisíti, mójáa weení iwe isóódaá né wénjem míi dɔdɔ, ¹⁵ amá a mídénjem míranáa bedée yisíti, mójáa dɔdɔ ténjem míi mídée-ńdi.

¹⁶ A bigée sisi mívókíná, íkócóo cómím ññunáa munáávikíwá wánlám né. Belé bónvorósi baazá-daá ge bika bódónnyoozi badí na baa weení na sisi bówókíná. Mênveerim míi toovonúm sisi belé bánmóu bedée kiverewo nbulé. ¹⁷ Amá nyóó, a bigée sisi nyóvókíná, ko nyáázá bika nzaári nyágojoo tulaari, ¹⁸ na baaganáa íkátílí sisi nyóvókíná; amá yele bulóo nyána Isóo mílówótáá na bika imó weení wánnáa súmúú-daá né, íféré nya bidée kiverewo.

¹⁹ Ikácáa dǒóle umáari ade laadóo-roozí lénlé sizé na koróo wánbuzí bɔforósi de yáa ñmuláa wánbuzí bañmíli de né. ²⁰ Ujáa dǒóle umáari isóódaá, káma ñna sizé na koróo tánbíízi bɔforósi de cáńfána ñmuláa iyó basóu bañmíli. ²¹ Káma lénlé nyédée dǒóle we né, ñna dɔdɔ ge nyálaakáari we.

²² Izíre ge tonoo-dée fitíla. A nyáázíre na dɔdi, binnáa nyáríña ge kazóo riké. ²³ Amá a nyáázíre féyí dǒyí-dǒyí, nyáríña nyówe temenuú-daá ge. A ngó bilé ge de nyem kiwe nyóró né kée temenuú, yaata bínbá binyóózi bilá temeenuú ge.

²⁴ Naáro féyí wánbuzí ulá kóbónáa nowóle bowotá: wónzoolí kódomí, ikízi lííní; yáa wánmalanáa ɔdi kódomí bika ikpeená lííní. Mídánbíízi ulá Isóo na liidee bowotá.

²⁵ «Boroozi ge mótóóó míi sisi íkáyítí mídi kídjím si idj na ɔóo weezuú-daá né, na kúsúúdi-ro. Weezuú waagíli kídjím bika tonso ikíli kúsúúdi, yáa bidékée bilé? ²⁶ Ibeemná simsi síngoróu né: sidónduu, sidángomí; ngó sidánjaa kídjím simáari kpéeni-daá, amá mójáa weení iwe isóódaá né wénjelíi si. Mínyóó mívéyína fóózíre bukíli simsi? ²⁷ Mídaá weení wánbuzí ko ɔdée ɔdi yítí-daá itúúzi iweezuú?

²⁸ Tóo ngbaalá ge múnjítí mídi kúsúúdi-roozí? Ibeemná nyídi na tídée féédítí-dée kazóo, tidánlaní tuméere, tidánlɔu, ²⁹ amá wúro Sulemáana títiña na ɔdée ásicé, ɔdée kúsúúdi tacooná ti. ³⁰ A Isóo wónzoo nyídi towe sinje bika ceré si bosó ti nimini né lím ññunáa dǒ, ɔdónzóo míi bukíli bilé? Yaraqá bumisi-dínáa míi. ³¹ Bilé né íkáyítí mídi sisi: «We ge dǒndjii. We ge dǒnnyoo yáa we ge dǒnzúu.» ³² Wenbá baasi Isóo né mótóna ko balá bilé. Mínyóó mójáa Isóo nyi wenbí bijoo míi takáási né. ³³ Ujáa kaqaa-dée, Isóo-dée kowúróo na wenbí bízuzée yi né. Biiga wenbí ríña né, wánvaa míi bi. ³⁴ Bilé né, íkáyítí mídi ceré-roozí sinje. A ceré-dée ñbi wooǒonu, uró wánnáa wenbí si ikpóoná né. Baa wíre wéndje na dɔdée dɔwure ge.

7

¹ «Ikáfóoná naáro, na badánvóoná míi; ² káma wenbí míivóóná míranáa né ge si bafóoná míi, bika kímáazoo wenkí míimáázíná míranáa né ge si bamaazíná míi. ³ Ngbaalá ge nyébeéna keyiká kowe nyórówó izíre-daá né bika ndánnáa qaagbetumuú kowe nyédée-ńdǒe-daá né? ⁴ Njíní ge nyánbuzí ndó ngoobú sisi: «yele malzi keyiká kowe nyáázíre-daá né,» bika qaagbetumuú ge nyédée-ńdǒe-daá. ⁵ Munáávikí, lízi qaagbetumuú nyáázíre-daá naaní na buco nya nna kazóo nlizi keyiká kowe ngoobú izíre-daá né.

6 «Ikokpóo wenbí baaluzí bɪ basí Isóo né ɪfa fáázi; Ikokpóo kejisi ɪlo afawá na tíkókónɪ tunóm sɪ bɪka fáázi ɪfaná míí ɪzá sunyási míí.»

7 «Ibóózi, bánv́áa míí; ɪjáa mínýúú; ɪgótɪ bándolóó míí tará. 8 Káma weení ɪrɪŋa wónbóózi né bánv́áa ɣɪ, weení wánjáádɪ né wónýúú bɪka bándolóó weení wóngótɪ né tará. 9 Mídáá naáɾo we a ɪbú wóobóózi ɣɪ kpón, wánv́áa ɣɪ bóóre? 10 Yáá a wóobóózi ɣɪ tɪndɛ, wángbáa dóm ɪcéle ɣɪ? 11 Na bɪrɪŋa mídááv́é né, mínyɪ mínv́áa míbɪya wenbí bɪjóó kazóo né. Bɪnlám nɪjɪnɪ na mɪjáa weení ɪwe ɪsóódáá né ɪdánv́áa ɪbɪya kazóo ɪbɪ wenbí bónbóózi ɣɪ né?»

12 «Ilá mɪránáa wenbí rɪŋa mízóólé sɪsɪ bála míí né, káma bilé ge andébi Muúsá-déé Mará na andébiwá baaganáa waawílɪ.

13 Izooná dām wónóó kadawála né, káma dām wónóó kaawála né, na ɪnbááwo kɪwála koróózi féyí káále nonjé né wéndjéé nimini-daá ge. Nge kulé ge ɪráa dábata wánmonáa. 14 Amá dām wónóó kadawála né, na ɪnbááwo kɪdawála kɪwóózi káále káále nonjé né, wéndjéé weezuú-daá ge. ɪráa cóko wóngbóoná kɪ kulé.»

15 «Iguná laakáaru na andébiwá bobótɪnáa. Bónɔnɪ míjó né, bogozóóna ge nyazi féeni. Amá badaá, káwo-káwowá ge begéé. 16 Balakási ge mɪndɪlɪna we, káma bódɔngorɪ furúu bɪya sozóózi-daá, yáá kɪjɪcɪlóó bɪya bonóm-daá. 17 Tɪwó kazóo ɲɪ wándjéó bɪya kazóo ɲba ge, bɪka tɪwó kidaavé né ɪdɔ bɪya badaavé né. 18 Tɪwó kazóo ɲɪ tánbuzɪ kɪdɔ bɪya badaavé né, yáá tɪwó kidaavé né ɪdɔ bɪya kazóo ɲba. 19 Tɪwó wenkɪ rɪŋa kɪdándjéó bɪya kazóo ɲba né, bɛnbelɪ kɪ ge baɔɔ nimini. 20 Bilé né andébiwá bobótɪnáa, balakási ge mɪndɪlɪna we.»

21 «Bɪdekéé wenbá rɪŋa bánýáa ma sɪsɪ Dádóó, Dádóó né sɪ basooná Isóo-déé kowuro-daá, amá wenbá bánlám majaa weení ɪwe ɪsóódááné ɪdéé soólɪm né ge. 22 Tóm fúóɪ wɪre wándalɪ né, dábata wóndóm ma sɪsɪ: «Dádóó, mányɪ sɪsɪ na nyáyɪdɛ-daá ge d́áánmátɪ ɪráa Isóo-déé tóm, dɪd́óó zɪɪnɪwá ya. Na nyáyɪdɛ-daá, d́áálá maamaáciwá dábata.» 23 Na mobúsi we sɪsɪ: «Ketengere mádátɪlɪ míí; ɪlaná ma bolɪni, mínyóó wenbá mɪnlám bidaavé né.»

24 «Iró weení waanɪ tóm mánnmátɪ míí tɪ d́ó né, nge woovu ɪlá wenbí tɪnbóózi né, cóó ge nyazi ɪró ásénsɪ-dóó weení waama ɪd́óó bítángbalóó-ro né. 25 Tééwo waanɪ búúzi isu sɪyelɪ, fefelimá kóboná ɪfétɪ na d́ónɪ bɪrɪŋa bɪkoróna d́óó kem; amá d́óó kem kadasála, káma bítángbalóó-ro ge baagáa kedéé ade-bó. 26 Amá ɪró weení waanɪ tóm mánnmátɪ míí tɪ d́ó né, nge ɪdalá wenbí tɪnbóózi né cóó ge nyazi ɪró kojóó féyí-dóó weení waama ɪd́óó kanyɪna-daá né. 27 Tééwo waanɪ, búúzi isu sɪyelɪ, fefelimá kóboná ɪfétɪ, nge d́óó waazála konúúdi.»

28 Yeésu waanmátɪ tómwá tum bɪtɛ né, nge ɪdéé wɪlɪ waalá zamóó bitɪ. 29 ɪdánwɪlɪ nyazi bedéé Mará wɪlɪd́áa wánwɪlɪ né, amá wánwɪlɪnáa yɪko wenkɪ Isóo weejéle ɣɪ né ge.

8

1 Yeésu weedí bóó né, zamóó kóbonɪ ge woovu ɣɪ. 2 Nna ge cenɪŋa nekére woogódúu ɪjó kokúu ɣɪ téédɪ kotó sɪsɪ: «Kóbonɪ mányɪ sɪsɪ a nyóózóólɪ, nyánbuzɪ nyéle mawáa malá d́acɪɪ-cɪɪ.» 3 Nge Yeésu weedekíná ɣɪ na ɪnóónɪ ɪtó ɣɪ sɪsɪ: «Méédɪsi, waa nbɪsɪ d́acɪɪ-cɪɪ-dóó.» Nna-ɲna ge ɪró

ceeni-dée ceníti waawáa. ⁴ Nge Yeésu woódó yi sɪsɪ: «welesi nní ma kazóó. Nkefeéri naáro wenbí bulá né. Amá bo Isóó sarásti landó una wenbí nyójóó né, na nlá saróó wenká Anqébi Múúsá woódó sɪsɪ bála né, na báa weení itilí sɪsɪ nyááwáa.»

⁵ Yeésu sɪ isóó Kapernawúm né, nge Róóma isóoja kóbóní naáro woogódúu ɲó itó yi sɪsɪ: ⁶ «Kóbóní, médéé tumé-landó lewáa ɗaána biili yi ɪbá wényelém.» ⁷ Nge yeésu woobúsi yi sɪsɪ: «Mónbodé mangáwáazi yi.» ⁸ Nge sóoja kóbóní woobúsi yi sɪsɪ: «Kóbóní, mádáála nzóo máɗáána-daá, amá ɲmatí tóm-bú kóɗomí, médéé tumé-landó wánwáa. ⁹ Mádítɲa mówená médéé kóbónáa, bika mówená sóojawá médéézi médéé tumére-daá. A móódó médéé yomí sɪsɪ: ɗɛɛ, wéndɛɛ ge, a mááyáa weení né, wóngóní ge, a móódó naáro sɪsɪ la ɗó, wánlám ge.» ¹⁰ Yeésu waaní uró ceeni-dée ɲmature né, nge bulá yi mááɗé itó wenbá bovóó yi né sɪsɪ: «Toovonúm ge ménveerim míí, mádánáata toovonúm-fáa ɲɲunáa uró ceeni-dée ɲɲi taká Israyélɪ biya-daá. ¹¹ Ménveerim míí sɪsɪ uráa ɗabata wángalunáa wísi yaagalɪɗé na sɪyaagazaladé fáránɗí bána Ibrahim, Isaáka na Yaakúbu boyóózi bɔcɔó beɗi Isóó-dée kowúrɔó-daá. ¹² Bika wenbá báta basóó kadaa né, bebédɪ we aso temeenuú-daá bewíi balá manyi lé.»

¹³ Nge Yeésu woódó sóoja kóbóní sɪsɪ: «Bo ngbé, nyédée toovonúm-fáa wényelii ɲyuu wenbí nyóóbóózi né.» Nge kóbóní-dée tumé-landó waadawáa saátí kum nóó.

¹⁴ Bowóró né, Yeésu woobó Pétro-dée ɗaána. Nge woowóná Pétro noowóó ɪvínée wánnyaadí bika ɪɔonóó ɪbáazi kizoláa. ¹⁵ Yeésu weedekíná ɪnóóni, nge waawáa ɪkoró ɪɗu yi kíɗíim.

¹⁶ ɗaanɲa waalá né, boogóná Yeésu uráa ɗabata ziiiniwá wánjaari we né, na ɪdée ɲmature ge woowóná ziiiniwá. Nge waawáazi kudondunáa boogóni né barɲa. ¹⁷ Waalá bilé ge na wentí anqébi Ezáya waanmáti sɪsɪ: «Woogbóó ɗédée mádáfiyáti uró, bika ɪmó ɗágódomíni rɲa» né ikóódi.

¹⁸ Yeésu waana wenbí zamóó waalára kamilíná yi né, nge sɪsɪ béɗééná ɲuré kóbónɗe-dée fúu lí ɲɲi-ro. ¹⁹ Nna ge Mará wɪɪɗó naáro woogódúu ɲó itó yi sɪsɪ: «Kóbóní, báa lé ge nyéndɛɛ múnóo nya ge.» ²⁰ Nna ge Yeésu woobúsi yi sɪsɪ: «Soólééráti wená bóóni sínzúó, bika simsi wená ɗéndélá sínzúó, amá ɪró Biyaaló féyina lénlé sɪ ɪfimi ɪfézi né.»

²¹ Bowóró ge Yeésu-dée wanbaaráa-daá naáro woódó yi sɪsɪ: «Kóbóní, fa ma ɲibááwo mobó megébi majaa naaní.» ²² Nge Yeésu woobúsi yi sɪsɪ: «Kovu ma bika nyéle ɪsɪɗáa ibi bedée ɪsɪɗáa.»

²³ Bilé bowóró ge Yeésu waagba kpííróo-daá, nge ɪwanbaaráa waaláazi yi. ²⁴ Nna-rína ge fefelímá kóbóná waabáazi feti ɲuré kóbónɗe-ro bika bíndaɲi kpíírúó háli lím wánzúó kɪdaa. Amá Yeésu we wónɗóm. ²⁵ Nna ge ɪwanbaaráa woogódúu ɲó beféézi yi bɔto yi sɪsɪ: «Kóbóní, lee ɗáa, ɗánzim!» ²⁶ Nge Yeésu woobúsi we sɪsɪ: «Ngbaalá ge mɲjóó nundaáre bilé, yaradá bunsi-dunáa míí.» Nge waagoró ɪkazí fefelímá na lím, nge aazála bícɔó ɗɛɛɛ. ²⁷ Nna ge bulá ɪwanbaaráa rɲa bití háli bónbɔózi badí sɪsɪ: «ɪró ceeni ge weení ge bɪkpedína lím na fefelímá wánlám wenbí woobóózi né?»

²⁸ Yeésu weedesuná ɲuré kóbónɗe-dée fúu lí ɲɲi-ro Gadaráa téédɪ-daá né, nge ɪráá nowóle ziiiniwá wánjaari we né, waagalííná boláani-daá

begegerɛɛ sɪ basɪŋ yɪ. Bedée bɔnlám ɪráa bidaavé né weeyéle naáru tɔngbɔɔnɔ́, nɪbááwɔ kumí. ²⁹ Nge ɪráa bemí baabáázi agogo sɪsɪ: «Isóo Biyaaló, we ge nyózóolée na dǎa? Yáá nyóógónɪ sɪ nva dǎa fúkúmisi naaní alɪwáátɪ Isóo waazɪ kɪ né kitála?»

³⁰ Afawá natírɪ cɔóna we bolínɪ cókɔ, tilé tɪwe tindjɪ kídjím. ³¹ Nge zɪíníwá waavínɪ Yeésu sɪsɪ: «A bigée sɪ ndǔɔ dǎa, yele dǎa dɪsúo afawá fuúre dɪna dɪdaa.» ³² Nge Yeésu waava tɪ wédɛ sɪsɪ: «Ibó ɪdée!» Nge zɪíníwá waalɪ ɪráa nɔwóle bana bɔɔ tɪbó tɪsúo afawá. Nge afawá waalɪ búɔyóo kojúú-daá na sewóo tɪsúo lɪré kóbónɔɔ-daá lɪm ɪdɪ tɪ tɪsɪ. ³³ Wenbá bengetí afawá tɪmí né beeze bobó téédɪ-daá batí wenbí bulá né beféeri, na wenbí bɪmɔɔnɔ́ zɪíníwá-dɪnɔ́a nɔwóle bana né. ³⁴ Nna ge téédɪ-daá ɪráa rɪŋa waagalí sɪ bekétɪ Yeésu. Baana yɪ né, nge baavínɪ yɪ sɪsɪ ɪlɪ bemí balaadó-ro.

9

¹ Nge Yeésu waagba kpírúú-daá ɪtɛsɪ lɪré kóbónɔɔ ɪbɪsɪ ɪdéédɪ-daá. Nna ge bɔɔɔnɔ́ yɪ gaalo-gáálóo kagavínée kagbéléwɔ-ro.^a ² Yeésu waana nɪnɪnɪ baava yɪ tovonúm né, nge wɔɔdó gaalo-gáálóo sɪsɪ: «Dɔkɪ nyádɪ móbú, mééjé nya nyédée alahááciwá.» ³ Nna ge Mará wɪlɔdǎa nebére wɔɔdó badaa sɪsɪ: «Iró ceení wánɪmatí wéngbɛɛnɔ́a Isóo.» ⁴ Yeésu waadɪlɪ wentí bánmaazɪ né, nge wɔɔdó we sɪsɪ: «we-ro ge mínmaazɪ wenbí bidaavé né bilé?» ⁵ Mɔdó sɪsɪ: «bɛéjé nya nyédée alahááciwá, na koró nnóm bɔlowotáá, wenbí féyɪna káálee? ⁶ Amá mózólée ɪtlɪ sɪsɪ Iró Biyaaló wená yíko ɪcɛ ɪráa bedée alahááciwá ade laadó-ro cé.» Nge wɔɔdó gaalo-gáálóo sɪsɪ: «Koró ngbóo nyágɪgbéléwɔo ngbé nyédée.» ⁷ Nge ɪlé waagoró ikpé ɪdée. ⁸ Zamóo waana bilé né, nge kumɪ nɪndááre bɪka kɪnzám Isóo nɪnɪnɔ́a waava ɪráa yíko nɪnɪnɔ́a kɪna né.

⁹ Yeésu waalɪ nna wéndɛé né, nge waana abaaló naáru bánjyá yɪ sɪsɪ Maatéwu, ɪjóo wánmúú tikée ɪdée tɪmère-daá. Nge wɔɔdó yɪ sɪsɪ: «Kovu ma.» Nge Maatéwu waagoró ikónú yɪ. ¹⁰ Bɪgónɪ Yeésu ɪbó ɪsúo Maatéwu-dée dǎána-daá kídjím dji. Tikée mɔoráa na alahááci-dɪnɔ́a, bɔɔɔnɔ́o bɔcɔo ɪjóo bána ɪwanbaaráa béndjɪ kídjím. ¹¹ Farizi-dɪnɔ́a waana bilé né, nge bɔcɔo Yeésu-dée wanbaaráa sɪsɪ: «Bɪyáási ge mɪdée kóbónɪ na tikée mɔoráa na ɪráa badaavé né booyóozi béndjɪ kídjím?» ¹² Yeésu waanɪ bánɪmatí bilé né ge sɪsɪ: «Kudɔndɪnɔ́a wánjádɪ ko lókóta, alaafɪya-dɪnɔ́a baaféyɪna yɪ. ¹³ Ibó ɪcáa Isóo-dée tóm waanmátɪ sɪsɪ: "Konyɔnɪré waagɪlɪ ma fónɪdɪ kpɪná mɪngúo sɪsɪ mɪlálá ma saróo né" tugutoluú, káma módókónɪ sɪ mayáa wenbá bazɪzée né, amá alahááci-dɪnɔ́a-ro ge móógónɪ.»

¹⁴ Yeésu waanmátɪ bilé bité né, nge andébi-dée Yaayá wanbaaráa woogódúu ɪjóo bɔbóózi yɪ sɪsɪ: «We-ro ge dǔó dǎna Farízi-dɪnɔ́a dǔonvókɪ nɔó ge nyédée wanbaaráa tónvókɪ?» ¹⁵ Yeésu woobúsi we sɪsɪ: «Mínmaazɪ sɪsɪ wetáháru dɔndɪnɔ́a mɔóna bɔcɔo ɪzányɪnɪre-daá sáátɪ bána wetáháru né? Bɪdánlam bilé. Sáátɪ nakírɪ wónɔónɪ, bónɔónɪ bɔkpóo wetáháru bojó bédɛɛnɔ́a. Bɪdée sáátɪ ge bónvókɪ nɔó.»

¹⁶ Yeésu waadásɪ ɪtó we sɪsɪ: «Naáru féyɪ wónɔngbɔwúú bɪsaawó kedeyóo kífalóo ɪtɔnɔ́a tóko kɪbɪngu. Tɪfa bɪsaawó kífalóo wánjɪrɪ tóko kɪbɪngu

^a 9:1 Kɪgbéléwɔo kumí kɪjóo ge nyazi dɔo tará bánzoonáa ɪróo né.

ge boowó unyóózi kiwála. ¹⁷ Ngó bulé ge bodónzuú solóm kífábi bidabutá bité né tónđe furuú kíbúngi-daá, tífa kínyáa ge solóm ibiri ade tónđe furuú ilá ásáráwó. Amá bónzuú solóm kífábi bidabutá bité né tónđe furuú kífalóó-daá ge na birina bicóo dèyí-dèyí.»

¹⁸ Yeésu bamáa nmatre bulé né ge Yahúdíwá-dée kóbóni naáro woogóni iká idóná-ro unyóo-daá itó sisi: «Lelɛkɪna ge mewelée weevéti. Amá kóni ngádini nóóni ɪro, wénvém.» ¹⁹ Nna ge Yeésu waaguró ina iwanbaaráa batini iwóró.

²⁰ Nge aló naáro azimá wéndináa yi biwená bízi fuú na nasíle nbulé né woogódúu itekiná Yeésu-dée tóko njóore na iwóró. ²¹ Aló umó waamáazi sisi: «A dè máábízi medekiná idóko, mánwaa.» ²² Yeésu weegéézi idi ubéém yi, nge woódo yi sisi: «Đokɪ nyádi, mewelée nyédée toovonúm fáa weelée nya.» Sáati kum nóó ge aló umó waaján iwáa.

²³ Yeésu woobo itála Yahúdíwá-dée kóbóni umó idée. Nge woowóná foyisi-dináa bángburí si beđée ɪró bím, bika ɪráa zamóo we qaána-daá bɛnwii bóngoó.^c ²⁴ Nna ge Yeésu woódo we sisi: «Ili, kama aléeré tasí, wónđóm ge.» Nge belé baamóm yi. ²⁵ Baalizi zamóo aso né, Yeésu waazóo dam-daá idžokɪ aléeré umó unóóni-daá, nge aléeré waaguró. ²⁶ Nge tóm tum tunú fárándi kum kirina kidaá.

²⁷ Yeésu waalí ina wéndéé né ge njema nowóle waalí batini iwóró bóngoó sisi: «Đawođa Biyaaló, nu dągonyom.»

²⁸ Yeésu waadala qaána né, njema woogódúu ijó. Nge woobózi we sisi: «Míivá toovonúm sisi mánbuzi mawáazi míi?» Nge belé boobúsi yi sisi: «Iin kóbóni.» ²⁹ Nna ge Yeésu weedekiná baazá itó sisi: «Bila míi nɪɪnúa wenbí míivá toovonúm né.» ³⁰ Nge baabáazi náa. Nge waabá ibasi we sisi békéyele naáro unú ti. ³¹ Amá belé boobó ge bekiliná ti fárándi kum kirina kidaá.

³² Sáati wenki njema wánli né ge boogóna Yeésu ɪró naáro ziini waabɪsná yi komóomúna né. ³³ Yeésu woodjóo ziini kum né, nge komóomúna waabáazi nmatre. Nge bulá zamóo bití bika kíndóm sisi: «Ketengere dádánáata bina bidaká Israyéeli téédɪ-daá cé.» ³⁴ Amá faarizi-dináa belé sisi ziniwá-dée wúro wánváa ko yi yiko wónđonáa ziniwá.

³⁵ Yeésu we wéngilim téédwá na tee-biizi-daá wánwili ɪráa Isóo-dée tóm Isóo yaazeđé, wénveerim we Isóo-dée kowúróo-dée Laabáaru Kíféngi, wánwazí kodóm báa wenki na mádáfiyáti báa wentí. ³⁶ Waana ɪráa zamóo né, nge bulá yi konyom, kama bínni ɪráa bika balaakáari koráa nɪɪnúa féeni tivéyina ketirú né. ³⁷ Nna ge woódo iwanbaará sisi: «Kíđim si bakó né buđjó, amá komđaa tođjó. ³⁸ Izólo fóó-dúú ikédiri komđaa buđjó bokóni bakó.»

10

¹ Nge Yeésu waayáa tundináa fuú na nowéle ifa we yiko sisi bóđoo ziniwá bika bawáazi ɪráa-dée kodómni na gala-gááláti. ² Tundináa fuú na nowéle bemí bayirá ndj: kađaa ini ge Sumóóni weeni bánjáa yi sisi Pétro né, na iğoobú andirée, Yaakúbu na iğoobú Yoháani Zebedée

^c 9:23 9.23 Búdee sáati, Yahúdíwá-dée né, a ɪró waazi, bóngbowóo wiiraa ge bokóni líiya-daá bɛnwii, wiiraa bemí né, báa foyisi-dináa ge.

biyaahnáa, ³ Filiípu na Bartelemii, Tomáa na Maatéwu tikée m̄soró, Yaakúbu alfée biyaaló na Taadée; ⁴ Simóónu téédı-bú na Yudási Isikariyóo weení sı ıyá yı né.

⁵ İraa fuú na nowéle bana ge yeésu weediri, iféeri we sıstı: ⁶ «İkóbó wenbá bedekée Yahúúđúwá né bojó, ngó ikásós Samaariya téédıwá-daá. Amá ibó İsráyéel biya-jó; bojóo ge nyazi féeni tıdelém né. ⁷ Níbaáwo-daá, ılá waázu iféeri ıraa sıstı: "İsóo-dée kowúrúo waajusóná mıı." ⁸ İwáázi kodondunáa, ivéézi ısqáa, iwáázi cenıstı, ıđóo zıınıwá. Faala ge baava mıı, mínyóo đqđq ıva faala. ⁹ A sı ıđée, ikáđq siká, liidee yáa jıtóo mízıba-daá. ¹⁰ Ngó ikókpóo furuu níbaáwo kıđéenáko, ikókpóo tóková natıle. İkókpóo takanıwá yáa đenı ^a káma bınbóozı sıstı weení wánlám tumére né ıđı kıđıım.

¹¹ A mııbó téédı yáa tee-biiyá nekére-daá, ıjáa ıbée sıstı naáru we wéndıstı ımo mıı bıka ıcúo ıdee hálı wıre wendé sı ıdee né. ¹² A mıızós đaána wenká-daá né, ıdı sıstı: "İsóo-dée feezıre wónjusunáa we. Amá a badamo mıı, mııdee koorıtı wángabıstı mıı. ¹⁴ A bıgée mıızós đaána nekére yáa téédı natırı-daá, nge badamo mıı ngó bedewélesi mıı, ılıı nna bıka ikpiızı mınovó-dée buuruú ıtahná we^b. ¹⁵ Mênveerım mıı toovonúm sıstı wıre wendé İsóo sı ıfusná ıraa né, Sodóom na Gomóorı-dée fusunáa wánlám sóncı na téédı tım.

¹⁶ İwéléstı ıntı ma. Mэндıriı mıı dó né, bıjóo ge nyazi bınbónáa féeni káwó-káwówa lowótáa né. Bıle né ılá laakáari, ılá đenyem nyazi đomáa bıka nınáa avówa kófólomá cúb bı né, mıwénbé-daá đqđq ıfóló bıle. ¹⁷ İlá laakáari, káma ıraa wányáa mıı wanásı tómvoráa-dée bako mıđóm, bamá mıı agbáázá bedée İsóo yaazeedéwá; ¹⁸ móo móróozı bınbónáa mıı téédı níbaadeeráa na wúrowá-jó, nna né mınlızı sériya bána wenbá bedekée Yahúúđúwá né bojó. ¹⁹ A bıgée booboná mıı tómvoráa-jó, ikáyıtı mıdı sıstı nınıtáa ge sı ıhmátıná, yáa wentı ge sı ıhmátı, káma saátı kım nóo, İsóo tıtuja wênveerım mıı wentı sı ıhmátı né. ²⁰ Káma bıdekée mínyóo sı ıhmátıná, mıjáa-dée Kezeja sı ıhmátıná na mınovó. ²¹ Koobúu wóngonı iyéle bakpa koobúu sı bákó yı, caáwó iyéle bakpa ıbú sı bákó yı; bıya ıkoró na bajaanáa bako bodóm sıstı bákó we. ²² Móo móróozı, ıraa rııa wánlızı mıı bađáare. Amá weení wóođókı ıdı hálı bıkadóló né, İsóo wénleé yı. ²³ A bıgée sıstı bánváa mıı fúkımıstı téédı natırı-daá, ıze ikée téédı. Mênveerım mıı toovonúm sıstı mıđéngılı İsráyéelı téédıwá rııa-daá ıte na İró Biyaaló ıkónı.

²⁴ Wanbaaró tángılı weení wéngbelemı yı né, cáńfána bówotá-dós ıkılı ıdee kóbónı. ²⁵ Wanbaaró mósna ıjóo ge nyazi weení wéngbelemı yı né, bıka bówotá-dós nyazi ıgóbónı. A baadóo đaána-dós sıstı Belzebuılı, mínyóo đaána-daá nba, badándos mıı bıcezi bıle?

²⁶ Bıle né, ıkanı banındáare, nabóru féyı bımósée bıdánlı bana bı né, cáńfána ásiiri badándılı kı né. ²⁷ Wentı mênveerım mıı nuvoowú né, ıhmátı tı ıdaawó. Wentı bánzaazı mıı né, ıbóo tı đamını kojónı-ro. ²⁸ İkanı wenbá bángósu tónos bıka badánlızı bako kezeja né banındáare, amá ıntı weení wánlızı ıku kezeja na tónos nımını-daá

^a **10:10** 10.10 Đenı bındókı né ge. ^b **10:14** 10.14 Yahúúđúwá-dée, bekpıızı novó-dée buuruú batalnáa ıró cúb ge nyazi Tem-dáa bındóm sıstı: máalızı mósóm nımını-daá né.

né unndaáre. ²⁹ Mányı sısı fárám ge bánjám cıcısı nasıle ya? Amá na burıŋa bilé, sıdaá nekére féyı kánzalıı ade bıka mıjáa Isóo waası borı né. ³⁰ Nyááná mínyóo né, burıŋa na mínyóozi, Isóo nyı sigojóo. ³¹ Bilé né, íkánıı nundaáre, míwéna Isóo fóózure bıcezi cıcısı birika.

³² A naáru waanmáti zamóo ızá-daá sısı umó igée médée níni, móó dıdıo majaa weeni ıwe isóodaá né waazá-daá, mánnmatı sısı bodóo kée médée níni. ³³ Amá a naáru woadó zamóo ızá-daá sısı waası ma, móó dıdıo mónóm majaa weeni ıwe isóodaá né waazá-daá sısı máası yı.

³⁴ Íkamaázi sısı feezıre ge móógóná ade laadó-ro; módókóná feezıre, amá yowú ge móógóná. ³⁵ Móógónı ge sı madára ıró na ıjaa, aléere na ıgwo, awónboolú na ıwónı. ³⁶ Iraa wánlıziı bogooııya baááare. ³⁷ Weeni woadóólı ıgwo yáa ıjaa bıkılı ma né, tekée médée níni, weeni woadóólı ıweelée yáa ibiyaaló bıkılı ma né, tekée médée níni. ³⁸ Weeni ıdókproo ıdee dęni abelı akóo ikónú ma né, tekée médée níni. ³⁹ Weeni woadóólı iweezuú né, wénbedjı kı; amá weeni wénbedjı iweezuú móróózi né, wóngoyuu kı.

⁴⁰ Weeni waamo mıı ıgónıdı né, móó ge waamo bilé; ngó weeni waamo ma né, waamo weeni weegédiri ma né. ⁴¹ Weeni waamo andębi ıgónıdı nínnáa bıbóózi sısı bámó andębi né, kiverewo bıbóózi sı béfere andębi né-dée nóo ge bénverı yı. Weeni waamo ıró toovonúm-dóo ıgónıdı sısı káma wénzewóo Isóo né, kiverewo bıbóózi sı béfere toovonúm-dóo né-dée nóo ge sı befere yı. ⁴² Ménveerım mıı toovonúm sısı: weeni ırıŋa báa lím-gaanıŋa kagbóo ge waava médée wanbaaraa-dáa báa kúmuú sısı igée médée wanbaaró-ro né, wángamóo ıdee kiverewo.»

11

¹ Sáati wenkı Yeésu weede ıwanbaaraa tómwá tuna wlıı né, nge weedée teédıwá-daá Isóo-dée tómwá wlıı, na waázu lám.

² Andębi Yaayá we ıdee sáraka-daá né, waanı bınnmatı tımé Kristo wánlám ye né adóm. Nge weedıri ıwanbaaraa bobóózi yı sısı: ³ «Nyánaábılé weeni sısı wóngonı né yáa dándası dıdám naáru?» ⁴ Nge Yeésu woobúsi we sısı: «İbó iféeri Yaayá wenbí mıını na wenbí mıına né. ⁵ Njema wánnaa bıka gala-gáálası wánnoŋé, cenısi waawáa sılá dacırı-cırı, ndamáa wánnıı, ııdąa wénvém, bıka bénveerım kadanborúsi Laabáaru Kifeŋi. ⁶ Wenbí-nıını-dóo ge weeni ıdebéđı toovonúm waava ma né.»

⁷ Sáati wenkı Yaayá-dée wanbaaraa weedée né, nge Yeésu woadbóo wánnmatı zamóo Yaayá-ro sısı: «Wé ge mııbó ıkébéém teewólóo-daá? Đıgeré fefelımá wónjıuđı dę né? Aayı. ⁸ Bilé né we ge mııbó ıkébéém? İró ızóóna tóková kifeńdı né? Wenba bónzuú tóková kifeńdı né bowe wúrowá-dée kowuro-déézi-daá ge. ⁹ Bilé né we ge mııbó ıkébéém? Andębi? İın, bilé ge ménveerım mıı, hálı waagılı andębi. ¹⁰ Káma Yaayá-dée tómwá ge Isóo-dée tómwá tákarđa waanmáti sısı: «Méndirıı médée tındóo ıte nya bızaı ınyóózi nya níbaáwo.» ¹¹ Ménveerım mıı toovonúm sısı ıráa-daá, andębi naáru tóóo waagılı Yaayá. Ngó nbéém né, weeni igée kúmuú Isóo-dée kowúro-daá né waagılı yı. ¹² Kogbóo andębi Yaayá-dée sáati ngónı leledjı, Isóo-dée kowúro-dóo wánnáa fúkúmısi, fúkúmısi-dınáa wánjádı sı belée ke. ¹³ Káma andębiwá rıŋa na andębi Múúsa-dée Mará waanmáti Isóo-dée kowúroo tómwá hálı andębi Yaayá. ¹⁴ A mızóóle ıniı

ge, Yaaya kééna Eliya weení baanmáti sɪsɪ wángabɪsɪ né. ¹⁵ Weení ɪwená nɪgbamɪnɪ né, ɪnɪ.

¹⁶ Weení ge mánbuzɪ megɛɛzɪná zaamáánɪ kɪna kɪdée ɪráa? Bojɔɔ ge nyazi biya bojɔɔ wɔnɔɔ kóboŋga-daá bóndóm baranáa sɪsɪ: ¹⁷ «Dáánóló míí foyisi, amá mídábaa. Déédée líiya yeńdi, mídéméédɪ iwii» né. ¹⁸ Káma Yaaya wɔɔgónɪ né, ideɟi ɪɔnyɔɔ, nge boɔɔ sɪsɪ: «ɪwená ziiɪni.» ¹⁹ Iró Biyaaló wɔɔgónɪ né, wéndjɪ wónnyɔɔ. Nge boɔɔ sɪsɪ: «ɪbéé ceeni, ɟjirú na solóm nyɔɔrɔ ge ɪgée; tikée mɔɔráa na alahááci landáa ge ɪɔndɪnáa.» Amá bulé ɪmó bɪdaá ge bánnanáa ɪsɔɔ-dée áséńsi.

²⁰ Nna ge Yeésu waabaázi téédɪwá wentí waalá mamááciwá ɪdaá ɟabata né yoonáa, káma ɪdekée ɪlakásɪ ɪlá túúbá. ²¹ Yeésu wɔɔɔ tɪ sɪsɪ: nbusú ɟamáa na nya Koraziiɪni! Nbusú ɟamáa na nya Betɪsayɪdaa! Káma mamááciwá ɪlá mídée né, a baraalá ɪ Sɪdóonɪ na Tíiri téédɪwá-daá, belé baraajó líiya bosú kpetekini tókowá bofuna badɪ ɪɔlɪmá bɪwɪlɪ sɪsɪ baalá túúbá bekée lakásɪ. ²² Bɔrɔ ge ménveerim míí ɪtovonúm sɪsɪ tóm fóɔɔ wíre, bedée fɔɔnáa wánlám sóncɪ na míí. ²³ Buga nyɔɔ Kapɛernawúm, nyánmaazi sɪsɪ nyángbáa ɪsɔɔ-jo yáa wé? Béndisi nya háli ɪsɔɔdaa. Káma maamááciwá ɪlá nyédée né, a bayaalá tɪ Sodóom tééde-daá, téédɪ tɪm ɪfónwe háli na sinje. ²⁴ Bɔrɔ ge ménveerim nya sɪsɪ: tóm fóɔɔ wíre, Sodóom-dée tóm fɔɔnáa wálám sóncɪ na nya.»

²⁵ Bídée saáti ge Yeésu wɔɔɔ sɪsɪ: «Majaa, Mádú ɪsɔɔ adɛ na ɪsɔɔdaá landó, ménzée nya kɪzɛwo nɪnɪnaa nyáámósi ɪlɪɟa na áséńsi-dɪnáa wentí né, nyéyéle biya ɪtlɪ tɪ né. ²⁶ ɪn. Bulé ge nyɔɔzɔɔlɪ né, bɔrɔ ge bulá bulé.

²⁷ Majaa weejéle ma báa wenbí. Naáro féyɪ ɪnyɪ Biyaaló, asée Caáwóo riké, ngó bulé ge naáro féyɪ ɪnyɪ Caáwóo asée Biyaaló na wenbá Biyaaló wɔɔzɔɔlɪ sɪsɪ batɪlɪ yɪ né.

²⁸ Mínyóɔ wenbá mírɪŋa bíńńɪ míí bɪka mízówáana né, ɪgónɪ mójɔ mánváa míí feezɪre. ²⁹ ɪgbóo médée ɟɛnɪ kíkawó ɪtɪnɪ mírɔ bɪka ɪkónɪ megbélém míí; káma médée fúu ɔɔ níni bɪka mójɔ ɟɔɔɔɔɔɔ. Nna né, mínyúu feezɪre. ³⁰ ɪn, médée ɟɛnɪ kíkawó féyɪ káale sóo bɪka médée sóoti féyɪ yini.»

12

¹ Bídée saáti kɪmɪ, wíre feezɪre wíre neɟere ge Yeésu wéndɛsi bilée a fást. Nyɔɔsi wánjáari ɪwanbaaráa né, nge baabaázi bilée kpeé bóndowóo kibíya. ² Fariizi-dɪnáa waana bulé né, nge boɔɔ yɪ sɪsɪ: «Bee nyédée wanbaaráa wánlám wenbí ɟédée Mará tafa níbaáwo sɪsɪ bála feezɪre wíre né.» ³ Yeésu woobúsi we sɪsɪ: «Mídákála wenbí Dáwɔɟa waalá saáti wenkɪ nyɔɔsi waago ɪna ɪwanbaaráa né? ⁴ Waazóo ɪsɔɔ-dée busaagéɛɛ-de, nge wɔɔgɔgbóo kpónówá baalá tɪ ɪsɔɔ saróɔ né botóɔ. Ngó bɪdafa níbaáwo sɪsɪ ɪmó Dáwɔɟa yáa ɪwanbaaráa botóɔ tɪ, asée ɪsɔɔ sarási landáa riké. ⁵ Yáa mídákala Muúsa-dée Mará-daá sɪsɪ feezɪre wíre ɪsɔɔ sarási landáa bánlám ɪméré ɪsɔɔ-dée ɟaána-daá né bodónvúu feezɪre wíre-dée Mará bɪka badánýisi? ⁶ Ménveerim míí sɪsɪ wenbí bowe cé né, bugɪlɪ ɪsɔɔ-dée ɟaána. ⁷ A myaanɪ ɪsɔɔ wɔɔɔ sɪsɪ "Konyonuré ge mózɔɔlé bɪdekée sarási" né bugutoluú, mítáko ɪráa bana badayisi né bodóm. ⁸ Káma Iró Biyaaló wenána ko yiko feezɪre wíre-ro.»

^a 12:1 12.1 bilée ɔɔɔ ge nyazi nmaawó

⁹ Waalí rína né, nge weedéena bedée Isóo yaazeedé qaána farándí ibó isóo kadaa. ¹⁰ Abaaló naáru we rína biilí unóonu. Iráa wánjáadı sı bayí Yeésu noó-jó na bako idóm né, nge boobóózi yi sısı: «Bııva nıbaáwo sısı bawáazi uró feezıre wıre?» ¹¹ Yeésu woobúsi we sısı: «Mıdaá weeni ge a fée kóomı ge ıwená, nge fée umó waazála boowó-daá feezıre wıre, idéndim ikálızı yi? ¹² Ngó uró wená fóózıre bıcezı fée. Bılé né dédéé Mará waava nıbaáwo sısı bála kazóo rıbi feezıre wıre.» ¹³ Nna ge Yeésu woadó abaaló umó sısı: «Fó nyánóonu.» İlé woowó nóonu, nge nóonu waawáa ıbısi nyazi lıını. ¹⁴ Fariızı-dınáa waalí rína né, nge boobó balá saáwóra nıını báta balá na bako Yeésu né.

¹⁵ Yeésu waanı bılé né, nge waalí dıdaare dım dıdaa. Zamóo kóbóngu woovu yi, nge waawáazi badaá wenbá rııa bánnyaadı né. ¹⁶ Nna ge waabási we sısı bekéyéle iráa ıtılı weeni umó igée né ¹⁷ na bıka wentı andébi Esáya waanmáti sısı:

¹⁸ «Isóo sısı: "İbedé medée boowótá-dóo máadá malızı yi né, unáa máabá mozóólı, wénveezi ko méwénbiré, mándóó medée Kezena ıro na iféeri zamóo wenbí bıızızéé né. ¹⁹ İdánjaa yóoni, idóngoo,

ıdángbáazi ilowú zamóo yaaduuzıde.

²⁰ İdénbelı dıgeré dıngóodi né bıka idándım fıtıla kidendée kazóo né hálı iyéle toovonúm idı,

²¹ Yiri báa wenkı wándóó tamóo ıro né ikóodi"» né ikóodi.

²² Nge boogóna Yeésu uró naáru zıınıwá wánbısıná yi njem na komóomuıa né. Wawáazi yi hálı ilé wánımatı bıka wánnaa né, ²³ nge bıılá zamóo rııa bıtı kındóm sısı: «Bıdekée ceeni ge Đáwóda Biyaaló?»

²⁴ Amá Fariızı-dınáa waanı bılé né, nge sısı: «Belzebúuli, zıınıwá-dée wıro ge ceeni wónđonáa zıınıwá.»

²⁵ Yeésu nyı bedée lomaazé né, nge sısı: «Laadóo wenká kadaá iráa wónyoo né, asée kooyó. Téedı natırı yáa koobıre nedére féyı dıdaa iráa tánnıı qamá ge dıjooó né. ²⁶ A Sitáanı wónđowóó Sitáanı, wónyoo ıdı nıılé, bınlám nıını na ıdee téedı ıcáo ıtıdónyóm? ²⁷ Nge a na Belzebúuli ge móó mónđonáa zıınıwá, mıdeé wanbaaraa ní? Na weeni ge bónđonáa ıtı? Mıwánbaaraa ıtıııa wángóó ko mıdóm. ²⁸ Amá a na Isóo-dée Kezena ge mónđonáa zıınıwá, bınwılı sısı Isóo-dée kowuro-đóó wándalı mlówótáa nıılé. ²⁹ Yaa nıını ge naáru wánbuzı isóo uró ıjooó dónı né ıdee ıkpóó ıgbıná, a ıdafónıııı ıfóki dónı-dóo umó. Asée woowóki yi na ıbıızı ıkpóó ıgbıná. ³⁰ Weeni ıraavoo ma né ıyéena ma, bıka weeni idánzıná ma tuuzı né, wányaaazi ge.»

³¹ «Boroozi ge ménveerım mı sısı bénjém iráa alaháacı báa wenkı na kodóowó báa wenkı ge baadóo Isóo, amá weeni waadóo Isóo-dée Kezena Đacırı-cırı ııa né, bedénjem ilé. ³² Weeni waanmáti ıyısıná İró Biyaaló né, bénjém yi, amá weeni waanmáti ıyısıná Isóo-dée kezena né, bedénjem yi dıúılınıa kına kıdaa cánfána lááhıra.

³³ Naanı na uró iyuú ıtıwó bú kazóo ınıı né, asée wooyuú ıtıwó kazóo ınıı. A ıtıwó wánnyaadı, kibıya dıdóo kodondınáa ge. ıtıwó-dée bıya ge bándılı na kı. ³⁴ Mıı boozá ana! Mınlám nıını ıbıızı ıımáti tóm kazóo

ńdĩ bika mĩdáávé? Káma wenbí biizu wenbiré-daá né ge ńó wánḡmatĩ.
³⁵ Iró kazóó ńńĩ wánlĩzĩ wenbí bũjoo kazóó né ge wenbí ıwená kazóó ńbũ
 né bidaá, ıró kidavéénũu ılzĩ wenbí bidaavé né wenbí ıwená bidaavé né
 bidaá. ³⁶ Mėnveerim mĩ sısı: Tó m fóodı wĩre, ıráa wándınáa bɔnɔɔzı
 tım-bũ tte ńńĩ weenĩ baanmáti né. ³⁷ Káma wentĩ rĩḡa nyáḡmáti né,
 tınaa sı bafooná na nya na beḡézi nya yáa bako nyódóm.»

³⁸ Nna ge Mará wıłdąa nebere na Farĩzi-dınáa wɔɔdó Yeésu sısı:
 «Kóbɔnı, dɔzɔɔléé nlá dąa maamáaci nakĩrı.» ³⁹ Yeésu woobúsi we
 sısı: «Zaamáanı kına kídée ıráa badaavé bika badánzımná ısɔɔ riké né,
 bɔnɔɔzı sısı bála maamáaci, amá andébi Inúusa-dée ńḡi baasi badánána
 nakĩrı. ⁴⁰ Káma ńḡınáa Inúusa waalá wé náádoozo nuvoowú na ıdaawó
 tıńde kóbɔńde lóodi-daá né, bilé dɔdɔ ge Iró Biyaaló sı ılá wé náádoozo
 nuvoowú na ıdaawó ade laadóo-daá. ⁴¹ Tó m fóodı wĩre Ninĩvi téédı-daá
 ıráa wángoróona zaamáanı kına kídée ıráa bako bɔdóm, káma Ninĩvi
 ńba waalá tíubá bekée balakası sáati wenkĩ baanı andébi Inúusa-dée
 waázu né. Ngó sinje-daá, naáru we cé waagĩlı Inúusa. ⁴² Tó m fóodı wĩre,
 Sebáa laadóo-dée wúro aló wángoróona zaamáanı kına kídée ıráa, ıko
 bɔdóm káma waagálıńá dɔo bolıni ıkónı iwélési wúro Sulemáana-dée
 ásénsı. Ngó sinje-daá, naáru we cé waagĩlı Sulemáana.

⁴³ A Zıını waalı ıró ro, kınboḡé ge kınḡabisı dıdáare wıłḡa ńde-daá
 kınjáadı yaaveezıḡé, amá kidónyuu. ⁴⁴ Nna né kındóm sısı: «Mánbısi
 médee ɔána wenká máagálı kadaá né.» A kudála ge kımɔɔná ke naáru
 féyı kadaá, bánḡbári ke bɔnyóɔzı, ⁴⁵ ńna né kınboḡé kıkájáa zıınıwá lobe
 tigidaavéénıti waagĩlı kımı né, na tıkónı tisúu ńna. Bıḡedeziya, ıró ımó
 ıdee kidaavéénıti wángılı kaḡaa ńdı. Bilé ge zaamáanı kına kídée ıráa
 kidaavéénáa sı betená.

⁴⁶ Yeésu bamáa zamóo ḡmatınáa ge ıḡoo na ıḡoobiya baadála bazıńée
 aso bánjáadı sı banmatınáa yı. ⁴⁷ Nna ge naáru wɔɔdó Yeésu sısı: «Bee
 ngoo na ngoobiya bazıńée aso bɔzɔɔléé sı banmatınáa nya.»

⁴⁸ Nna ge Yeésu woobúsi weenı waanmatınáa yı né sısı: «Weenı ge
 mɔḡoo? Wenbá ge mogoobiya?» ⁴⁹ Nge waawılı ıwanbaaráa na ınóónı
 ıtó sısı: «Bee mɔḡoo na mogoobiya. ⁵⁰ Weenı ırıḡa wánlám majaa ıwe
 ısódáa né ızɔɔlım né, ılé ge mogoobı aló yáa abaaló yáa mɔḡoo.»

13

¹ Bıdee wĩre dımı, nge Yeésu waalı ɔána-daá ibó ıcɔo lıre kóbɔńde-jó
 sı ıwılı ıráa ısɔɔ-dée tım. ² Nge zamóo kóbɔńḡi waalára kımılınáa yı hálı
 bıiyéle ıkpa kpiıruso-daá ıcɔo bika zamóo sıńée ılm ńóo-ńóo. ³ Waawılı
 zamóo kımı tómwá dábata na tım-geezıre. Nge wɔɔdó we sısı: «Wĩre
 ge ıró naáru woobó ıwɔɔ-daá kúqúúdi larıa. ⁴ Wánları né, nge natırı
 waazála ńbááwo-ńbááwo, nge sımsı wɔɔḡónı sıḡı tı. ⁵ Natırı waazála
 bɔ-daá lenlé téédı tɔḡoo né, nge tıjáj tınyo káma téédı telım. ⁶ Wısi
 wɔɔḡónı sısáa né, nge bınyóo tı, nge tıwılı káma wózi taftıya. ⁷ Kúqúúdi
 natırı waazála sɔɔzɔɔzı-daá, nge sɔɔzɔɔzı waabı sunyoo tı. ⁸ Natırı
 waazála téédı kazóo ńdı-daá. Nge tılé tıḡo bıya; nakĩrı ńunówá, nakĩrı
 niidoozo nakĩrı dɔdɔ akóosaaláa.» ⁹ Nge Yeésu waadási sısı: «Weenı
 ıwená ńḡbamıni né, ınu.»

a 13:3 13.3 Bıjoo ge nyazi ḡédee cé bánları ḡmaawó fɔɔ-daá né

10 Nna ge Yeésu-dée wanbaaráa woogódúu ɲ́j bóbóózi yi sɪsɪ: «We-ro ge nyán̄matɪnáa uráa na tóm-geezɪre bilé?» 11 Nna ge Yeésu woobúsi we sɪsɪ: "Mínyóó né, Isóó waava mí sɪsɪ ítlí idée kowúrúó-dée ásíiri, amá belé né ɪdafa we kɪ. 12 Káma weení ɪwená né, bándasí yi na iyúú bíbá bídǒó; amá weení ɪvéyína né, b́enléé cókoyóó wenká ɪwená né. 13 Wenbí boro mán̄matɪnáa we na tóm-geezɪre né ge sɪsɪ bebeéna amá badánnáa; b́enwelesí amá badánnú cáfnána baní bugutoluú. 14 Bilá bilé ge na wentí anǒébi Ezáya waanmáti sɪsɪ:

«Mínbá iwélési amá mídán̄ni,
mínbá ɪbéém amá mídán̄náa

15 káma zamóó kɪna kiwenbiré waagbíizi,

baabísi ɲ́gbadǒni-dɪnáa

boovu baazá

na bákána na baazá

yáa banúná banɲ́gbamínɪ

na bitekiná bewenbé

balá túúbá na meléé we» né ikóódi.

16 Bɪga mínyóó né, mɪnaa wenbi-niini dɪnáa, káma míizá wánnáa bíka míɲ́gbamínɪ wánnú. 17 Ménveerím mí toovonúm sɪsɪ anǒébiwá dábata na uráa dábata boovu Isóó na toovonúm né b́oózóó sɪ bana wenbí mbééna dǒ né, amá badana; baní wentí ḿnnú dǒ né, amá badaní.

18 «Bilé né, iwélési ɲ́ni dquurú umó idée tóm-geezɪre kutoluú. 19 Wenbá b́annú Isóó-dée kowúrúó-dée tóm bíka badánnú tigutoluú né cóó ge nyazi níbááwɔ-níbááwɔ lé kúǒúúdi waazála né. Sítááni wón̄goní ge ɲ́kpezí wenbí boodúú bewenbé-daa né. 20 Weení wánnú Isóó-dée tóm na ɲ́cán̄ umó tɪ na wenbi-niini né cóó ge nyazi b́ó-dáa lénlé kúǒúúdi waazála né. 21 Amá wóózi féyí né, tidénleerí. A bígée ɲ́owóya yáa fúkúmsi waadála yi Isóó-dée tóm-ro, wán̄b́isi ɲ́wóó. 22 Weení wénwelesí Isóó-dée tóm na iyéle dǒúúlnya lomaazé na dǒóle-dée ayiila ɲ́nyóó tɪ bíka ɲ́dán̄dǒó bíya né cóó ge nyazi sóózóózi-daa lénlé kúǒúúdi waazála né. 23 Wenbá b́annú Isóó-dée tóm bíka b́annú tigutoluú né cóó ge nyazi téédí kazóó ɲ́ndí wentí-daa lénlé kúǒúúdi waazála né. Boro ge wán̄dǒó bíya; naáru ɲ́ínówá, naáru ɲ́íidóozo, naáru ákóosaaláa.» 24 Nge Yeésu weedékéézɪ we tóm natírɪ sɪsɪ: «ɪbéé wenbí b́enggeezenáa Isóó-dée kowúrúó né: Iró naáru woóuuná kúǒúúdi kazóó ɲ́ndí ɲ́wóó-daa. 25 Wíre nuvoowú uráa ríɲ́a wón̄dóm né, nge ɲ́ro umó ɲ́bádáa wóogoná nyíúdi tite ɲ́ndí ɲ́so ɲ́lé idée bilée-daa b́ bíka ɲ́dée. 26 Kíǒúdi wóonyo bídǒ bíya né, nge nyíúdi tite ɲ́ndí dǒdǒ waaǒtɪ tɪ. 27 Nge ǒáána-dóó-dée b́owótá-dɪnáa wóogóni b́otó yi sɪsɪ: «Kóobóní mányɪ sɪsɪ kúǒúúdi kazóó ɲ́ndí ge nyóóǒúú nyón̄zóó-daa ya. Le ge nyíúdi tite ɲ́ndí waalúná?» 28 Nge woobúsi we sɪsɪ: «ɪbére naáru waalaná bilé.» Nna ge idée b́owótá dɪnáa sɪsɪ: «Bilé né nyóózóolée sɪsɪ dǒbó dǒkpezí nyíúdi tite ɲ́ndí tɪm?» 29 Nge ɲ́lé sɪsɪ: «Aayí, ɲ́kókó ɲ́kpezí bíkpedína kíǒúdi. 30 Iyéle buríɲ́a bíb́í háh kóm sáátɪ. Sáátɪ kɪm, ménveerím komǒáa sɪsɪ: "Iǒó nyíúdi tite ɲ́ndí ɲ́fókɪ na ɲ́so tɪ nimíni, bɪga bilée né, a míǒgó kɪ bíté, iboná kɪ ɲ́bíri mégbewú-daa".»

b 13:25 13.25 bilée cóó ge nyazi ɲ́maawó, b́anvarím kɪ Israyélí laadóó-ro, kúná b́anlanáa kǒnó molóm

³¹ Nge Yeésu waadánmáti we na tóm-geezire neqére sɪsɪ: «Ibée wenbí bénggeezenáa Isóo-dée kowúróo né: kaalí bánínáyóo bú ɪró wɔɔgbóo idúu ɪwɔɔ-daá né ge^c. ³² Dóóziwá bánvarím né-dée biya-daá, ɪgée kúmúu ge, amá a wɔɔnyɔ, na ɪbɪsɪ tikini-daá tikú kóborígi háli sɪmsi wóngoní síngaa sídée dǵéndéla kídée wíláazi-daá.» ³³ Nge Yeésu waadánmáti we na tóm-geezire neqére sɪsɪ: «Ibée wenbí bénggeezenáa Isóo-dée kowúróo né: kojóo ge nyazi faadɪni aló wɔɔgbóo ifuudíná kpónó molóm agúwee natúdóozo nge ɪɪgba kazóo né ge.»

³⁴ Na tóm-geezire ge Yeésu waanmatná zamóo tómwá tɪna tɪrɪŋa. Iɪdánmáti natɪri bidekéé na tóm-geezire ³⁵ na bɪka wentí andébi waanmáti sɪsɪ:

«Mónvulúu mónóo maŋmatná we na tóm-geezire.

Mónbɔwóo wentí tumósée ɔoo baalá dǵúúlinya» né ikóódi.

³⁶ Nge Yeésu weeyéle zamóo ɪdée ɔaána. Nge ɪwanbabaráa woogódúu ɪjó botó yi sɪsɪ: «Iɪzi ɔaa fɔɔ-daá nyídi tite ndi-dée tóm-geezire kutolúu.»

³⁷ Nge woobúsi we sɪsɪ: «Weení woodúu kúqúúdi kazóo ndi né ge ɪró Biyaaló, ³⁸ fɔɔ ge dǵúúlinya. Kúqúúdi kazóo ndi ge wenbá badɪná Isóo-dée kowúróo né. Nyídi tite ndi ge wenbá bovóo kidaavéenuu né. ³⁹ Ibéré weení woodúu nyídi tite ndi né ge sitáani. Kóm sáati ge dǵúúlinya-dée koróo. Bɪga komɔ́aa ge malááyikawá. ⁴⁰ Nɪŋáa bánlɪzi nyídi tite ndi na bɔsɔ tɪ nimini né, bilé ge sɪ bulá dǵúúlinya koróo.

⁴¹ ɪró Biyaaló wéngedirii ɪdée malááyikawá balzi ɪdée kowúróo-daá wenbá rɪŋa bényelli baranáa wánlám alaháaci né na wenbá rɪŋa bánlám bidaavé né ⁴² na bolɔ we nimini kóboni-daá, nna ge bényii balá manyi lé. ⁴³ Bideé sáati kumí né, toovonúm-dunáa wéndée nyazi wɪsɪ bilé bajaa-dée kowúróo-daá. Weení ɪwená ɪɪgbamini né, ɪni.

⁴⁴ Isóo-dée kowúróo cɔɔo ge nyazi ɔ́óle baamosi ɔe fɔɔ-daá ge naáru waalú ɔɪro né; ɪlé ɔɔɔɔ wándamosi ɔe ge na nɪŋnáa bɪjóo yi niini né, wónboqé ɪyá wenbí rɪŋa ɪwená né na ɪmɔ fɔɔ kemí. ⁴⁵ Isóo-dée kowúróo tɔɔjɔo ge nyazi béédéere-dóo weení wánjáadi keji biya kazóo nba né. ⁴⁶ Wooyúu liide-boné keji-bú né, nge woobó ɪyá wenbí rɪŋa ɪwená né ibó ɪmɔ yi.

⁴⁷ Isóo-dée kowúróo tɔɔjɔo ge nyazi birúu bónlóo tenkú-daá na kíkóbúu tiiná ndi-ndi né. ⁴⁸ A tiiná woozu birúu, na banára kɪ balúná kpaam-ro, na balzi tiiná kazóo nna baɔɔ ɔɔkɪni-daá na bebéqɪ weená avéyina fóóziere né. ⁴⁹ Bilé nóo ge sɪ bulá dǵúúlinya koróo. Malááyikawá wánqóo balú na bata balzi toovonúm-dunáa fɔɔlɔó, badaavé né fɔɔlɔó, ⁵⁰ na bolɔ badaavé né nimini kóboni-daá. Nna ge bényii balá manyi lé.

⁵¹ Nge Yeésu wɔɔbóozo ɪwanbaaráa sɪsɪ: «Míni wéni rɪŋa máánmáti ɔo né tigutolúu?» Nge belé boobúsi yi sɪsɪ: «Iɪn.» ⁵² Nge Yeésu wɔɔɔo we sɪsɪ: «Mará wɪlɔqɔ weení baawɪli yi Isóo-dée kowúróo-dée tóm né cɔo ge nyazi ɔaána-dóo weení wánlɪzi ɪdée ɔ́óle-daá kífabi na kíbuɪbi né.

⁵³ Yeésu waanmatná tóm-geezire tómwá tɪna bité né, nge waalú didáare ɔim ɔidaá. ⁵⁴ Nge weeqéé téédi wentí-daá wɔɔjóo ɪbi né; nge wánwɪli ɪráa Isóo-dée tóm bedée Isóo yaazeqé ɔaána-daá. Nge bulá belé bití bóndóm sɪsɪ: «Le ge wooyúuna ásénsi na maamáaciwá tɪna? ⁵⁵ Manyi

^c **13:31** 13. 31Tɪwó bú weení ɔ́ógbóo ɔikeeziná bánínáyóo né, Israyéeli biya-dée, ɪdée tikú ge bánýaa sɪsɪ Senevée.

sɪsɪ káfɪnta biyaaló nblé? Manyɪ sɪsɪ ɪɔɔ ge Martɪyáma bɪka igoobiya ge Yaakúbu na Isifu na Sɪmóón na Yuudée ge? ⁵⁶ Mányɪ sɪsɪ ɔána igoobiya aláa rɪŋa ge cé ya. Nge le ge umó wooyuúna bɪna birɪŋa?» ⁵⁷ Nge bedée banyɪ Yeésu né wɔɔɔɔ we níbááwɔ sɪsɪ bafa yɪ toovonúm. Nna ge Yeésu wɔɔɔɔ we sɪsɪ: «Bánv́aa andébi girimá báa lé, asée idéédɪ na ɪɔána-daá baasi ge bɛngbɛenáa yɪ.» ⁵⁸ Téédɪ tm̄ tɪdaá, Yeésu talá mamááciwá ɔabata káma badafa yɪ toovonúm.

14

¹ Bɪdée sáátɪ km̄, Eróódi^a weení wéndjɪ kowúrɔɔ Galilée né waanɪ bánŋmatɪ Yeésu-dée tóm. ² Nge wɔɔɔɔ idée bɔwotá landáa sɪsɪ: «Iró ceení ɔɔ, andébi Yaayá ge. Weevé ɪsɪɔáa lowótáa-ro ge ɪwɛná yíko wánlám mamááciwá.» ³ Wúro Eróódi waamáázɪ bulé káma waavónjéli bakpa andébi Yaayá baɔɔ yɪ agbaran-gbára botɔ sáráka; káma Wúro Eróódi wɔɔgbɔɔ igoobú Filípu ɔɔeló Erodíyáádɪ né, ⁴ Andébi Yaayá wɔɔɔɔ yɪ sɪsɪ: «Ńdómóóná nlá bulé.» ⁵ Wúro Eróódi wɔɔzólɪ sɪ ɪko yɪ, amá wánnɪ zamóɔ nundááre, káma kulé kiiɔéézɪ sɪsɪ Yaayá kée andébi ge. ⁶ Ngó nbéém né, Wúro Eróódi-dée ɪoróɔ wíre tɔɔzɪ-dée jɪngáárɪ wíre waadála né, nge Erodíyáádɪ weelée waabáa zamóɔ bayáa kɪ ɔjɪna né kɪzá-daá. Idée báare waalá wúro kazóɔ. ⁷ Nge Eróódi woɔɔuná sɪsɪ báa wé ge wɔɔbóɔzɪ, umó wánv́aa yɪ. ⁸ Bɪnáa bú ɪɔɔɔ waadásɪ yɪ tóm sɪsɪ ɪto sɪsɪ: «Fa ma cé andébi Yaayá kojóɔ tɛlélé-daá.» ⁹ Wúro laakáárɪ waagoró. Amá ɲɲnáa woɔɔuná zamóɔ bayáa kɪ ɔjɪna né ɪzá-daá né, waava wéɔe sɪsɪ bókgóná aláere Yaayaá kojóɔ. ¹⁰ Nge weedɪri bekéje andébi Yaayá kojóɔ sáráka-daá. ¹¹ Bɔɔgóná kojóɔ tɛlélé-daá becɛle aláere, nge ɪlé wooboná kɪ icɛle ɪɔɔɔ. ¹² Nge andébi Yaayá-dée wanbaaráa wɔɔgónɪ bɔkpóɔ ɪɔɔnɔɔ bebi; nge boobó bekéveeri Yeésu.

¹³ Yeésu waanɪ tóm tm̄ né, nge wɔɔgbɔɔ kpírúɔɔ ɪɔe faɔáma-daá ɪɔɔɔɔ ɪlanáa ɪráa bolɪni. Zamóɔ waanɪ bulé né, nge kulɪ téédɪwá-daá kifɪ yɪ. ¹⁴ Yeésu weedɪ kpírúɔɔ-daá né, nge waana zamóɔ kóɔɲɲɪ. Nge kɪdée tóm waalá yɪ konyónɪ. Nge waawáázɪ bedée kɔɔɔndɪnáa. ¹⁵ ɔaanɲa waalá né, nge Yeésu-dée wanbaaráa woogóduu ɪjɔ botó yɪ sɪsɪ: «ɔójóna téédɪ bolɪni ngó kɪɔáánɪ, bulé né feeri zamóɔ kɪɔe tɛe-biizi-daá kɪkámó kidiim kɪɔi.» ¹⁶ Amá Yeésu woobúsi we sɪsɪ: «Bɪɔɔbóɔzɪ sɪsɪ bobó ɔeeli, míɔɪɲa ɪva we kɪɔjɪm beɔi.» ¹⁷ Nna ge belé bɔɔɔɔ yɪ sɪsɪ: «Kpónówá natónówá na tiiná náále ge ɔójó cé.» ¹⁸ Nge Yeésu wɔɔɔɔ we sɪsɪ: «ɪɔóná ma Kpónówá natónówá na tiiná náále amó cé.» ¹⁹ Nge waava wéɔe sɪsɪ zamóɔ ɪɔɔɔ ade nyíɪɪ-ro. Nge wɔɔgbɔɔ Kpónówá natónówá na tiiná náále amó, ɪsá ɪsɔɔ bɔro. Bulé bɔwóɔ ge weebelɪ kpónówá, ɪkpóɔ tɪ icɛle ɪwanbaaráa batára zamóɔ. ²⁰ Barɲa bɔɔɔɔ bɔfóɔ. Fɔɔlástɪ sɪga wanbaaráa wɔɔɔɔzɪ né woozu ɔɔkɪnɪ fuú na natɪle. ²¹ Abaaláa nyazɪ míli ɔónówá bulé weedɪ ná kɪɔjɪm bɪm, ngó badakála aláa na biya.

²² Bulé bujɲɲ bɔwóɔ ge Yeésu waajáárɪ ɪwanbaaráa sɪsɪ bákpá kpírúɔɔ-daá bete umó níbááwɔ betɛsɪná fɔɔlɔɔ kɪganáa. Bɪdée sáátɪ né, umó iyéle zamóɔ ɪya ɔamá. ²³ Weeyéle zamóɔ ɪya ɔamá bité né, nge waagba bɔɔ-daá sɪ ɪsólɔ ɪsɔɔ. Kɪɔáánɪ né, ɪwe ɲna ɪriké. ²⁴ Kpírúɔɔ

^a 14:1 14.1 Eróódi ceení ge bánýaa sɪsɪ Antipásɪ, ɲaa tóm ge baagɲmatɪ kojóɔ 2.1-daá.

wánláná laadóo bolini ge lím wángoróo binyóo kí, káma fefelimá wónyóo kí. ²⁵ Asoháa ge Yeésu wóogóni iwanbaaráa-jó wáanganohé luré kóbońđe-ro. ²⁶ Wanbaaráa waana yi wáanganohé lím-ro né, nundaáre waazóo we bóndóm sɪsɪ: «Asínálí ge.» Nge baabáázɪ agogo. ²⁷ Nna-rína Yeésu wóodó we sɪsɪ: «Ídókɪ mídi, mósó ge, íkánú nundaáre.» ²⁸ Nna ge Pétro wóodó yi sɪsɪ: «Đádós a toovonúm nyánaábílé, fa ma níbaáwo manóm lím-ro mɔngóni nyójó.» ²⁹ Nge Yeésu wóodó yi sɪsɪ: «Kɔni.» Nge Pétro waalí kpíírúo-daá, wánnohé lím-ro wéndǵé Yeésu-jó. ³⁰ Amá waana fefelimá-dée dóni né, nge nundaáre waazóo yi. Nna ge waabáázɪ lím-daá tím. Nge woogóo sɪsɪ: «Đádós, lee ma.» ³¹ Nna-rína ge Yeésu wóolo nóóni ídókɪ Pétro, nge wóodó yi sɪsɪ: «Nyédée toovomúm fáa tođó, ngbaalá nyáálá sika?» ³² Baabísɪ bakpa kpíírúo-daá né, nge fefelimá waazála. ³³ Nge wenbá bowe kpíírúo-daá né boogúu yi téédɪ botó sɪsɪ: «Toovonúm ge, nyóó ge Isóo Biyaaló.»

³⁴ Beedésɪ luré kóbońđe bité né, nge beedi Genezaréeti téédɪ-daá. ³⁵ Téédɪ tum tidaá uráa waadilí yi, nge beegili beféeri uráa farándi kum kiríŋa kidaá, nge boogóná yi kodondináa ríŋa. ³⁶ Nge baavini yi sɪsɪ iyele kodondináa itekiná báa ídée tóko njóore riké. Nge wenbá baríŋa beedekiná né, baawáa.

15

¹ Bilé bowóróo né, nge Faríizi-dináa na Mará wihdáa waaluná Yerusalém bokóni Yeésu-jó, nge boobóozɪ yi sɪsɪ: ² «Ngbaalá ge nyédée wanbaaráa tónvúu caajaanáa-dée taáǵe? Káma badánzam banóuzɪ naaní beđi kidjím.» ³ Yeésu woobúsi we sɪsɪ: «Mínyóó ní, we-ro ge mínýɪsúnáa Isóo-dée Mará mídée taáǵe-ro? ⁴ Káma Isóo wóodó sɪsɪ dɔozɪ ngoo na njaa, nge wóodótóm sɪsɪ weení waalá igoo yáa ŋaa láálí né mósóna bako yi. ⁵ Amá mínyóó míndóm sɪsɪ: "A naáro wóodó igoo yáa ŋaa sɪsɪ: wenbí máázɪ sɪ malá nya kojoozo na bisná nya né, mósógbóo bi malá Isóo saróo, ⁶ bidokúti bibóozɪ bodóo ídóozɪ ŋaa". Bilé ge mídée caajaanáa-dée taáǵe-ro mínjoolí Isóo-dée tóm. ⁷ Munáavikíwá, andébi Esáya wená toovonúm waavónódóm míró sɪsɪ:

⁸ "Na ntóoni ge zamóo kuna kinyaanáa máyíǵe,

amá kiwenbiré cósó na ma bolini,

⁹ Faala ge bánlám sɪsɪ bénzeé ma

káma wenti bánwilí né kée uráa-dée Mará ge."»

¹⁰ Nge Yeésu waayáa zamóo itó kí sɪsɪ: «Íwélesi uní kazóo. ¹¹ Bidékée wenbí bínzósó uró noó-daá né wényelii ko ívéyí ɗacɪrɪ-cɪrɪ, amá wenbí bínlí unósó-daá né ge.» ¹² Nge Yeésu-dée wanbaaráa woogóduu ŋjó botó yi sɪsɪ: «Nyáádílí sɪsɪ wenti nyáánmáti né tugósɪ Faaríizi-dináa laakáari?» ¹³ Nge woobúsi we sɪsɪ: «Tuuwó wenkí ríŋa majaa weení twe isóodáa né tođúu kí né, bégngbezí kí. ¹⁴ Iyéle we, njema wéngeti ko njema. Ngo bilé ge a njem wéngeti ko njem, belééní bánzáhí boowóo-daá.»

¹⁵ Nna ge Pétro sɪsɪ: «Ízɪ dǵaa tón nyéégéézɪ tɪ dǵ né tigutoluú.» ¹⁶ Nge Yeésu sɪsɪ: «A bilé mínyóó dɔdɔo mívéyina tllí dɔdɔo? ¹⁷ Míisɪ sɪsɪ wenbí ríŋa bínzósó noó-daá né, bínđim lóodi-daá ge na bilí bɔǵée dɪyáásó-daá? ¹⁸ Amá wenbí bínlí uró noó-daá né wánluná wenbiré-daá ge. Nge bilé bínjelií ko ge uró féyí ɗacɪrɪ-cɪrɪ. ¹⁹ Bilé né wenbiré-daá ge lomaazé tite

ńńá wánlunáa: bee uráa kóo, uró ulí uwaaló yáa idéeló wóró, wásangarítí, ñmulím, seriya tite ńgí, na uráa tóódi. ²⁰ Wenbí binyeli uró féyí ñaciri-ciri né nblé. Amá uró idí kídjím idasám unóózi ténýeli idánlam ñaciri-ciri.»

²¹ Yeésu waalí ńna né, nge weedéé Tiiri na Sidóóni farándí. ²² Nge Kanáani aló naáru uwe farándí kumí kidaá né wóogóni ńj wóngoo sísi: «Nii mágonómí Kóbóní, Ðáwóða Biyaaló. Zíini ibaná kinjaari médée alééré.» ²³ Amá Yeésu tobúsi yi báa tóm-bú. Iwanbaaráa woogóduu ńj né, nge belé boodó yi sísi: «Ðoo yi, káma ivóo ńáa wánjaari ńáa na agogo.» ²⁴ Nge Yeésu woobúsi sísi: «Israyéélí féeni tudelem né tiriké turo ge beegédiri ma.» ²⁵ Amá aló ceeni wóogóni isóm waazá-daá ifini yi sísi: "Ðádóó, lee ma" ²⁶ Nge Yeésu woobúsi yi sísi: «Bivéyí kazoo sísi bokpóo biya-dée kídjím balo fáa-biya.» ²⁷ Nge aló sísi: «Toovonúm ge, amá fáa-biya wánjalaazi cóko wenkí kínli sidunáa-dée tébiri-ro bínzaliú né síndji.» ²⁸ Nna ge Yeésu woobúsi aló umó sísi: «Ðógoo nyédeé toovonúm fáa wóoqoo. Isóo ifá nya wenbí nyóózóólí né.» Sáati kumí nóo ñuqo ge idée alééré waawáa.

²⁹ Bulé bowóro né, nge Yeésu waalí ńna idéé Galilée luré kóbońde-ńj. Nge waagba búo-daá ití ńcáo. ³⁰ Nge zamoo kóbońgi wóogóni ńj kígána novó-dunáa na njema na wenbá biilí we né, na komóómúsi na kodondunáa nebére ñuqo. Nge boogóna we basí Yeésu novó-ńj. Nge Yeésu waawáazi we. ³¹ Bulá zamoo mááqé kina komóómúsi wánñmati né, na biilí we né baawáa né, na novó-dunáa wánnoné bazuízée né, na njema wánnáa né. Nge kúqóózi Israyéélí-dée Isóo.

³² Nge Yeésu waayáa iwanbaaráa itó we sísi: «Zamoo kina kijoóo ma konyomí, káma wé náádóozo nblé kiwe mójó né, ngó kiveyina nabóru sí kídji. Madánjaa mondoó ki sísi kíkpe bika kidedji nabóru, na kíkókóni kiwú níbaáwo-daá.» ³³ Nge wanbaaráa wóobóózi yi sísi: «Lé ge ñónyúuna kpónówá faqáma kina kadaa bitála zamoo ññunáa kina kídji kifóo.» ³⁴ Nge Yeésu wóobóózi we sísi: «Kpónówá ññini ge míwená.» Nge boobúsi yi sísi: «Turo lobe na tiiná yáawá cóko ñj.» ³⁵ Nge waava wéde sísi zamoo ńcáo ade. ³⁶ Nge wóogbóo Kpónówá lobe tum na tiiná amó. Waazá Isóo bité né, nge weebelí ti ikpóo icéle iwanbaaráa batára zamoo. ³⁷ Barína boodóo bofóo. Foolási suga wanbaaráa wóobóózi né woozu ñokini lobe. ³⁸ Abaaláa míli noonáázá weedji ná kídjím bumí, ngó badakála aláa na biya. ³⁹ Yeésu weeyéle zamoo iya ñamá wóró né, nge waagba kpíruú-daá idéé Magadani farándí-daá.

16

¹ Faríizi-dunáa na Sadusée-dunáa woogóduu Yeésu-ńj sí bayí yi kodoká. Nge boodó yi sísi íla maamáaci nakiri kínwulí sísi Isóo-ńj ge waagalíina né. ² Yeésu woobúsi we sísi: «A ñaanina waalá, míndóm sísi Isóodáa wénjem káma ñmíndi weezée. ³ Bika téeré né míndóm sísi: sinje isóodáa féyí déyí-déyí káma bivoo biyaajemáa. Bulé ge mínyi mínbeena isóodáa míndaazi saátwá. Amá wentí tínlám leleedó né ge mísi. ⁴ Zaamáani kina kideé uráa badaavé né bika bánli Isóo wóró né bónboozí maamáaci. Amá andébi Inúusa-dée maamáaci baasi badánnáa nakiri.» Nge Yeésu weeyéle we ńna idéé.

5 Wanbaaráa beedési hure kóbonde-dée fúu lí ngi-ro né, boozóo bōdokpóo kpónówá. 6 Yeésu woadó we sɪsɪ: «Ílá laakáárɪ na Faríízí-dínáa na Saduséé-dínáa-dée faadínɪ bánvoodínáa kpónó né.» 7 Yeésu woadó bilé né, wanbaaráa waamáazɪ sɪsɪ beɪ bōdokpóo kpónówá-ro ge woadó bilé. 8 Amá Yeésu waadɪlí bedée lomaazé. Nge woadó we sɪsɪ: «Mídée toovomú fáa tɔdɔ, ngbaalá ge míúmáazɪ sɪsɪ mídókógbóo kpónówá-ro né ge. 9 Mídánɪ tá kazó? Míyáádóozée kpónówá natónówá uráa míllɪ noonówá woadóo bika né, na kpónó dɔkínɪ nɪnínɪ buɪga ɪkpóo ɪkpedína né? 10 Yáá míyáádóozée kpónówá lobe uráa míllɪ noonáázá woadóo bika né na kpónó dɔkínɪ nɪnínɪ buɪga ɪkpóo ɪkpedína né? 11 Nɪnínɪ ge mídábízi ɪnɪ sɪsɪ bídekée kpónówá-dée-ńdɪ ge mánɪmatí sáátɪ móódó mí sɪsɪ íla laakáárɪ na Faríízí-dínáa na Saduséé-dínáa-dée faadínɪ bánvoodínáa kpónó né?» 12 Nna ge baanɪ sɪsɪ ɪdɔtɔ sɪsɪ bála laakáárɪ na faadínɪ bánvoodínáa kpónó né, amá Faríízí-dínáa na Saduséé-dínáa-dée wentí bánwɪlɪ uráa né ge báláná laakáárɪ.

13 Yeésu waadála Sezaarée téédɪ wentí wúro Filíípu waama tɪ né tidée fárándí-daa né, nge woadóozɪ ɪwanbaaráa sɪsɪ: «Íráa-dée ɪmature-daa, weenɪ ge Író Biyaaló kée.» 14 Nge belé boobúsi yɪ sɪsɪ: «Nebére sɪsɪ nyóó ge andébiYaayá, nebére sɪsɪ andébiElíya, nebére dɔdɔ sɪsɪ nyanaa andébiYeremíya yáá andébiwá-daa naáru.» 15 Nna ge Yeésu woadóozɪ we sɪsɪ: «Mínyóó míjɔ ní, weenɪ ge mégée?» 16 Pétro woobúsi yɪ sɪsɪ: «Nyóó ge Lεεró, Isóo weezuú-dóo Biyaaló.» 17 Nna ge Yeésu woobúsi yɪ sɪsɪ: «Símóonɪ Inúúsa biyaaló, nyóoyúú wenbi-níni káma bídekée író waawɪ ná nya wentí nyáánmatí tɪ dɔ né, amá majaa weenɪ ɪwe ísódáá né ge. 18 Nge móó ménveerím nya sɪsɪ nyégée Bóóre ge, nge bóóre dɪm dɪro ge sɪ mama médée koduuziya. Sí m tɪtɪɲa na bídée yíko bídánbɪzɪ bílá ke nabóro. 19 Ménjellɪ nya Isóo-dée Kowúrúo-dée sááftwá. Wenbí sɪ nvókɪ bí ade laadóo-ro né bónvokɪ bí ísódáá, bika wenbí sɪ nbóɔjɪ bí ade laadóo-ro né, bónboɔjɪ bí ísódáá.» 20 Nna ge waabási ɪwanbaaráa sɪsɪ békéféeri naáru sɪsɪ ɪmó ge Lεεró.

21 Sɪná sáátɪ kum ge Yeésu waabáazɪ ɪwanbaaráa wɪlɪ sɪsɪ bínbóozɪ ɪmó íbó Yerúsalem ɪna wahála dɔbata téédɪ-daa kóbonáa-kóbonáa na sarási landáa kóbonáa na Mará wɪlɪdáa nóuzɪ-daa, bako ɪmó amá we náádóozo wíre ɪmó wánbɪsí ífè ɪlɪ ɪsɪdáa-daa.» 22 Nna ge Pétro waanára yɪ ɪluná kpómóó, nge weegiziná yɪ ɪtɔ yɪ sɪsɪ: «Ísúo wénverii nyóró Dádóo. Aayɪ wentí nyáánmatí dɔ né tídónmóoná nya.» 23 Amá Yeésu weegéézɪ ɪdɪ né, nge woadó Pétro sɪsɪ: «Laná ma bolínɪ Sítáántɪ! Nyégée ma kodoká ge máníbaáwo-ro, káma nyólómaazé tekée Isóo-dée níná, amá uráa-dée níná ge agée.»

24 Nge Yeésu woadó ɪwanbaaráa sɪsɪ: «A naáru soolée sɪ ifu ma, íkizi ɪdɪ bika ɪkpóo ɪdée dɛnɪ abelɪ akóo ikóvú ma. 25 Káma weenɪ wánjáadɪ sɪ ɪlée ɪweezuú né wénbedɪ kɪ, amá weenɪ wénbedɪ kɪ móróozɪ né, wóngoyuú kɪ. 26 Író ɪdɪ dɪúllɪnya rɪɲa amá ɪbedɪ ɪweezuú né, we ge bívóózɪre? Yáa we ge wánbɪzɪ ɪfère na ɪmó ɪweezuú? 27 Káma Író Biyaaló wángabísɪ na ɪjaa-dée asicé-daa ɪna ɪdée malááyikawá na ɪfère báa weenɪ bíluná wenbí báa weenɪ waalá né. 28 Ménveerím mí toovonúm sɪsɪ nebére we cé, badánzɪm naaní bana Író Biyaaló ɪkónɪ nyazɪ wúro.»

17

¹ Wé loḡo wóró né, Yeésu woogbóo Pétro na Yaakúbu na igoobú Yoháán bobó bakpa bós kóboŋgi nakírí-ro boḡojoóo beriké. ² Baazá-daá rína ge Yeésu-dée yáási weegée, nge waazá-daá wéndée nyazi wísi bulé, nge idée kpíná izóóna né waavólo pári-pári nyazi ḡenyem. ³ Nge ɩwanbaaráa toozóóni waana AnḡébiMúusa na anḡébiEliya baadḡ balí bána Yeésu bánḡmatí. ⁴ Nge Pétro woódo Yeésu sɩsɩ: «Ḍádóo, ḡédée cénjé coḡwo wánlám kazóo. A nyózoolee, mónzuu kéréézi nasúdoozo cé: Nyóó kóḡomóo, Múusa kóḡomóo, Eliya kóḡomóo.» ⁵ Ibamáa ḡmatire ge, ḡmɩnúsó nakírí kɩnyelédjɩ né woovu boḡo. Nge baaní lowú nakírí ḡmɩnúsó-daá sɩsɩ: «Ceení ge mebiyaaló weení máábá mozoóli yi né. Iro ge mááḡḡo méḡée soolím rɩḡa. Inuná yi.» ⁶ Wanbaaráa waaní bulé né, nundááre waabá bulá we becé basála benyé íbá ade. ⁷ Amá Yeésu woogódúu bojó itekiná we itó we sɩsɩ: «Iḡoró nundááre íkalá mí.» ⁸ Baagósi ízá né, badana naáro, Yeésu riké ge baana. ⁹ Bówe béndím bós né, nge Yeésu waabási we sɩsɩ: «Ikefééri naáro wenbí mííná cé né háli Iró Biyaaló ífé ulí ɩsɩḡáa-daá.» ¹⁰ Nna ge wanbaaráa woobóózi Yeésu sɩsɩ: «We-ro ge Mará wɩlḡáa wánḡmatí sɩsɩ asée Eliya wángábɩsɩ naaní?»

¹¹ Nge Yeésu woobúsi we sɩsɩ: «Toovonúm, Eliya wángábɩsɩ na ɩnyóózi báa wenbí.» ¹² Amá ménveerím mí sɩsɩ Eliya wángábɩsɩ. Badatlí yi, nge baalaná yi wenbí bolowú fáa bɩ né. Bulé ḡḡḡo ge Iró Biyaaló sɩ una wahála bojó. ¹³ Nna ge wanbaaráa waadlí sɩsɩ anḡébiYaayá-dée tóm ge wóndóm.

¹⁴ Yeésu na ɩwanbaaráa baadála zamóo-jó né, nge ɩró naáro woogóni ɩká ɩḡoná Yeésu ízá-daá itó yi sɩsɩ: ¹⁵ «Kóboŋi, nɩ mebiyaaló konyoní, kazaladéédɩ wená yi wénýelém páá. Wándarazálí nimíni yáá lím-daá. ¹⁶ Móóḡóna yi nyéḡée wanbaaráa, amá badabízi bawáázi yi.» ¹⁷ Nna ge Yeésu sɩsɩ: «Zaamáánɩ kɩna kíḡée ɩráa badafa ɩsóo toovonúm bɩka badaavé né! Wé ḡḡḡi ge móngúti mojóo míjó? Wé ḡḡḡi ge móḡúti moḡóki mí? Iḡoná ma bú ɩmó cé. ¹⁸ Nge Yeésu waagazí zíini kɩnjaari bú ɩmó né kɩcáŋ kilí ɩro, bú ícáŋ íwáa rína rína. ¹⁹ Nge wanbaaráa woogódúu Yeésu-jó bobóózi yi bána yi beriké né sɩsɩ: «Ngbaalá ge ḡóo ḡádábízi ḡíḡóo zíini kumí?» ²⁰ Nge Yeésu woobúsi we sɩsɩ: «Káma míḡée toovonúm fáa tḡḡóo. Ménveerím mí toovomúm sɩsɩ a míḡée toovonúm fáa waadála bánḡínáyóo bú, míndóm bós kɩna sɩsɩ kpezí nyáɩ cé ngóúu lí. Bulá bulé. Nabóro féyí míḡánbuzi ulá né. ²¹ [Amá na solóndɩ na noó fokí ge bánbuzi boḡḡóná zíini ḡḡḡná kɩna.]

²² Boduuzée Galilée rína ge Yeésu weevéeri we sɩsɩ: «Bángbáa Iró Biyaaló becéle ɩráa, ²³ belé bángóo yi, amá tóozo wíre wénvém ulí ɩsɩḡáa-daá.» Nna ge wanbaaráa waabá basóo kaanɩḡa.

²⁴ Baadála Kapereɩnawóm né, nge wenbá bónbwoózi ɩsóo-dée ḡaána-daá liidee kóḡóoye né boogóni bobóózi Pétro sɩsɩ: «Míḡée kóboŋi wánḡḡo ɩsóo-dée ḡaána-daá liidee kóḡ, óoye?» ²⁵ Nge Pétro sɩsɩ: «lín wénverí.» Waadála ḡaána né, nge Yeésu weede níbááwo ɩbóózi yi sɩsɩ: «Simóóni, sɩsɩ wé ge nyánmaazínáa tóm tuna: Wenbá-jó ge ade laadóo-ro cé wúrowá wánmóo lanpóo? Tééɩ-bíya yáá ɩḡoma-jó?» ²⁶ Nge woobúsi sɩsɩ ɩḡoma. Nge Yeésu sɩsɩ: «Bulé né bɩḡekée tílási sɩsɩ tééɩ-bíya ífere lanpóo? ²⁷ Amá na bókokóni biyéle bayísi né, bo ngóló kolóo lɩré kóboŋḡe-daá. Fulú tíḡḡe

kaɗaa riɗe si nbúu ɗe né ɗinɔ́, nyánnáa lideé weená nɔ́ bínboɔzi mána nya si ɗiféere né. Kpɔɔ ye nbó nvére mána nya.»

18

1 Bidée saáti kum ge wanbaaráa woogóduu Yeésu-jó boɓóɓzi yi sɩsi: «Weení ge kóɓɓni Isóo-dée kowúróo-daá?» ² Yeésu waayáa bú naáru ikɔná yi boɓwótáa ³ itó we sɩsi: «Ménveerim mí toovonúm sɩsi a mídékéé ibísi nyazi bíya, mídánzɔs Isóo-dée kowúróo-daá. ⁴ Bilé né, weení wánvɔɔzi ɩɩ nyazi bú ceení né, wónyúu kɔ kóɓɓni Isóo-dée kowúróo-daá. ⁵ Weení waamo bú nɩnáa ceení igónɩ móróɓzi né, mádíɩɩa ge waamo.

⁶ Weení riɩa si iyéle bíya bana baava ma toovonúm né badaá naáru ɩá alaháaci né, a baadaná boɓɔ lowú namíre kóɓɓɩɗe boɓ tenkú-daá, boɓɔɔ sóñci. ⁷ Nbusú ɗamáa na nya ɗúúlɩnya, nɩnáa nyénjéli ɩráa wánɩsɩnáa Isóo né! Wenbí bínjélii na uró ɩyɩ né ténɩem ketengere, amá nbusú na weení wénjélii ɩwó ɩyɩsɩná Isóo né. ⁸ A bigée nyánóoni yáa nyánovóre wénjélii kɔ ge nyánɩsɩnáa Isóo, ce ɗe nbéɗi bolini; káma boɓɔɔ sóñci nzós arɩjana-daá nóoni yáa novóre kóɗɔmɩɗe féyi bikilɩná nyánóɔzi léení yáa nyánovó léení we buka nzós azáaba nimini ɩdánɩm ketengere né-daá. ⁹ A nyáázire tɩná ge nyánɩsɩnáa Isóo, koori ɗe nbéɗi bolini; boɓɔɔ sóñci nzós arɩjana-daá na ɩzire kóɗɔmɩɗe bikilɩná aléení awe buka nzós azáaba nimini ɩdánɩm ketengere né-daá.

¹⁰ ɩá laakáaru. ɩkékpeena bíya bem badaá naáru, káma ménveerim mí sɩsi báa saáti wenki bedée malááyikawá siɩée majaa weení ɩwe isóódaá né waazá-daá ge. ¹¹ [Káma ɩró Biyaaló wɔɔgóni ge si ɩlee wenbá beedelém né.]

¹² «Mínmaazi sɩsi wé tóm tɩna si megéézi mí ti ɗó né tɩro? A bigée sɩsi uró wená féeni nunówá, nge ɩdaá kóɗɔm wɛedelém, ɩdénjélii nunówá kóɗɔm féyi tɩna bóo-ro ɩɗe ɩkájaa weení wɛedelém né? ¹³ Ménveerim mí toovonúm sɩsi a bigée waana yi, ɩdée wenbi niini fée kóɗɔm ɩmó ɩro wánglɩi nunówá kóɗɔm féyi tɩganáa riɩa ɩɩɩɩɩ né. ¹⁴ Bilé ɗɔɗɔ ge míjaa weení ɩwe isóódaá né tánjaa sɩsi bíya bem badaá báa kóɗɔm ɩɩɩɩɩ.»

¹⁵ «A bigée ngoobú ^a waayɩsɩná nya, bo ɩjó nvéeri yi ɩdée ɩyɩti nyána yi míléni. A waanuná nya ɩtisi sɩsi waayɩsi, nyaábísiná yi Isóo-dée níbaáwɔ-daá. ¹⁶ Amá, a ɩdanuná nya, kpɔɔ uró kóɗɔm yáa nɔwóle ibó ɩna yi. Nna né nyóoyúu seriya-dúnáa nɔwóle yáa noódóozo ɩnyóɔzi tóm nɩnáa Isóo-dée tóm waanmáti né. ¹⁷ A weegízi ɩdanuná we, feeri kristo-dée koduuziya, a bilé ge weegízi ɩdanuná kristo-dée koduuziya, ibísi nya nyazi weení waasi Isóo né yáa tikée mooró. ¹⁸ Ménveerim mí toovonúm sɩsi wenbí riɩa si ɩfóki bi ade laadóo-ro cé né, bónvóki bi isóódaá, wenbí riɩa si ibóɗi bi ade laadóo-ro cé né, bónboɗi bi isóódaá. ¹⁹ «Máádási ménveerim mí sɩsi ade laadóo-ro cé, a mídaá nɔwóle waalá nɔó kóɗɔmɔ, nge boɓɔɓzi báa wenbí, majaa weení ɩwe isóódaá né wánváa we bi. ²⁰ Káma lénlé ɩráa nɔwóle yáa noódóozo woodúuzi na máyíɗe-daá né, mówe boɓwótáa.»

²¹ Nge Pétro woogóduu ɩjó ɩbóɓzi yi sɩsi: «Kóɓɓni, a mogoobú wánɩsɩná ma, boɔ nɩni ge ménjém yi. Háɩ boɔ lobe yáa wé?» ²² Nge Yeésu

^a 18:15 18.15 baayáa koobúu cé ɗó né, weení nyána yi aɗini kóɗɔmóo né ge.

woobúsi yi sɪsɪ: «Módótó nya sɪsɪ háli bɔrɔ lɔbɛ, amá háli níídóozo na saaláa bɔrɔ lɔbɛ.» ²³ Bɔrɔɔzɪ ge bɛngɛɛzɪnáa Isóó-dée kowúrɔɔ nyazi wúro weení waayáa ɪdée bɔwɔtá-dɪnáa sɪsɪ bókónɪ batí umó kumé beedj umó né. ²⁴ Waabáázɪ né ge bɔɔɔɔná yi uró naáru ɪlé ɪgumére kée liideé tutúúma. ²⁵ ɪvɛyína liideé sɪ ɪfɛre kumére né, nge ɪdée kóbɔnɪ waava wɛdɛ sɪsɪ báya yi ɪna ɪdɛeló, na ɪbíya na wenbí rɪŋa bɔwená né befɛre ɪgumére. ²⁶ Nna ge bɔwɔtá-dóu weejé ɪsála kóbɔnɪ novó-daá ɪdɔná-ro wóndóm yi sɪsɪ: «Dɪná ma suúru, ménverí nya bírɪŋa.» ²⁷ Bulá ɪdée kóbɔnɪ konyóm, nge weejé yi ɪgumére iyéle yi ɪdɛe. ²⁸ Bɔwɔtá-dóu umó wánlɪ né, nge waana ɪdɔndɪnáa ɪna we bánlám tuméré né badaá naáru, ɪlé weedj yi kumére liideé cókɔyó. Nge weegbí yi wánŋmɪrɪ ɪlowú bɪka wóndóm yi sɪsɪ: «fere ma mágumére.» ²⁹ Nge ɪdɔndɪ weejé ɪsála ɪnovó-daá wánvɪnɪ yi sɪsɪ: «Dɪná ma suúru, ménverí nya.» ³⁰ Amá ɪlé weegizi. Wooboná yi ge bɔto sáraka sɪsɪ asée weevére umó ɪgumére. ³¹ ɪdɔndɪnáa waana wenbí bulá né, belé baabá basóo kaanujá. Nge boobó befɛéri bagóbɔnɪ wenbí rɪŋa bulá né. ³² Nna ge ɪgóbɔnɪ weeyéle bɔkɔná yi, nge weevéeri yi sɪsɪ: «Nyégée bɔwɔtá-dóu kidaavéénú; mééjé nya nyágumére dɪna dɪrɪŋa ge káma nyáávɪnɪ ma sɪsɪ méje nya. ³³ Bɪdɔbóɔzɪ sɪsɪ nyóɔ dɔdɔ nɪnɪ ndɔndɪ konyɔŋ nɪŋnáa máánɪ nyáɔnyɔŋ né?» ³⁴ ɪdée kóbɔnɪ waabá ɪyɛe baaná. Nge weeyéle boboná yi sáraka baɔu yi tumé dóni-dóni ɪnná sɪsɪ háli ɪfɛre ɪgumére rɪŋa. ³⁵ Bilé dɔdɔ ge majaa weení ɪwe ɪsóódaá né sɪ ɪlá mɪ a bɪgéé mɪdáá báa weení tenjɛm ɪgoobú bitála iwenbiré-daá.

19

¹ Yeésu weedé tómwá tum wɪlɪ né, waalɪ Galilée laadóo-daá ɪdɛe Yuudee laadóo-daá na yɔrɔdáanɪ buwá-dée fúu lí nɪŋɪ. ² Zamóo kóbɔnɪŋɪ woovu yi, nge waawáázɪ we ɪna. ³ Nna ge Faríizi-dɪnáa woogódúu ɪjó sɪ bayɪ yi kɔdɔká, nge bobóɔzɪ yi sɪsɪ: «Dédée Mará waava níbááwɔ sɪsɪ uró ɪdɔɔ ɪdɛeló báa we ge waalá né bɔrɔ?» ⁴ Yeésu woobúsi sɪsɪ: «Mídákála wentí baanmáa Isóó-dée tóm tákarɪdá-daá né ge? Baanmáa ge sɪsɪ: "Bɪgabaazɪya aló na abaaló ge Isóó waalá we. ⁵ Nge woɔdó sɪsɪ: bɔrɔɔzɪ ge abaaló wánlɪ ɪgɔɔ na ɪjaa bedée ɪna ɪdɛeló bɔcɔɔ, na beléénɪ babɪsɪ tɔnɔɔ kóɔmɔs. ⁶ Nna né, bodokúti begée nowóle, amá tɔnɔɔ kóɔmɔs." Bilé né, uró ɪkátára wenbí Isóó waadá né.» ⁷ Nge Faríizi-dɪnáa wobóɔzɪ Yeésu sɪsɪ: «A bilé, wé rɔɔzɪ ge AnđébiMúúsa waazɪzɪ sɪsɪ a uró sɪ ikizi ɪdɛeló, asée weejéle yi wasítika kínwɪlɪ sɪsɪ weegizi yi né?» ⁸ Nge Yeésu woobúsi we sɪsɪ: «Mídée wenbí-dóni-ro ge Múúsa waava mɪ níbááwɔ sɪsɪ ikizi mídée aláa. Amá bɪgabaazɪya né bɪdekée bilé ge bɪvónwe. ⁹ Ménveerim mɪ tovonúm sɪsɪ a naáru woɔdɔɔ ɪdɛeló bɪdekééna sɪsɪ aló waalɪ ɪwóró ɪbó ɪna naáru bafɪnɪ, nge woɔgbóo aló kífaló, waalá wásangarítɪ.»

¹⁰ Nna ge Yeésu-dée wanbaaráa woɔdó yi sɪsɪ: «A bilé ge bɪjóo uró abaaló na ɪdɛeló bɔlɔwótáa, a uró tɔkpóo aló bɪjóo sóncɪ.» ¹¹ Nge Yeésu woobúsi we sɪsɪ: «ɪráa rɪŋa tendísi, asée wenbá Isóó waava we budée yíko né. ¹² ɪramáa nebére we bɔdɔkpóo aláa né, dɔo baloróu wíre ge bedekée abaaláa; nebére né ɪráa waalaná we; nebére né Isóó-dée kowúrɔɔ-ro ge baabɪsɪná badɪ ɪramáa. Weení wéndísɪ tóm máánmátɪ tɪ dɔ né, ɪtísi.»

13 Bilé bowóró ge iráa woogoná Yeésu biya sisi itini nóúzi boro na isólo boro. Amá Yeésu-dée wanbaaráa woódóó we. 14 Nge Yeésu woódóó iwanbaaráa sisi: «Iyéle biya ikóni mójó. Ikóto we níbaáwo, káma wenbá baalí we né badúná Isóo-dée kowúróo.» 15 Waadíni nóúzi boro bité né, nge waalí qidaáre qim qidaa.

16 Bilé bowóró ge abaaló naáro woogódúu ijó itó yi sisi: «Kóboni, kazóo níbi wenbí ge bínboozí sisi mála na moyuu weezuú kidéndemí né?» 17 Nge Yeésu woobúsi yi sisi: «Wé-ro ge nyónboozí ma kazóo níbi tóm? Kódom ge kazóo níni. A nyózóolée nyúu weezuú kidéndemí né, la wenbí Mará woobóózi né. 18 Nna ge afobú umó woobóózi Yeésu sisi: «Mará weená?» Nge Yeésu woobúsi sisi: «Ndángóó uró; nyána naáro qeelo yáa naáro waaló mídánvini; ndánmíli; ndánlizi seriya tite níti. 19 Do ngoo na njaa girimá na nzóli nyórówo nyazi nyádítu.» 20 Nna ge afobú umó sisi: «Máalá bilé umó biríña. Wé ge buga ma si máadáí malá.» 21 Nge Yeésu sisi: «A nyózóolée nzízi biríña búdaa, bo nyá wenbí ríña nyówéná né nva kadanborósi na nyúu qóole isóódaa. A nyáalá bilé bité, na ngóni nvu ma.» 22 Afobú ceení waaní bilé né, nge waazóo kaanúá idée defee káma íbá igée qóole-dóo.

23 Nge Yeésu woódóó iwanbaaráa sisi: «Ménveerim mí toovonúm sisi bínlám káale na dóole-dóo iyuu Isóo-dée kowúróo. 24 Máadási ménveerim mí sisi bivéyi raakúm káale sisi kusooná ijówo boyóo butála qóole-dóo isóo Isóo-dée kowúróo-daa.» 25 Wanbaaráa waaní bilé né, nge butá bilá we bití: «Bilé né weení wónyúu ko léédí Isóo-jó?» 26 Nge Yeésu weebéem we itó we sisi: «Wenbí iráa tánbízi né, bivéyi Isóo káale.» 27 Nna ge Pétro woódóó Yeésu sisi: «Dóó qéyéle biríña difú nya né, níní ge qéndenaa?» 28 Nna ge Yeésu woódóó we sisi: «Ménveerim mí toovonúm sisi qúúlínya kífalóó Isóo si ilá né-daa, Iró Biyaaló wónjowóo idée asicé kowuro-gbelá-daa né, mínyóó wenbá míwú ma né duduó mínjowó kowuro-gbelá fuu na náále-daa ifooná Israyéélí agó fuu na náále. 29 Nge bilé ge weení ríña weeyéle qéézi, koobiya abaaláa, aláa, caáwo, kóowo, biya yáa fóó máyíde-ro né wóngoyúu bidée nínnówá na itási iyuu weezuú kidéndemí né. 30 Amá qabata wenbá leleedóó bedée níbaáwo né béngbiiri; buka qabata wenbá beegbiiri leleedóó né, bete níbaáwo.»

20

1 «Íbée wenbí bénggezínáa Isóo-dée Kowúróo né: Ðaána-dóo naáro waalúná téeré-téeré si icáa tume-landáa balá yi tumére idée viinyi^a fóó-daa. 2 Ina tume-landáa baanmáti busáa sisi wíre umó wénverí baa weení wíre tumére liidee. Nge weeyéle beqée tumére lám viinyi fóó-daa. 3 Téere kérefu kéeníire waadálí né, nge waana nebére duduó bazínée wónóo-daa badánlamí neqére, 4 nge woódóó we sisi: Mínyóó duduó íbó médeé viinyi fóó-daa ikála tumére. Ménverí mí wenbí bínboozí né. 5 Nge belé beeqée. Idaawó na kérefu natúdóozo qaaníña waadálí né, nge waadálám bilé nóó. 6 Ðaaníña-ro kérefu natónówá ge waadálí. Nge woódómwóná tume-landáa nebére kadóo-daa. Nge woobóózi we sisi: wé ro ge qoo tééré míziñeé nna buka mídánlamí neqére? 7 Nge belé boobúsi

^a 20:1 20.1 Viinyi kée fódóó bánnáa ke Israyéélí laadóo-daa né ge; kándóo séktra ge, buka bánlanáa kebiya solóm.

yi sɪsɪ: "Naáro tɔkpɔɔ ɔ́áa sɪsɪ ɔ́ibo ɔ́lɔ́ yi tumére." Nge woɔdɔ́ we sɪsɪ: "Mínyɔ́ɔ ɔ́ɔɔɔ ibɔ́ médeé viinyi fɔ́ɔ-daá." ⁸ Ɖaaniŋa waalá né, nge fɔ́ɔ-dɔ́ɔ waayáa idéé tumé beɛŋurɔ́ itó yi sɪsɪ: "Yaa tumé landáa buka njéle báa weení idéé wíre tumére liideé. Baaziná wenbá biigbiiriná we né buka ndeɛzɪná wenbá baaɔ́áa né." ⁹ Wenbá baabáázi tumére ɔ́aaniŋa kéréfu natónɔ́wá né boɔgóni. Nge baamɔ́ wíre tumére liideé. ¹⁰ Bidála wenbá baaɔ́áa né, bojɔ́ɔ sɪsɪ bánmɔ́ɔ bicezi baaganáa, amá beɛ́ mɔ́ɔɔ baamɔ́ wíre tumére liideé ge. ¹¹ Baamɔ́ ye né, bánŋmɪdɪnáa ɔ́aána-dɔ́ɔ sɪsɪ: ¹² "Bana ɔ́ɔ́ beegbiiri bɔ́kɔ́ni né, áwa kɔ́ɔmɔ́ ge baalá tumére, nge nyénverí ɔ́ɔ́ wenbá ɔ́áálá tumére na fifini wíre riŋa né ɔ́ána we ɔ́éyi-ɔ́éyi?" ¹³ Amá ɔ́aána-dɔ́ɔ woobúsi badaá kɔ́ɔmɔ́ sɪsɪ: "Mɔ́ɔɔndɪ mɔ́dómúúli nya! Ɖáávonŋmáti bisáa sɪsɪ wíre tumére liideé ge ménverí nya! ¹⁴ Mɔ́ nyédeé wíre tumére liideé buka ndéé. Ménverí nyána tume-landɔ́ méegbiiri mɔngbɔ́ɔ yi né ɔ́éyi-ɔ́éyi. ¹⁵ Bidafa ma níbááwɔ sɪsɪ málaná médeé ɔ́ɔ́le wenbí mɔ́zɔ́leé né? Yáa máalá waaganáa kazɔ́ɔ né ge nyánli sɔ́ɔzi?" ¹⁶ Bilé ge wenbá beegbiiri né bóngɔ́ni bete níbááwɔ buka wenbá beede níbááwɔ né bekpíiri.»

¹⁷ Yeésu wángbáa Yerusalém né, nge waalzɪ iwanbaaráa fuú na nɔ́wɔ́le fɔ́ɔlɔ́ɔ ina we bánnonjé buka wénveerim we sɪsɪ: ¹⁸ «Iwélesi ma kazɔ́ɔ, ɔ́ángbáa Yerusalém. Bángbáa Irɔ́ Biyaaló becéle sarásɪ landáa kóbonáa na Mará wɪlɔ́áa na bakɔ́ idóm botó sɪsɪ bákó yi ¹⁹ na bɔ́kpɔ́ɔ yi becéle wenbá baasi Isɔ́ɔ né sɪsɪ bámsɔ́ŋ yi, bamá yi, baká yi déni abelí-akɔ́ɔ-ro, amá wé náádoozo wíre ifé ulí isɪɔ́áa-daá.»

²⁰ Nna ge Zebedée biyaalɪnáa igɔ́ɔ woogódúu Yeésu-jó ina ibiya. Nge woozóm waazá-daá si ɪbɔ́ɔzi yi nabóro. ²¹ Nge Yeésu woobɔ́ɔzi yi sɪsɪ: «Wé ge nyɔ́zɔ́leé?» Nge woobúsi yi sɪsɪ: «Mɔ́zɔ́leé sɪsɪ nyédeé kowúrɔ́ɔ-daá, nyéle mébiyaalɪnáa nɔ́wɔ́le bana badaá kɔ́ɔmɔ́ ɪɔ́ɔ nyánóɔni kíɔ́iwú-ro, waaganáa nyánóɔni níbɪwɔ́-ro.» ²² Yeésu woobúsi sɪsɪ: «Mísi wenbí mínbɔ́ɔzi né. Mínbuzi ɪnyɔ́ɔ wahála kagbɔ́ɔ wenká si mɔnyɔ́ɔ ke né?» Nge boobúsi yi sɪsɪ: «Iɪn ɔ́ánbuzi.» ²³ Nge Yeésu woɔdɔ́ we sɪsɪ: Mínyɔ́ɔ máwahála kagbɔ́ɔ, amá a biɔga weení ɪɔ́ɔ mánóɔni kíɔ́iwú yáa níbɪwɔ́-ro né, bidékée mɔ́ɔ mánváa ko bilé bidéé adá. Wenbá majaa waagbiiri ye isɪ ɪ né ge si bafa ye.» ²⁴ Wanbaaráa fuú baaganáa waanú wenti nɔ́wɔ́le bana bónbɔ́ɔzi né, nge beeyeená we baaná. ²⁵ Amá Yeésu waayáa we itó we sɪsɪ: «Mínyi bilé sɪsɪ yiiriwa-dée wúrowá wánnaazi bedééɪ-daá iráa ge na bedée yíko buka kóbonáa belé bánwɪlɪ we boɔóni. ²⁶ Amá mínyɔ́ɔ né, bidɔ́bɔ́ɔzi bilé mílɔ́wótáa. Háli a biɔ́ee sɪsɪ mídáa naáro sɔ́leé ɪbɪsɪ kóboní mílɔ́wótáa, ɪbɪsɪ mídeé bɔ́wɔ́tá-dɔ́ɔ, ²⁷ bika a mídáa naáro sɔ́leé ɪbɪsɪ kaɔ́aa ríni, ɪbɪsɪ mídeé yom. ²⁸ Bilé ge Irɔ́ Biyaaló tɔkóni sɪsɪ balá yi bowótá. Amá woɔgóni ge si ɪlá iráa bowótá bika ɪkpɔ́ɔ iweerikú ɪférená iráa zamɔ́ɔ-dée kumére na boyuú lééɪ.»

²⁹ Baalí Yerikú tééɪ-daá né, zamɔ́ɔ kóbonŋi woovu Yeésu. ³⁰ Njema nɔ́wɔ́le ɔ́ɔɔ níbááwɔ-jó ge baanú sɪsɪ Yeésu wéndɛe ko né, nge baabáázi agogo sɪsɪ: «Kóboní, Wúro Ɖáwɔɔa Biyaaló, ni ɔ́ágonɔ́m.» ³¹ Nge zamɔ́ɔ wónɔ́ɔwɔ́ɔ we sɪsɪ bósu tóm. Amá bidéé saáti ge belé baabá bóngoó binjaari sɪsɪ: Kóboní, Wúro Ɖáwɔɔa Biyaaló, ni ɔ́ágonɔ́m! ³² Nna ge Yeésu waazɪŋ iyáa we itó we sɪsɪ: «Wé ge mízɔ́leé sɪsɪ mála mí?» ³³ Nge

boodó yi sɪsɪ: «Ǽádóú, Ǽóúúléé Ǽáázá ifulú.» ³⁴ Bulá Yeésu konyómí né, nge weedekiná baazá. Nna-nína ge baabáázɪ náa; nge baaguró bofu yi.

21

¹ Sáátɪ wenkí baajooná Yerusalém sɪ batála Betfagée tɛɛ-biiyá Oliviyée tíínú bós fáránídí né, nge Yeésu weediri iwanbaaráa nowóle, ² iféeri we sɪsɪ: «Íbó tɛɛ-biiyá kowe míízá-daá né-daá; mínnáa baadɪ kpangbóó aló na kobú; íbódí sɪ ɪkoná ma. ³ A naáru waanmáti mí natírɪ, íbúsi yi sɪsɪ: Ǽádóú sɔólée sɪ. Bánjám beyéle ɪkédééna sɪ.» ⁴ Bulá bulé ge na wentí anǼébi waanmáti sɪsɪ: ⁵ «Ívéeri Sɪyóónú aláéré sɪsɪ: bæ, nyédée wúro kegereɛ nyójó.

Íjóó Ǽyóyóyó buka ɪgójóóna kpangbóó aló

na kobú, fónúdí kpínǼe bónjówó Ǽe né Ǽíbu» né ikóódi. ⁶ Nge wanbaaráa woobó bakála wenbí nóó Yeésu waanmáti we né. ⁷ Bóogógóná kpangbóó na kobú; nge baalízɪ bedée kúsúúdi batínú sɪwó Yeésu ɪkpa ɪcɔó. ⁸ Nge uráa Ǽabata bowe zamóó-daá né, boovo bogúsúúdi níbááwɔ-ro; nebére waajáa cókó boló níbááwɔ-ro. ⁹ Zamóó kɪwe waazá-daá na kɪwe ɪwóró né wóngoó sɪsɪ: «Sám mɔóna ku Wúro ǼáwɔǼa Biyaaló! Isóó ɪǼé weení ɪgereɛ na ɪmó Isóó ɪyíǼe-daá né alubáraka! Bása Isóó ɪsódáá bílí-bílí. ¹⁰ Yeésu waazós Yerusalém téédɪ-daá né, nge téédɪ-daá ríɲa woodulú buka uráa wónboozí sɪsɪ: «Weení ge ɪró ceení?» ¹¹ Nge zamóó woobúsi sɪsɪ: «AnǼébi Yeésu, Nazarétɪ tɛɛ-biiyá kowe Galíleya laadóó-daá né níni ge.»

¹² Bulé bowóró ge Yeésu waazós Isóó-dée Ǽaána-daá ɪǼóó wenbá ríɲa bánjám yáá bánmós kpɪná nína né. Weevédɪ líide-geeráa-dée tébíriwá na avówa kófólomé yanǼaa-dée kpelásɪ. ¹³ Nge woódó we sɪsɪ: «Baanmáa Isóó-dée tóm tákarɪǼa-daá sɪsɪ: "Sɪ bayáa máǼaána ge sɪsɪ Isóó séedɪ Ǽaána", amá mínyóó mííbɪsɪná ke ɲmuláa Ǽaána.»

¹⁴ Nge njema na novó-dɪnáa woogódúú Yeésu-jó Isóó-dée Ǽaána-daá, nge waawáázɪ we. ¹⁵ Isóó sarásɪ landáa kóbonáa na Mará wɪlǼaa baana bití-tumé Yeésu waalá né na nɲíní bíya wóngoó sɪsɪ: "Sám mɔóna ku Wúro ǼáwɔǼa Biyaaló" Isóó-dée Ǽaána-daá né, nge beeyée baaná.» ¹⁶ Nna ge boodó Yeésu sɪsɪ: «Nyáánɪ wentí bánɲmatí né?» Nge Yeésu woobúsi we sɪsɪ: «Íín, ketengere mídákalatá wentí baanmáa Isóó tóm tákarɪǼa-daá sɪsɪ: "Nyáálá háli bikpedína bíya kúmuwá na afólómáa wánzám nya" né?» ¹⁷ Nge Yeésu waalɪ téédɪ-daá iyéle we nína ɪǼe Betaniya ikódóo.

¹⁸ Kíivé tééré waalɪ wángabísɪ téédɪ-daá né, nge nyoósɪ waalá yi. ¹⁹ Waana figiyée tɪwó nakírɪ níbááwɔ-jó né, nge woodúú kíj, amá idoyuú nabóru asée fáadí riké. Nna ge woódó kɪ sɪsɪ: «Keténgere ndándadós bíya.» Nna-nína ge figiyé tɪwó waawílɪ. ²⁰ Yeésu-dée wanbaaráa waana bulé né, nge bulá we bití bóndóm sɪsɪ: «Nɲíní ge bulá ge nína-nína kuna tɪwó waaján kɪwílɪ?» ²¹ Nge Yeésu woobúsi we sɪsɪ: Ménveerim mí toovonúm sɪsɪ a mívá toovonúm buka mídála sika, bídekée wenbí máála figiyée tɪwó né biriké ge sɪ ɪlá, amá báa míídó bós kuna sɪsɪ: "Kpezí nyadí nína rízala tenkú-daá", bínlám bulé. ²² Wenbí ríɲa sɪ ɪbóozí solóndɪ-daá na toovonúm fáa né, mínyúu bí.»

²³ Yeésu waazós Isóó-dée Ǽaána-daá né, Isóó sarásɪ landáa kóbonáa na téédɪ-daá kóbonáa-kóbonáa woogódúú ɪjó sáátɪ wenkí wánwílɪ né botó

yi sɪsɪ: «Na yiko wenki ge nyánlanáa tumé ana? Nge awé waavaná nya yiko kumí?» ²⁴ Nge Yeésu woobúsi we sɪsɪ: «Móó dɔdɔ mónboozí mí tóm kóɔmɪtɪ kómí; a míbúsi ma ti, móó dɔdɔ ménveerím mí weení waava ma bídée yiko né. ²⁵ Weení weegédiríná anqébiYaayá ikóni iliri uráa lím-daá ɪsɔ we túúbá lím? Isóó yáá uráa?» Nge baalaná ɔamá sááwóra botó ɔamá sɪsɪ: «A ɔóóó sɪsɪ Isóó, wóndóm ɔáa sɪsɪ ngbaalá mídálá yi yaraɔá. ²⁶ A ngó ɔóóó sɪsɪ uráa, zamóó ténýelí ɔáa káma barína beedézi sɪsɪ Yaayá kéé anqébi ge.» ²⁷ Nge boobúsi Yeésu sɪsɪ: «Dádátílí weení weegédiri yi né.» Nna ge Yeésu dɔdɔ wɔɔɔɔ we sɪsɪ: «Móó dɔdɔ medénveeri mí yiko wenki mánlanáa tumé ana né.»

²⁸ «Mínmaazí sɪsɪ wé tóm tuna tɔɔ? Iró naáru wená na biya abaaláa nɔwóle. Wogódúu kaɔaa níni-jó né, nge wɔɔɔɔ yi sɪsɪ: "Mebiyaaló, sinje bo viinyi fɔɔ-daá ngála tumére." ²⁹ Ilé woobúsi yi sɪsɪ: "módónbolí." Bɔwóró né, nge waalá mányí lé ikóru idéé fɔɔ. ³⁰ Caawó woogódúu sule níni-jó né, nge wɔɔɔɔ yi tóm kóɔmɪtɪ tum nóó. Nge ilé woobúsi yi sɪsɪ: "Mónboɔé baabá", amá idobó. ³¹ Belééní bɔlɔwótáá, weení waalaná bajaa-dée sɔɔlím?» Nge boobúsi sɪsɪ kaɔaa níni. Nna ge Yeésu wɔɔɔɔ we sɪsɪ: «Ménveerím mí toovonúm sɪsɪ tikée mɔsɔráa na wásángaríwá wéndée míí níbááwo Isóó-dée Kowúrɔɔ-daá. ³² Káma anqébiYaayá wɔɔgóni iwílí mí níbááwo toovonúm nígi amá mídálá yi yaraɔá. Amá tikée mɔsɔráa na wásángaríwá waalá yi yaraɔá. Mínyóó né, na bírína míina bílé né, mídálá túúbá ulá yi yaraɔá.

³³ «Iwélesi tóm-geezɔre neɔere dɔdɔ. Fɔɔ-dóó naáru wooduu ná viinyi tiyísi, nge waalá káɔɔ umulná ɪwɔɔ, ɪbáa lénlé bánnyaazí viigni bíya né, uma lénlé fereɔáa wónjowóó na befére né buwóro. Nge wɔɔgbɔɔ fɔɔ kém icéle wenbá bánvarím viinyi né bika idéé níbááwo. ³⁴ Viinyi bíya kórú-dée sáátí waadála né, nge weedíri idéé bɔwɔtá-dunáa wenbá bánvarím viinyi né bojó sɪsɪ bóbo bakámu umó idéé bɔkógóna umó.^a ³⁵ Amá wenbá bánvarím viinyi né, beegbí idéé bɔwɔtá-dunáa. Baabá bamá kóɔmɪ, nge baago naáru, bika boyóó naaru bó ɪsí. ³⁶ Nge fɔɔ-dóó weedétiri bɔwɔtá-dunáa nebére. Belé bɔɔɔɔ becezi kaɔaa ríba. Wenbí nóó baalá kaɔaa ríba né ge baadálám we. ³⁷ Kegbiirinóó-dée né, fɔɔ-dóó weedíri ibiyaaló. Ilomaazé-daá sɪsɪ: "Bánɔú mebiyaaló girímá." ³⁸ Amá wenbá bánvarím viinyi né, baana biyaaló né, nge bɔɔɔɔ ɔamá sɪsɪ: «Tíibi-dóó nbulé! Igóní! ɔíkó yi bika ɔíkɔɔ tíibi.» ³⁹ Nge beegbí yi balúna viinyi fɔɔ wórɔ bakágó. ⁴⁰ «Bilé né, a viinyi fɔɔ-dóó wɔɔgóni, nɔíní ge wánlám wenbá bánvarím viinyi né?» ⁴¹ Nge boobúsi yi sɪsɪ: «Wénýelí bako kánnyááɔ-dunáa bemí, idánnu bagonyóm, na ɪkɔɔ viinyi fɔɔ icéle wenbá bánvarím viinyi né kífáláa. Na a viinyi bíya kórú waadála, belé bɔkógóna idéé.» ⁴² Nna ge Yeésu wɔɔɔɔ we sɪsɪ: «Ketengere mídákala tá baanmáa Isóó-dée tóm tákaríɔá-daá sɪsɪ:

"Bóóre wendé maaráa weegízi-ɔe né,

ɔiubɪsná cunboore-daá bóóre

Dádóó Isóó waala ná bílé.

Máádé kóboŋgi ge bigée ɔáa." ⁴³ Ménveerím míí sɪsɪ: Bɔwóózi, bénléé Isóó-dée Kowúrɔɔ míjɔ becéle yíri nakírú wenki kínlám lakási kazóó

^a 21:34 21.34 Yahúúqúwá-dée né, a uró weejéle naáru ɪwɔɔ wánvarím, bínbíí né, bándarú ge.

nízi né. ⁴⁴ [Weeni iríŋa si usála bóóre ḍim̄ ḍuro né, wánbóori, a ngó ḍuzála weeni-ro né, ḍinnam̄ yi.] ⁴⁵ Isóo sarási landáa kóbónáa na Farízi-dináa baan̄i tómwá Yeésu weegéézi né, baadil̄i s̄isi bódóm ge wánŋmatí. ⁴⁶ Baajáa si bakpa yi, amá baan̄i zamóo-dée nundáare, káma zamóo d̄ókiná s̄isi Yeésu kée andébi ge.

22

¹ Nge Yeésu waadánm̄at̄i we na t̄om-geezire s̄isi: ² «Wenbí b̄engeezínáa Isóo-dée Kowúróo né nd̄ó: Wúro naáru waayaa ná d̄iina ibiyaaló-dée hiije-ro. ³ Nge weediri idée b̄owotá-dináa s̄isi bóbo bakáyaa wenbá bayáa we d̄iina né. Amá belé beegizi k̄on̄d̄é. ⁴ Nge weedétiri b̄owotá-dináa kífaláa s̄isi bóbo beféeri wenbá bayáa we né s̄isi: "Máagb̄iri k̄id̄im̄, máagó médéé náan̄i abaaláa na mávón̄di k̄p̄ná ajojóo núm̄ né. Biríŋa biizúluki. Igón̄i hiije-dée d̄iina." ⁵ Amá belé badatán̄b̄is̄in̄a laakáari. Báa weeni weed̄é ge un̄un̄a id̄i. Nebére weed̄é b̄owóo-daá, nebére id̄é bedéé k̄iyako. ⁶ Nebére belé beegbi b̄owotá-dináa banááz̄i we b̄ika bako we. ⁷ Wúro weeyéé baaná, nge weediri idée sóójawá bakágó uráa-góóráa bem̄i, b̄ika bed̄ézi bedéé tééd̄i nim̄ini. ⁸ Nge w̄owóo idée b̄owotá-dináa s̄isi: "Hiije-dée d̄iina waagb̄iri, amá wenbá baayáa we d̄i né, badatála bed̄i k̄i. ⁹ Bulé né, ibó n̄ibáadará ikáyaa wenbá ríŋa si ina we né s̄isi bók̄on̄i bed̄i hiije-dée d̄iina." ¹⁰ Nge idée b̄owotá-dináa waal̄i n̄ibáan̄i-daá botúúzi wenbá ríŋa baana né, kazóo n̄iba na badaavé né. Nge uráa woozu hiije d̄aana-daá.

¹¹ Wúro waagáz̄o si ibéém wenbá baagáyaa we né, nge waana iró naáru badaá; ilé idosúu hiije tóko. ¹² Nge w̄owóo yi s̄isi: "M̄od̄on̄di, n̄ŋin̄i ge nyáálá ngáz̄o cé b̄ika nyévéyina hiije tóko?" Iró ceení tana kitóm̄ti. ¹³ Nge wúro w̄owóo idée b̄owotá-dináa s̄isi: "Ivók̄i in̄óuzi na in̄ovó ikp̄óo yi ilo temeenuú-dáa aso. Nna ge wénwii ilá mányi lé." ¹⁴ Toovonúm̄, uráa d̄abata ge baayáa, amá cóko ge si balz̄i.»

¹⁵ Nna ge Faarízi-dináa w̄owóo bakála saáwóra n̄ŋin̄i bayí Yeésu n̄owóo na ŋm̄at̄i na bobúu yi k̄od̄oká né. ¹⁶ Nge beed̄iri bedéé wanbaaráa na Eróodi-dée b̄owóde-daá uráa s̄isi bóbo beféeri Yeésu s̄isi: «Kóbóni, d̄ányi s̄isi toovonúm̄ ge nyánŋmatí b̄ika nyánw̄il̄i Isóo-dée n̄ibáawo na toovonúm̄, ngó bulé ge ndán̄nu naáru nundáare b̄ika ndénb̄eemná iró izá-daá na ŋm̄at̄i. ¹⁷ Bulé né, feeri d̄aa wenti nyánmaaz̄i tóm̄ t̄ina t̄uro né: "Biya n̄ibáawo yáa b̄idafa s̄isi d̄ifere Róoma wúro kóbóni lampóo?" ¹⁸ Amá Yeésu nyi bedéé lón̄-ro né, nge s̄isi: «Munáavikiwá bana! Wé-ro ge m̄in̄ŋim̄ ma k̄od̄oká? ¹⁹ Iw̄il̄i ma lideé m̄in̄verenáa lampóo né.» Nge baaw̄il̄i yi lideé j̄it̄oo k̄ód̄om̄so. ²⁰ Nge Yeésu w̄owóob̄ozi we s̄isi: «Weení koj̄os̄ na ȳid̄e ge kuro?» ²¹ Nge boobúsi yi s̄isi: «Róoma wúro kóbóni ge.» Nna ge Yeésu w̄owóo we s̄isi: «Ijéle Róoma Wúro Róoma wúro-dée n̄ibi b̄ika icéle Isóo Isóo-dée n̄ibi.» ²² Yeésu w̄owóo bulé né, nge b̄ibá b̄ilá we bit̄i bedéé beyéle yi.

²³ Bidéé wire d̄im̄, Sadusée-dináa wenbá b̄ondóm̄ s̄isi is̄id̄áa ténvení né, boogoduu īj̄o b̄owóob̄ozi yi s̄isi: ²⁴ «Kóbóni, andébiMúúsa w̄owóo s̄isi a iró abaaló talóro ge waaz̄i, igoobú w̄ongb̄owóo leelú na ilóro bíya babísi koobúu waaz̄i né idée bíya. ²⁵ Ngó d̄óo d̄édéé, koobíya lobe wená. Kad̄aa n̄in̄i weeni w̄owóob̄o aló né waaz̄i, n̄ŋin̄áa idalóro né, inewú w̄owóob̄o leelú,

26 bilé ge bułaná sule níni na toozo níni háłı lobe níni. 27 Barı̄na baazı wóró né, nge leelú d̄ođo waazı. 28 Tóo, n̄n̄ınáa barı̄na boğbóo yi né, wı̄re wendé ı̄sqáa sı befé bilé né, badaá weení ge leelú waaló?» 29 Yeésu woobúsi we sısı: «Mı̄we yısıti-daá! Káma mı̄sı ı̄sóo-dée tóm tákarađá belenté ı̄dée yıko. 30 ı̄sqáa wéwnén né, aláa na abaaláa bođóndokpówo đamá. Amá bónjowówo ge nyazi maláayıkawá ı̄sóodáa. 31 Buğa ı̄sqáa-dée fém tóm né, mı̄dákála ı̄sóo-dée tóm-daá baanmáa sısı: 32 «Móo ge Ibrahim na Isaáka na Yaakúbu bedée ı̄sóo né? Idekée ı̄sqáa-dée ı̄sóo, amá weezini-dınáa dée níni ge ı̄gée.» 33 Zamóo waanı bilé né, nge ı̄dée wılı waalá we bıti.

34 Fariizi-dınáa waanı sısı bilé ge Yeésu waagá sadusée-dınáa tóm né, nge boodúuzi đamá. 35 Nge badaá kóđom weení ı̄gée Mará wılıđó né sı ı̄yı Yeésu kóđoká né, woobóozı yi sısı: 36 «Kóbonı, Mará-daá wendé ge kóbonđe?» 37 Yeésu woobúsi yi sısı: «Nyónzoolı Nyádúu ı̄sóo na nyéwénbiré rı̄na na nyégezera rı̄na na nyólomaazé rı̄na.» 38 Mará-daá kóbonđe nbulé, dınáa kađaa nde. 39 Kóbonđe sı̄le nde dı̄lıı đe né ndó: «Nyónzoolı nyórowó nyazi nyádıtı̄na.» 40 Mará amó aléeni ge andébiMúúsa-dée Mará na andébiwá-dée wılı teleséena.

41 Fariizi-dınáa tuuzée bilé né, nge Yeésu woobóozı we tóm 42 sısı: «Wentı ge mınmaazınáa Leeró? Weení biyaaló ge ı̄gée? Nge boobúsi yi sısı: «Đawođa biyaaló ge ı̄gée.» 43 Nge Yeésu woodó we sısı: «Bulá n̄n̄ıni ge Kezera đacıri-cıri n̄ga waanmatıná yi ı̄yáa Leeró sısı "Mádúo". Káma woodó ge sısı:

44 «Đádúo woodó Mádúo sısı:

Coo mégidjıwú-ro

Háı mandı nbáđáanaa nyánovó-de.»

45 «A bilé ge Đawođa waayáa yi sısı "Mádúo", bulá n̄n̄ıni ge ı̄gée ibiyaaló d̄ođo? 46 Badaá naáro toyuú tóm-bú ibısi. Bıdı̄na-ro ge naáro tokúti ı̄bóozı yi tóm.

23

1 Bilé bowóro ge Yeésu waanmatıná zamóo na ıwanbaaráa 2 sısı: «Mará wılıđáa na Fariizi-dınáa bánlızı ko andébi Múúsa-dée Mará kutoluú. 3 Bilé né, ı́lá bıka ifu wentı rı̄na bán̄nmatı mı̄ né, amá ıkamáazı balakası. Káma badánlamı wentı bán̄nmatı né. 4 Bónvokı soóti yını rıdı bándını uráa faamını-ro, amá bemı badıtı̄na bedéndendekiná tı na niiká basıná we. 5 Bánlamı balakası rı̄na ge sısı na uráa ına we. Boroozi né, bóngbowóo toná bátawá^a bándamı benyé na banúozı-ro; bıka bónzuú kpáyıwa ı̄tweená kpééđı kíbıızıtı né^b 6 Kóbóo-đıdáare ge boozólı cowóo đınawá-daá na ı̄sóo yaazeđé, 7 bıka bozoolé uráa wónđoozı we bénzeé we né, bıka bánıyáa we sısı «ı̄sóo-dée tóm wılıđáa kóbonáa» zamóo-daá. 8 Buğa mınyóo né, ıkósóolı sısı báyaa mı̄ sısı ı̄sóo-dée tóm wılıđáa kóbonáa, káma ı̄sóo-dée tóm wılıđó kóbonı kóđomı ge mıwená, buğa mırı̄na né, koobiya ge mıgée. 9 ıkáyaa naáro ade laadóo-ro sısı mıjáa, káma Caawó kóđomı ge mıwená, ınáa Caawó ı̄we ı̄sóodáa né. 10 ıkéyéle bayáa mı̄ sısı "Nıbááđeeró", káma Nıbááđeeró kóđomı ge mıwená, ınáa Leeró. 11 Mıdáa

^a 23:5 23.5 Yahúúđıwá-dée, tıdáa ge bán̄nmaá ı̄sóo-dée tóm bándıo. Yahúúđıwá-dée, kpééđı wánwılı ko sısı ı̄ró fío ı̄sóo-dée Mará.

^b 23:5 23.5

kóboni íbisi mídée bōwotá-dóo. ¹² Weení uríŋa wángbaazí ɪɪ né, béndisi yi, bika weení uríŋa wéndisi ɪɪ né, bángbaazí yi.

¹³ Nbusú ɔamáana mí Mará wɪɪɔáa na Faríizi-dínáa munáávikíwá. Míndóo uráa Isóo-dée Kowúrúo wōnōo. Mídítŋa mídánzoo, ngó midénýeli wenbá bōzōllee né basōo.

[¹⁴ Nbusú ɔamáana mí Mará wɪɪɔáa na Faríizi-dínáa munáávikíwá. Mínlé leeláa-jó wenbíyóo ríŋa bōwená né, bika mínlám solónú kíbíiziti ɔɔɔ na bana mí. Bōzōzí ge mídée tóm foonáa wánbáazí bulá ɔóni.]

¹⁵ Nbusú ɔamáana mí Mará wɪɪɔáa na Faríizi-dínáa munáávikíwá. Míndéé níbáani báa lé tenkú-ro na ade laadóo-ro na sisi iyuu náaro ilá tuúbá. Na a míiyúu yi, ɪbɪsná yi nimini uró idée-ndi waagɪ mí nabóle né.

¹⁶ Nbusú ɔamáana mí níbáadeeráa njema wenbá míndóm sisi: "A uró wooduuná Isóo-dée ɔána bidékée tóm, amá a uró wooduuná Isóo-dée ɔána-daá síká, asée waalá wentí wooduuná sisi wánlám né." ¹⁷ Kojóo féyi-dínáa njema mí. Ngbetii waagɪ ná ge ye? Síká yáa Isóo-dée ɔána wenká keeyéle ge síká waabisi Isóo-dée níbi né?

¹⁸ Míndótóm ɔɔɔ sisi: «A uró wooduuná Isóo sarási yaalandé, bidékée tóm, amá a uró wooduuná saróo baalá batini koro né, asée waalá wentí wooduuná sisi wánlám né.

¹⁹ Njema bana! Ngbetii waagɪ ná ge ye? Saróo yáa kayaalandé wendé diiyéle ge saróo waabisi Isóo-dée níbi né? ²⁰ Bilé né, ɪɪɪ sisi weení wooduuná Isóo sarási yaalandé né wooduuná wenbí ríŋa bōwe ɔuro né.

²¹ Weení wooduuná Isóo-dée ɔána né, wooduuná wenbí ríŋa bōwe kadaa né. ²² Weení wooduuná Isóo-daá né, wooduuná Isóo-dée kowuro-gbelé na Isóo weení ɪjōo koro né.

²³ Nbusú ɔamáana mí Mará wɪɪɔáa na Faríizi-dínáa munáávikíwá. Mínvéri yáazíwá mínlánáa ɔózi né-dée fuú-ro kóɔɔni, bika míngbēnāa wenbí bijaarée né Mará-daá: bule bunáábilé: toovonúm fúu, konyonuré na uró ɪsmná Isóo. Tilé ge bōmōnā ɔána na ɪási tiganáa. ²⁴ Níbáadeeráa njema, mínjeti lím mínlzi bōɔoó biká mínyōo míngbedína raakúm!

²⁵ Nbusú ɔamáana mí Mará wɪɪɔáa na Faríizi-dínáa munáávikíwá. Mínyaalí yika na ninyōo wóró bika bidaa na njmul-gbina na wenbí míléenā ɔóni né. ²⁶ Faríizi-dóo njem! Yaali yika-daá naani na koworo ɔɔɔ ilá ɔaciri-ciri.

²⁷ Nbusú ɔamáana mí Mará wɪɪɔáa na Faríizi-dínáa munáávikíwá. Míjōo ge nyazi bōoláani baavóláazi ti né. A uró beéna ɪwóro, ɪjōo beéni, amá tudaána ɪɔáa mowá na kpuná ándzázi né. ²⁸ Bilé ɔɔɔ ge mínyōo, uráa ɪzá-daá né, bebeéna mí sisi toovonúm-dínáa, ngó nbéem né, mídáá né, munááfisi na kidaavéeniti riké ge.

²⁹ Nbusú na mí Mará wɪɪɔáa na Faríizi-dínáa munáávikíwá. Mínyōo wenbá mínmáa andébiwá-dée bōoláani bika mínyōozí toovonúm-dínáa-dée rídi ³⁰ bika míndóm sisi: «A ɔáfónwe ɔájáajaaná-dée saati, ɔátátasná we ɔiko andébiwá. ³¹ Bilé ge mídítŋa mínlzi mídi seriya sisi mígéena wenbá baago andébiwá né bebiya.

³² Bilé né idézi wenbí míjánáa waabázi né. ³³ Míi ɔomáa bōzā ana ɔó! Njini ge si ilá na ɪli azáaba njbamoo narí-daá? ³⁴ Bōzōzí ge méngedirii mí andébiwá, asénsi-dínáa na Mará wɪɪɔáa. Míngóo badaa nebere, ɪká nebere ɔeni abeli akoo-ro basi. Mínzuti badaa nebere

agbáázá mídéé Isóó yaazéedé buka itíni bowóró ulí téédí isóó téédí ³⁵ na buka uráa toovonúm-dúnáa, kogbó Abilu uró toovonúm-dóo háli ngóni Sákári Barasii biyaaló weení míígó yi Isóó-déé ñaána na sarási yaalandé bɔlowótáá né bedéé azimá-déé ngbamóó naríi ití míró. ³⁶ Ménveerím míi toovonúm sísí zaamááni kúna kídéé uráa-ro ge nbusúwá tǔm tǔrija dǔ sǔ títí.

³⁷ Yerusalém, Yerusalém, nyóó weení nyángóo andébiwá buka nyónyowóo tundúnáa bó né, boró nǔníní-nǔníní ge móózóólí sǔ modúúzi nyébiya nǔnínáa kondóowu wónduuzi kibíya kigelíni-de né, amá nyéégizi.

³⁸ Bilé né, Isóó wándalúnáa míi mííñaána. ³⁹ Káma ménveerím míi toovonúm sísí ketengere mídándanáa ma háli wíre wendé sǔ itó sísí: «Sám móóna kó weení igereje na ðádóó yíde-daá né.»

24

¹ Yeésu waalí Isóó-déé ñaána-daá wéndgéé né, nge idéé wanbaaráa woogóduu ijó bánwílí yi Isóó-déé ñaána-déé máa-déé kazóó. ² Nna ge Yeésu wóodó we sísí: «Mányi sísí míbéena biríja dǔ ya, bidángáa búóre dǔidínee dǔrówó-ro. Biríja bínnuudí.»

³ Ijóó oliviyéé tǔni búu-daá né ge iwanbaaráa woogóduu ijó fɔɔlɔ-ro bɔbɔzi yi sísí: «Feeri ñaána sáati wenkí sǔ bilá bilé né, na nyédéé kondé na dǔúúliya koróo-déé seriya.»

⁴ Nge Yeésu woobúsi we sísí: «Iguná laakááru, naáro íketelési míi. ⁵ Káma uráa ñabata wóngóni na máyíde-daá, botó sísí: «Móó ge Leeró», na betelési uráa ñabata. ⁶ Mínní banmáti yóóni tǔjóna né, na bolíni ndí tóm. Ikaní nundááre! Bimóóna bilé biríja bitála. Amá budekéé sísí dǔúúliya koróo waadalaná. ⁷ Káma yiri wónyoo yiri, wúro iyoo wúro; Farándíwá ndí-ndí-daá nyóosi wánlám, ade iséle. ⁸ Bilé biríja bilé né, bujóó ge nyazi aló fuwá-dóo-déé nonjási kabaaziya. ⁹ Na bayá míi, banaazi míi buka bakó míi. Wenbá ríja baasi Isóó né, bánlízí míi báqááre máyíde-roozí. ¹⁰ Na uráa ñabata íbédi toovonúm fáa. Bánlǔ ñamá wóró buka balzí ñamá báqááre. ¹¹ Andébiwá bɔbɔtnáa ñabata wándǔs balí na betelési uráa ñabata. ¹² Kidaavéeníti lám wónǔó háli biyéle uráa tuutuúma-déé soólím ífóo. ¹³ Amá weení wónǔókí ɔdǔ háli bikádóóló né, Isóó wénléé yi. ¹⁴ Bénveerím dǔúúliya ríja Isóó-déé Kowúróo-déé laabááru kifenǔi kúna, na yiri báa wenkí uní kǔsǔ seriya. Bilé bowóró ge dǔúúliya wángoróo.»

¹⁵ «A míígóni ina "Fɔrósiro láálí-dóo" andébiDaníyeli waanmáti ɔdóm né ɔkóni isúu ñaciri-ciri dǔdáare (weeni wángalí né, ínu bugutoluú kazóó), ¹⁶ bidéé sáati né, wenbá bowe Yuudéé laadóo-daá né bésé bedéé búoni-daá. ¹⁷ Weení iwe ñamí kojóo-daá dáálí ro* né, íketí sísí sǔ íkpóo ígbuná awe ñamí-daá né. ¹⁸ Weení iwe fɔó né íkabisí iwóró sísí sǔ ɔkógbóo idéé kpáyí. ¹⁹ Nbusú ñamáa na aláa beyéé na fúúzi né, na wenbá bebíya wánmózóo we wé amó né. ²⁰ Izólo Isóó sísí sǔ ise né, bíkasaaná kaanǔñá sáati yáá fɛezire wíre. ²¹ Sáati kúmi, uráa wánnáa fúkúmsi ketengere badanáa ta sǔ ñoo dǔúúliya kabaaziya háli ngóni leleedǔ né. Ngó bilé ge naáro tándanáa sídaká. ²² A Isóó ítátóó wé-bíya bemí, naáro ítábízi ɔcóo weezuú-daá. Amá wenbá waada ɔlǔzi we né bɔroozí, waadóo wé-bíya

¹⁵ «A míígóni ina "Fɔrósiro láálí-dóo" andébiDaníyeli waanmáti ɔdóm né ɔkóni isúu ñaciri-ciri dǔdáare (weeni wángalí né, ínu bugutoluú kazóó), ¹⁶ bidéé sáati né, wenbá bowe Yuudéé laadóo-daá né bésé bedéé búoni-daá. ¹⁷ Weení iwe ñamí kojóo-daá dáálí ro* né, íketí sísí sǔ íkpóo ígbuná awe ñamí-daá né. ¹⁸ Weení iwe fɔó né íkabisí iwóró sísí sǔ ɔkógbóo idéé kpáyí. ¹⁹ Nbusú ñamáa na aláa beyéé na fúúzi né, na wenbá bebíya wánmózóo we wé amó né. ²⁰ Izólo Isóó sísí sǔ ise né, bíkasaaná kaanǔñá sáati yáá fɛezire wíre. ²¹ Sáati kúmi, uráa wánnáa fúkúmsi ketengere badanáa ta sǔ ñoo dǔúúliya kabaaziya háli ngóni leleedǔ né. Ngó bilé ge naáro tándanáa sídaká. ²² A Isóó ítátóó wé-bíya bemí, naáro ítábízi ɔcóo weezuú-daá. Amá wenbá waada ɔlǔzi we né bɔroozí, waadóo wé-bíya

¹⁵ «A míígóni ina "Fɔrósiro láálí-dóo" andébiDaníyeli waanmáti ɔdóm né ɔkóni isúu ñaciri-ciri dǔdáare (weeni wángalí né, ínu bugutoluú kazóó), ¹⁶ bidéé sáati né, wenbá bowe Yuudéé laadóo-daá né bésé bedéé búoni-daá. ¹⁷ Weení iwe ñamí kojóo-daá dáálí ro* né, íketí sísí sǔ íkpóo ígbuná awe ñamí-daá né. ¹⁸ Weení iwe fɔó né íkabisí iwóró sísí sǔ ɔkógbóo idéé kpáyí. ¹⁹ Nbusú ñamáa na aláa beyéé na fúúzi né, na wenbá bebíya wánmózóo we wé amó né. ²⁰ Izólo Isóó sísí sǔ ise né, bíkasaaná kaanǔñá sáati yáá fɛezire wíre. ²¹ Sáati kúmi, uráa wánnáa fúkúmsi ketengere badanáa ta sǔ ñoo dǔúúliya kabaaziya háli ngóni leleedǔ né. Ngó bilé ge naáro tándanáa sídaká. ²² A Isóó ítátóó wé-bíya bemí, naáro ítábízi ɔcóo weezuú-daá. Amá wenbá waada ɔlǔzi we né bɔroozí, waadóo wé-bíya

* 24:17 24.17 Bɔólóm ñamíni belé bedéé né, bánlám ge nyazi dáálí na bama yaagbanáde halí dáálí kúmi kúro.

bení. ²³ Bilé né, a naáru wɔɔdó mí sɪsɪ Lɛeró we cé yáá ɪwe lí, íkafa yɪ toovonúm. ²⁴ Káma lɛeráa bobɔtɪnáa na anɔ́ɔ́biwá bobɔtɪnáa wángoróó balá mamáaciwá kóɔɔndɪ na mááɔ́ɔ́wá na a bínjɔ́, betelɛsɪ bɪkpedɪna wenbá Isóó waada ɪlɪzɪ we né. ²⁵ Bilé né máábásɪ mí.

²⁶ «Bilé né, a beevéeri mí sɪsɪ ɪbée yɪ tɛɛwólóo-daá, íkobó. Yáá a ɔɔdó mí sɪsɪ ɪbée yɪ, ɪmósée cé, ɪkafa we toovonúm. ²⁷ Káma nɪnɪnáa bínnyaláázɪ wɪsɪ yaalɪɔ́ɔ́ɔ́ fáránɪɪ na bɪkólósi sɪ yaazalɔ́ɔ́ɔ́ fáránɪɪ né, bilé ge sɪ bulá Iró Biyaaló-dée kɔndé wíre. ²⁸ Lenlé wenbɪ bínzɪm né ɔ́we né, nna ge abéɪtɛwá wónduuzɪ.»

²⁹ «Wé-biya bení baaján bedée fúkúmsi wóró né, wɪsɪ-daá, bɪnlám temeenuú; fɛɔ́ɔ́-dée ɔ́nyem tóndolósi, wɪlásɪ wánlɪ ɪsódáá sɪnzalɪ bɪka ɪsódáá yíkowá iséle. ³⁰ Na Iró Biyaaló-dée ɔ́azɪtɪ ɪɔ́ tɪlɪ ɪsódáá, na ade laadóo-ɔ́ɔ́zɪ yíriwá rɪɪa ɪbáázɪ mɛɛɪ bɛnwí. Bánnáa Iró Biyaaló ɪkálɪɪná ɪsódáá nɪmɪndɪ-ɔ́ɔ́zɪ ɪna ɪdée yíko rɪɪa na asicé. ³¹ Wéngedirɪɪ ɪdée malááyikawá na ɔ́ɪgandíre kóɔɔndé botúúzi wenbá waada ɪlɪzɪ we ɔ́úúɪnya gootá natɪnázá-daá fúu cé na fúu lí né.

³² Igbelemná fiigiyée tɪwó. A bigée kɪdée wiláázɪ waalá síini bɪka fáádɪ wánzúú, mínyɪ sɪsɪ longoré waajóó. ³³ Bilé ɔ́ɔ́ɔ́ ge mínyóó ɔ́ɔ́ɔ́, a míná wentɪ rɪɪa máánmátɪ mí né, ɪdlɪ sɪsɪ Iró Biyaaló waajóó, wánɪdálɪ míɔ́am wánásɪ. ³⁴ Ménveerim mí toovonúm sɪsɪ zaamáanɪ kɪna kɪdée ɪráa tɛndem na bɪrɪɪa máádɪ ɔ́ɔ́ né bitála. ³⁵ Ade na ɪsódáá wéndelém, amá mɛdée nɪmatɪré tɛndelém ketengere.

³⁶ Amá naáru waasɪ bɪdée wíre yáá alowáátɪ. Malááyikawá ɔ́we ɪsódáá né baasɪ cáńfáná Biyaalóó, asée Caáwo riké. ³⁷ Wenbɪ bulá anɔ́ɔ́biNúhum-dée sáátɪ né nóó sɪ bulaná Iró Biyaaló-dée kɔndé sáátɪ. ³⁸ Bɪdée sáátɪ kɪm, naaní na téeɛwo kóɔɔnɔ́ɔ́ ɪbáázɪ nɪ lím ɪɔ́ ɪráa né, ɪráa wéndjɪ bónnɔ́ɔ́, bóngɔ́wóó aláa bɪka bánvára bebiya háɪ líre wéndé Núhum waazóó méele né ɪtála. ³⁹ Bideféeri we natɪrɪ háɪ lím kóɔɔnɔ́ɔ́ ɪkónɪ bɪɔ́ɔ́ barɪɪa. Bilé ɔ́ɔ́ɔ́ ge sɪ bulá Iró Biyaaló-dée kɔndé wíre. ⁴⁰ ɪráa nɔ́wóle we fóó-daá ge na bɪselɪ kóɔ́ɔ́m bɪyéle sɪle nɪnɪ. ⁴¹ Aláa nɔ́wóle we bánnamɪ namíre-ɔ́ ge na bɪselɪ kóɔ́ɔ́m bɪyéle lí nɪnɪ. ⁴² Bilé né ɪvére, káma mísɪ wíre wéndé Mídóó sɪ ɪkónɪ né. ⁴³ Mínyɪ bilé sɪsɪ a ɔ́ɔ́-dóó ɪfonnyɪ nuvoowú-dée alowáátɪ wenkɪ nɪmɪlɔ́ sɪ ɪkónɪ né, wénverɪɪ ɪɔ́ɔ́ná waazá na nɪmɪlɔ́ ɪkóɔ́kónɪ ɪsúó ɔ́ána-daá. ⁴⁴ ɔ́ɔ́ɔ́zɪ né, mínyóó ɔ́ɔ́ɔ́ ɪgbɪrɪ míɔ́amáa káma Iró Biyaaló sɪ ɪkónɪ né alowáátɪ wenkɪ míyáaɔ́amáa né ge.

⁴⁵ «Weeni ge ɔ́wotá-dóó ɪzɪzée bɪka ɪgée tɪlɪɔ́ ɪgóɔ́nɪ waazɪ yɪ wénbeem ɪɔ́ána-daá ɔ́wotá-dɪnára-ɔ́, bɪka wánvára we kɪɔ́im sáátɪ wenkɪ bɪɔ́ɔ́zɪ né? ⁴⁶ A bigée ɔ́wotá-dóó ɪmó ɪgóɔ́nɪ waagábɪsɪ, nge wóɔ́wóɔ́ná yɪ wánlám tɪmɛre wéndé waadɔ́ yɪ né, ɪnaa wenbɪ-nɪmɪ-dóó. ⁴⁷ Ménveerim mí toovonúm sɪsɪ wánzɪ yɪ kóɔɔndɪ ɪdée ɔ́óle rɪɪa-ɔ́. ⁴⁸ Amá a ɪgée ɔ́wotá-dóó tɪte nɪnɪ, wóndóm iwenbire-daá sɪsɪ: "Mágóɔ́nɪ tángábɪsɪ ɔ́asam" ⁴⁹ nge weɔ́ɔ́e wánmám ɪna wenbá tɪmɛre-daá né, wéndjɪ bɪka ɪna nɔ́ɔ́ráa bónnɔ́ɔ́, ⁵⁰ ɔ́wotá-dóó ɪmó ɪdée kóɔ́nɪ wánɪdlɪ wíre na alowáátɪ wenkɪ ɪyaaɔ́óona né. ⁵¹ ɪgóɔ́nɪ wóndɔ́wóó yɪ na ɪfere yɪ munáávikíwá-dée kɪverewo. Nna ge wénwí bɪka wánlám mányɪ lé.

25

1 «Bilé né, wenbí béngεεζιnáa Isóo-dée Kowúróo né ndó: aléewá fuú badatlí ta abaaláa né wóogbóoná fitílawá balí weetáháro ketí. 2 Badaá noónówá kée laakáari bumísi-dúnáa, bika noónówá baaganáa kée asénsi-dúnáa. 3 Noónówá laakáari bumísi-dúnáa wóogbóo bedée fitílawá né, bedekpedína núm ^a bándjós fitíla-daá né aziya. 4 Amá noónówá baaganáa kée asénsi-dúnáa, belé beegbedína núm aziya bedée kpárábáyáawá-daá. 5 Weetáháro tofoli kondé né, djóm waalá aléewá bení baríja bokpóo djóm. 6 Nuvo-o-łowóre ge djugogoore wóowó sísí: "Íbée weetáháro, líí ísím yí!" 7 Nna ge aléewá bení baríja beevé bángbuurí bavítílawá. 8 Noónówá laakáari bumísi-dúnáa wóowó asénsi-dúnáa sísí: "Iva dǎa mídée núm, djédée fitílawá wándím." 9 Asénsi-dúnáa woobúsi we sísí: "Aayí. Bídándalí dǎna mí, bilé né íbó yandǎa-jó ikámó." 10 Sáati wenkí beedjée móu né ge weetáháro waadála. Wenbá bángbíruí badí baǎamáa né, boovu yí basóo híije dǎana-daá, nge boowó tará. 11 Bilé bowóro ge aléewá baaganáa waadála bóndóm sísí: "Kóboní, kóboní bátoló-dǎa." 12 Amá woobúsi we sísí: "Ménveerim mí toovonúm sísí máási mí." 13 Bilé né, ívére káma míísi wíre yáá alowáati wenkí Iró Biyaaló sí ikóni né.»

14 «Isóo-dée Kowúróo torojóo ge nyazi uró weení sí idjée níbááwo ge waayáa idée bowotá-dúnáa ítalnáa we idée djóole né. 15 Weejéle kódomí síká liideé kákpízi nasíle na níúnówá, naáro síká liideé kákpánǎa, nge weejéle toozo ní síká liideé níúnówá. Weejéle báa weení bíluná idée konkári-ro. Nge weedjée idée níbááwo. 16 Weení beejéle yí síká liideé kákpízi nasíle na níúnówa né, waaján íbó ílaná ye tuméré iyúú alubóo síká liideé kákpízi nasíle na níúnówá. 17 Síká liideé kákpánǎa-dóo woobó ílá bilé djódjé iyúú alubóo síká liideé kákpíja djdjé. 18 Amá weení beejéle yí síká liideé níúnówá né woobó íbáa boowó ade íkpóo idée kóboní-dée liideé ímósi nna. 19 Bowóro kpeteree né, bowotá dúnáa bana bedée kóboní waadála, nge waayáa badaá báa weení sísí ítí yí wenbí waalaná íliideé né. 20 Weení beejéle yí síká liideé kákpízi nasíle na níúnówá né wóogóni ígóboní ízá-daá, nge waazí síká liideé kákpízi nasíle na níúnówá kífalá ító sísí: "Kóboní, nyééjéle ma síká liideé kákpízi nasíle na níúnówá ge, beé síká liideé kákpízi nasíle na níúnówá móóyúu alubóo né ndó." 21 Nna ge ígóboní wóowó yí sísí: "Nyáálá kazóo, nyégée bowotá-dóo kazóo níni na toovonúm-dóo; mééjéle nya cóko, nge nyááláná kí tumére na toovonúm né, ménjelli nya tumére kóboníde. Koní mána nya dífáari." 22 Weení beejéle yí síká liideé kákpánǎa né wóogóni ígóboní ízá-daá ító yí sísí: "Kóboní, nyééjéle ma síká liideé kákpánǎa ge, beé síká liideé kákpánǎa móóyúu alubóo né." 23 Nna ge ígóboní wóowó yí sísí: "Nyáálá kazóo, nyégée bowotá-dóo kazóo níni na toovonúm-dóo; mééjéle nya cóko nge nyááláná kí tumére na toovonúm né, ménjelli nya tumére kóboníde. Koní mána nya dífáari." 24 Weení beejéle yí síká liideé níúnówá né, wóogóni ígóboní ízá-daá né, nge sísí: "Kóboní, mányí sísí nyégée uró weení íjóo káále né ge: Lénlé ndódjúu né ge nyóngóri, bika nyángóm lénlé ndálára né, 25 biíyéle mááni ndúndáare né, móóbóná nyédée síká liideé níúnówá mabáa boowó ade

^a 25:3 25.3 Belé bedée né, núm ge bándjós bedée fitílawá-daá bídée sáati.

mogbóo ye mamósi rína. Bée ye, mééjéle nya nyéliideé." ²⁶ Amá igóbóní woobúsi yi sɪsɪ: «Bɔwotá-dúu tite ríní bɪgaadóo. Nyányi bilé sɪsɪ lénlé módódúu né ge mǎngɔrɪ bɪka mǎngóm lénlé mǎdálára né. ²⁷ Bilé né nyaaboná méliideé nzíu bǎnkɪ; máágábɪsɪ dʒó né, mayaamo méliideé na adée alibóo. ²⁸ Bilé né ɪlee síká liidee mǎnówá ɪjó icéle weení ɪwená síká liidee míli né. ²⁹ Káma weení ɪwená né, bándasɪ yi na iyuu bíbá bídʒó, amá weení ɪvéyina né, bénléé wenbíyóo ɪwená né. ³⁰ Bɪga bɔwotá-dúu tite ríní umó né, ɪlo yi temenuú-daa aso. Nna ge wénwii ɪlá mányɪ lé.»

³¹ Sáátɪ wenkí ɪró Biyaaló sɪ ɪkónɪ ɪdée ásicé-daa ɪgána malááyikawá rɪŋa né, wónjowóo ɪdée kowuro-gbelé ásicé ɪdɛ-rɔ. ³² Yiriwá rɪŋa wónduuzi waazá-daa. Wándarɪ ɪráa ɪŋɪnáa ketirú wándarɪ ɪsɪ féeni fɔolóo, namɪnɪ fɔolóo né. ³³ Wánzɪ féeni ɪgidjɪwú-ro, ɪsɪ namɪnɪ ɪnbɪwó-rɔ. ³⁴ Na wúro ɪtó wenbá bɔwe ɪgidjɪwú-ro né sɪsɪ: "ɪgónɪ, mǎnyóo wenbá majaa waadɔ mɪ alibáraka né, umó kowuro-dʒó wenká baagbíri basɪ dʒo balám dʒúúlinya né. ³⁵ Káma nyóosɪ waalá ma, nge mǐtvá ma kídjím medj; dʒoolóo waalá ma, nge mǐtvá ma lím mɔnyóo, mówe ɪgónɪ, nge mǐtmó ma; ³⁶ mójóo tunbóóló, nge míizúu ma kpɪná; mǎnnyaadɪ né, míizúlu móró; mówe sáraka-daa né, mǐgónɪ mójó." ³⁷ Na wenbá baalá ɪsóo-dée soolím né bobúsi yi sɪsɪ: "Dádóo, sáátɪ wenkí ge dǎáná nya nyóosɪ wená nya ge dǎává nya kídjím ndj yáá dʒoolóo wená nya ge dǎává nya lím nnyóo? ³⁸ Sáátɪ wenkí ge dǎána nya nyówe ɪgónɪ ge dǎámó nya yáá nyóóo tunbóóló ge dʒóozúu nya kpɪná? ³⁹ Sáátɪ wenkí ge dǎána nya nyánnyaadɪ yáá nyówe sáraka-daa né dʒóozúlu nyóor?" ⁴⁰ Na wúro ibúsi we sɪsɪ: "Ménveerim mɪ toovonúm sɪsɪ: Baa sáátɪ wenkí ge mǐlálá mogoobiya bana badaa baa kúmúu naáru né, mójó ge mǐlálá." ⁴¹ Na ɪtó wenbá bɔwe ɪnbɪwó-rɔ né sɪsɪ: "ɪlaná ma bolɪnɪ mǎnyóo wenbá ɪsóo waalá mǐ lálál né. ɪbó ɪdɛe nimɪnɪ ɪdándjím ketengere baagbíri yi basɪ Sitáám na ɪdée ziiniwá né ɪdaa. ⁴² Káma nyóosɪ waalá ma, mǐdáfá ma kídjím medj; dʒoolóo waalá ma, mǐdáfá ma lím mɔnyóo; ⁴³ Mówe ɪgónɪ, mǐdámó ma; mójóo tunbóóló, mǐdósúu ma kpɪná; Máányáadɪ bɪka mójóo sáraka, mǐdóbó ɪsúlu móró." ⁴⁴ Na belé dʒɔdʒ bobúsi sɪsɪ: "Dádóo, sáátɪ wenkí ge dǎáná nya nyóosɪ yáá dʒoolóo wená nya; nyégee ɪgom yáá nyóóo tunbóóló; nyánnyaadɪ yáá nyówe sáraka-daa ge dǎásíná nya?" ⁴⁵ Na wúro ibúsi we sɪsɪ: "Ménveerim mɪ toovonúm sɪsɪ baa sáátɪ wenkí ge mǐdálá mogoobiya bana badaa baa kúmúu naáru bilé né, mójó ge mǐdálá." ⁴⁶ Na bedɛe azaába kíéndemɪ né kídaa. Bɪga wenbá bǎnlám ɪsóo-dée soolím né, belé bedɛe weezuú kíéndemɪ né kídaa.»

26

¹ Yeésu weedé tómwá tuna turɪŋa wɪlɪ né, nge woóóo ɪwanbaaraa sɪsɪ: ² «Mǐnyɪ sɪsɪ bɪga wé náale na bedj fele ndɛe-dée jɪngáarí. Bángbáa ɪró Biyaaló becéle na baká yi dʒɛnɪ abelí akóo-rɔ.» ³ Nge ɪsóo sarásɪ landáa kóbónáa na téédɪ-daa kóbónáa-kóbónáa woodúuzi dǎmá Kayífu, ɪsóo sarásɪ landʒ kóbónɪ-dée dǎána-daa. ⁴ Baanmátɪ banɪ dǎmá sɪsɪ bakpa Yeésu súmúú-daa bɪka bako yi. ⁵ Amá sɪsɪ: «Bíkalá jɪngáarí ɪwóore na bokókónɪ bitulúsi zamóo.»

⁶ Yeésu we Betáániya téédɪ-daa Sɪmóónɪ cenɪŋa-dée dǎána-daa né, ⁷ nge aló naáru woogóduu ɪjó ɪgána kpárábá kazóo ngɪ kídaa na liidee boné

tulaarí. Nge waabíri tulaarí Yeésu kojóo-daá saáti wenkí ilé ɔwe wéndjii kídjím né. ⁸ Wanbaaráa waana bilé né, nge beeyée baaná. Nge sɔsɔ: «Wé-ro ge wɔwɔrɔsɔ tulaarí bilé? ⁹ Bayaabízi bayá kí liide-boné, bokpɔɔ kiliideé bafa kadanborɔsɔ.» ¹⁰ Yeésu waaní bilé né, nge sɔsɔ: «Wé-ro ge mínlám aló ɔmó nɔwóya? Kazóo níbi ge waalá ma. ¹¹ Káma báa saáti wenkí mína kadanborɔsɔ ge, amá bidékée báa saáti wenkí ge sɔ iyúú móó mǎjǎ. ¹² Waabíríná ma tulaarí né, médéé bim ge waajám ikpírí bilé. ¹³ Ménveerím mí tovonúm sɔsɔ báa lé ge sɔ beféeri laabáaro kíféngi dúúlinya ríŋa-daá, bánŋmatí wenbí waalá né botɔɔzɔnǎ ɔro.»

¹⁴ «Nna ge ɔwanbaaráa fuú na nɔwóle-daá kóɔɔmí weení bánjyáa yɔ sɔsɔ Yudasí Isikariyóo né, weedéé Isóo sarásɔ landáa kóbɔnǎa-jó ¹⁵ ɔtǎ we sɔsɔ: «We ge mínvǎa ma a bigéé máágbá Yeésu mejéle mí?» Nge belé beejéle yɔ liideé gbɔɔ ákóosaaláa. ¹⁶ Bidɔŋa-ro ge waazóo níbáani na ikpa Yeésu icéle we.

¹⁷ Kpónó badaɔɔ kí faadínú né-dée jíngáári wíre kaɔaa níɔe ge wanbaaráa wɔɔgónú bobóɔzi Yeésu sɔsɔ: «Le ge nyóɔɔlées sɔsɔ díkpuri nya fele ndéé-dée jíngáári kídjím?» ¹⁸ Nge woobúsi we sɔsɔ: «Ibó téédɔ-daá ŋmáani-jó ɔtǎ yɔ sɔsɔ kóbɔnǎ sɔsɔ: Médéé alowáati waajóɔ, nyédée ge mána médéé wanbaaráa sɔ díɔi fele ndéé-dée jíngáári.» ¹⁹ Nge wanbaaráa waalá wenbí nóó Yeésu waanmáti we né bakpíríri fele ndéé-dée jíngáári.

²⁰ Kúɔáani né, nge Yeésu na ɔwanbaaráa fuú na nɔwóle bojǎɔ sɔ beɔi kídjím. ²¹ Bowe béndjii né, nge Yeésu sɔsɔ: «Ménveerím mí tovonúm sɔsɔ mídaá kóɔɔmí wánjám ma.» ²² Wanbaaráa waazóo kaanɔŋá, nge bónbɔɔzɔ yɔ kóɔɔmí-kóɔɔmí bǎngáa ɔamá sɔsɔ: «Dádúú, móó yáá wé?» ²³ Nge woobúsi we sɔsɔ: «Mána weení wánjám ma né déndjii nunyóɔ kóɔɔmí-daá.» ²⁴ Iró Biyaaló wéndjéé níŋnǎa baanmáa Isóo-dée tǎm tákarɔɔdaá-ɔro né, amá nbusú na weení sɔ iyá yɔ né. A bátálóro bodúú, biyaalá sónci.» ²⁵ Nna ge Yudasí, weení wánjám yɔ né, wɔɔbóɔzi sɔsɔ: «Móó ge bigéé yáá wé kóbɔnǎ?» Nge Yeésu woobúsi yɔ sɔsɔ: «Nyóɔɔdǎ ná.»

²⁶ Bowe béndjii kídjím né, Yeésu wɔɔgbóɔ kpónó, waazá Isóo koro bité né, nge weebelí kí icéle ɔwanbaaráa ɔtǎ sɔsɔ: «Imo ɔtǎ, móɔɔnɔɔ nbilé.» ²⁷ Bilé bɔwóro né, nge wɔɔgbóɔ viinyi biya-dée solóm na kagbóɔ, waazá Isóo koro bité né, nge weejéle ke ɔwanbaaráa ɔtǎ we sɔsɔ: «Mírɔŋa ɔnyóɔ, ²⁸ káma médéé azimá nbilé, bináa kedjyá azimá bubírí ɔráa tutúuma-ro na becé we bedée alahááciwǎ né. ²⁹ Ménveerím mí sɔsɔ móɔɔndɔnyóɔ viinyi biya-dée solóm buní hált wíre wéndjé sɔ móɔɔkónyóɔ solóm kífabí mána mí majaa-dée kowúrɔ-daá né.» ³⁰ Beedee jíngáári yéndiwǎ basá Isóo bité né, nge baalí beɔéé oliviyée tíni bɔɔ-daá.

³¹ Nna ge Yeésu wɔɔɔɔ we sɔsɔ: «Nuvoowú kina kíɔtɔŋa, mínzée iyéle ma, káma baanmáa Isóo-dée tǎm tákarɔɔdaá-ɔro sɔsɔ: «Mángúú ketírú na fééni iya ɔamá fuúre-daá.» ³² Amá a méévé malí ɔɔɔɔdaá-daá, méndée mí níbáawo mobó Galilée laadóɔ-daá.» ³³ Nna ge Pétro sɔsɔ: «Báa barɔŋa bénzée beyéle nya, móó médénzée ketengeré meyéle nya.» ³⁴ Nna ge Yeésu wɔɔɔɔ yɔ sɔsɔ: «Ménveerím nya tovonúm sɔsɔ nuvoowú kina kíɔtɔŋa, naaní na kalbáawó ɔbóo né, nyónjɔlǎ boro nabúúɔɔo sɔsɔ nyáási ma.» ³⁵ Nna ge Pétro wɔɔɔɔ yɔ sɔsɔ: «Báa bínbɔɔzɔ sɔsɔ mána nya dísi, móɔɔndɔm sɔsɔ máási nya.» Nge wanbaaráa baaganáa ríŋa ɔɔɔɔ wɔɔɔɔ bilé.

³⁶ Bána Yeésu boobó bulé háli batála ḍɔdáare bányáa ḍe ṣɪṣɪ Getiseamaanée né ḍɔdaá. Nna ge Yeésu woódó iwanbaaráa ṣɪṣɪ: «Ijóo cé, na mobó lí magázóló Isóo.» ³⁷ Nge weegbedína Pétro na Zebedée biyaalínáa lééní. Bídée saáti ge waazóo kaanujá bika ilaakáari koráa. ³⁸ Nna ge woódó we ṣɪṣɪ: «Málaakáari waazóo kaanujá páá háli bin̄yelií mazi. Ijóo ce ɪcoóná mízá mána mí.» ³⁹ Nge woodorí ɪḍɪ ɪl̄ɪ bolíní cókó, nge waabá ɪgojúsó ade ɪsóló ṣɪṣɪ: «Majaa, a binlám, laná ma bolíní na wahála kagbóo kana. Amá b̄ɪdekée wenb̄í mózoolée né ɪláná, wenb̄í nyózoolée né ɪláná.» ⁴⁰ Yeésu woólóo ɪkáb̄ɪṣɪ iwanbaaráa toozóóni-jó né, nge woowóoná we b̄ondóm. Nge woódó Pétro ṣɪṣɪ: «A bulé mídábízi ɪcoóná mízá báa alowááti cókó mána mí?» ⁴¹ Ijóoná mízá bika ɪsóló Isóo na ɪkasála sitááni-dée k̄od̄ṣɪ-daá. Iró wená soolím ṣɪ ɪlá, amá t̄on̄so taf̄ɪya.» ⁴² Nge woodorí ɪḍɪ ɪl̄ɪ bolíní cókó síl̄e-dée ɪsóló ṣɪṣɪ: «Majaa, a ndánlaná ma bolíní na wahála kagbóo kana, nge bin̄boozí ṣɪṣɪ m̄onyóo ke ge, nyédée soolím ɪláná.» ⁴³ Waadákab̄ɪṣɪ iwanbaaráa-jó né, woódóm̄oóná we b̄ondóm, káma d̄óm caarée we. ⁴⁴ Nge Yeésu weeyéle we itorí ɪḍɪ ɪl̄ɪ bolíní cókó d̄ɔd̄ɔ ɪsóló toozo-dée na t̄óm-biya k̄od̄omáa hemí. ⁴⁵ Nge waagab̄ɪṣɪ wanbaaráa-jó ɪt̄o we ṣɪṣɪ: «m̄ibámáa d̄óm m̄inv̄eezi! Alowááti wenk̄i ṣɪ bakpa Iró Biyaaló bayaná alahááci land̄áa né waajúsó. ⁴⁶ Igoró! Díd̄ée! Ibée, weení wányám ma né waadála.»

⁴⁷ Babamáa ɲmatire ge Yudásí, wanbaaráa fuú na n̄owóle-daá k̄od̄om̄i waadála ɪgána iráa fuúre bágána tókobíwá na d̄áázi. Isóo sarásí land̄áa k̄obonáa na téed̄ɪ-daá k̄obonáa-k̄obonáa weegéd̄iríná we. ⁴⁸ Yudásí, weení wányám yí né, waavón̄geveeri we ṣɪṣɪ: «Weení ṣɪ megb̄iriki yí mezée yí né, Yeésu nb̄ilé. Igba yí.» ⁴⁹ Nna-rína ge waanóm ɪkéd̄e Yeésu-jó ɪt̄o yí ṣɪṣɪ: «Méezée nya k̄oboní.» Nge weegbiriki Yeésu. ⁵⁰ Nge Yeésu woódó yí ṣɪṣɪ: «M̄od̄ond̄ɪ, la wenb̄í nyóógóni lám né.» Nna ge baaganáa woogóduu bakpa Yeésu. ⁵¹ Bináa Yeésu na wenbá né badaá k̄od̄om̄i weegb̄ée ɪd̄ée tókobí ɪcésí Isóo sarásí land̄ó k̄oboní-dée b̄owotá-d̄os, nge bujé ɪlé ɪngbamósó. ⁵² Nge Yeésu woódó yí ṣɪṣɪ: «B̄ɪs̄ɪná nyédée tókobí nd̄ɔ k̄ɔd̄áare, káma wenbá r̄ɪɲa b̄on̄yooná tókobí né, tókobí ge ṣɪ bas̄ɪná. ⁵³ Nyánmaazí ṣɪṣɪ mádánb̄ízi mav̄ɪn̄ɪ majaa ikéjéle ma malááyikawá yooráa tutúúma fuwé fuú na náále na b̄owóró? ⁵⁴ Binlám n̄ɲíní na wentí Isóo-dée t̄óm waanm̄áti ṣɪṣɪ b̄umóona bulá bulé» né ikóodí?» ⁵⁵ Alowááti k̄um̄ ge Yeésu woódó zamóo ṣɪṣɪ: «M̄íígáli ɪkóni ṣɪ ɪkpa ma na tókobíwá na d̄áázi nyazi mégée iráa-ḡóoró? Báa w̄ire wend̄é, m̄ójóo Isóo-dée d̄aána-daá ge mánw̄l̄ɪ iráa Isóo-dée t̄óm, mídákpá ma. ⁵⁶ Amá bulé bur̄ɪɲa bulá ge na wentí and̄ébiwá waanm̄áa né ikóodí. Nge Yeésu-dée wanbaaráa waaya d̄amá bese beyéle yí.

⁵⁷ Wenbá baagba Yeésu né, bed̄eená yí Isóo sarásí land̄ó k̄oboní kayíifu weení Mará w̄l̄ɪd̄áa na téed̄ɪ-daá k̄obonáa-k̄obonáa tuuzée ɪd̄ée né-jó. ⁵⁸ Pétro ɪlé woovu Yeésu ɪjóona yí bolíní háli sarásí land̄ó k̄oboní-dée d̄aána-daá ɪs̄os̄ ɪc̄oo ɪna ɪlé ɪd̄ée b̄owotá d̄ɪnáa ṣɪ ɪna n̄ɲíní ṣɪ bitená né. ⁵⁹ Isóo sarásí land̄áa k̄obonáa na yahúúduwá-dée t̄óm-v̄ooráa k̄obonáa baaganáa wánjád̄ɪ ṣɪ bobuuná Yeésu t̄óm na bako yí; ⁶⁰ Bodoyúú k̄ub̄úunáti na bur̄ɪɲa iráa d̄abata waal̄ɪzi ser̄ɪya bobótí ɲ̄gi né. Kegbiirin̄so ge iráa n̄owóle woógóni ⁶¹ botó ṣɪṣɪ: «Iró ceení woódó ṣɪṣɪ: "Mánb̄ɪzi m̄oyó Isóo-dée d̄aána na mab̄ɪṣɪ mama ke we náádoozo."» ⁶² Nna ge Isóo

sarásı landǵó kóbonı waagoró itó yı sısı: «Nyévéyına natırı sı nbúsi wentı uráa bana bónbuunáa nya né?» ⁶³ Amá Yeésu sumáa ge. Bunáa Isóo sarásı landǵó kóbonı sısı: «Na Isóo weezuú-dóo-dée yıǵe-daá mónbóozı nya sısı nvéeri-dáa a nyóó ge Leeró, Isóo Biyaaló.» ⁶⁴ Yeésu woobúsi yı sısı: «Nyóódó ná. Biriké wentı sı mevéeri míı né ge sısı sııná leleedǵó, mínáa Iró Biyaaló ıjóo Isóo yıko-dóo-dée nóónı kıǵıwı-ró. Mıندانáa yı wángalunáa ısóódáa wéngedım ımındı-ró.» ⁶⁵ Nna ge Isóo sarásı landǵó kóbonı weeleri igúzuúdi^a itó sısı: «Weegbeená Isóo. Bidokúti bıbóozı seriya-dóo dıǵǵó. Mııńıńı waanmatı ıkpeená Isóo né. ⁶⁶ Mınmaazı sısı wé?» Nge boobúsi sısı: «Imóona bakı yı.» ⁶⁷ Nge bóođo ndóolımá waazá-daá, bamá yı cǵǵıwá, nebére ıcé yı kadáazı ⁶⁸ bıka bónđóm sısı: «Leeró, turıkı, weení waamaná nya?»

⁶⁹ Bıdée saátı, Pétro cǵó aso tóo-róozı. Nge aló bowotá-dóo woogóduu ıjóo itó yı sısı: «Nyóó dıǵǵó nyágána Yeésu Galilée ńńı ge. ⁷⁰ Amá wóojólı uráa rıńa ızá-daá itó sısı: «Máası wentı nyóndóm né.» ⁷¹ Saátı wenkı wéńǵé dǵó wónóó né, kıfaló waana yı iféeri wenbá bowe ńna né sısı: «Ceenı kána Yeésu nazaréeti ńńı ge.» ⁷² Waadásı ıcǵólı ıǵuuná sısı: «Máası ıró ceení.» ⁷³ Bıdásı cǵóó né, wenbá bavonwe ńna né, boogódúu botó Pétro sısı: «Toovonúm ge, nyóó dıǵǵó nyéǵée ıdée ıró ge, nyédée ımature wánwılı bılé.» ⁷⁴ Nna ge waanmatı sısı: «Isóo ıfo mánıǵbamóó a dǵé bobóti ge ménbelı. Máası ıró ceení.» Nge kalıbáawı waaján kıbóó. ⁷⁵ Nge Pétro wóodóozı tóm Yeésu wóodó yı sısı: «Naanı na kalınbáawó ıbóó né, nyónǵólı boro nabúdoozo sısı nyáası ma» né. Nge waalıı ıbá iwıı.

27

¹ Kiivé tééré né, Isóo sarásı landáa kóbonáa na téédı-daá kóbonáa-kóbonáa wóojóo bacáa lomaazé na bakı Yeésu. ² Nge bóovókı yı nibé boboná yı becéle laadóo-dée ńıbáadeeró Pıláátı.

³ Yudásı weení waayá Yeésu né, waana sısı baazıtı sısı bángıso Yeésu né, waalá mányı lé ıkpóo liidee gbóó ákóosaaláa iboná ıcéle Isóo sarásı landáa kóbonáa na téédı-daá kóbonáa-kóbonáa ⁴ sısı: «Máálá alaháacı mayá ıró weení ıdalá nabóro né.» Amá belé boobúsi yı sısı: «Wentı waananá dáa. Nyóójó nbılıé.» ⁵ Nge Yudásı wooboná liidee ılo Isóo-dée dıána-daá. Nge weedǵe ıǵó ıdı nibıire ıtı. ⁶ Isóo sarásı landáa kóbonáa wóogbóo liidee botó sısı: «Bıdafa ńıbáawı sısı dııdı liidee ana Isóo-dée dıána-daá kojóonı wóró káma ıró-dée azımá liidee ge aǵée.» ⁷ Baalaná dıamá saáwóra bıté né, nge wóogbóo liidee amó bamı cós maaró-dée fóó bémım ıǵoma. ⁸ Boroózi ge hálı na sinje bánýaa fóó kemı sısı azımá-dée fóó. ⁹ Bılıé ge wentı anǵébiYeremıya waanmatı sısı: «wóogbóo liidee gbóó ákóosaaláa ńńınáa Israyélı bıya waamáazı sı béfere ıro né, ¹⁰ bamı cós maaró-dée fóó ńńınáa Đádós waavónıızı ma né» woogódi.

¹¹ Booboná Yeésu laadóo-dée ńıbáadeeró-jó sı bafóoná yı, nge ıle wóobóozı yı sısı: «Nyóó ge Yahúıdıwá-dée wıro?» Nge Yeésu woobúsi yı sısı: «Nyóódó ná.» ¹² Nge Isóo sarásı landáa kóbonáa na téédı-daá kóbonáa-kóbonáa woobuuná yı tómwá dıabata, amá idobúsi we natırı.

^a 26:65 26.65 Bıdée saátı, Israyélı bıya wénlerı bogúsúdi ge a bıǵe sısı nabóro waalá bojóo káale nyazi: nbusú, wenbiré gosıré, líıya, kodónı yáa batóo Isóo bılé.

¹³ Nna ge Pilááti wòdò yí sísí: «Nǎnǎn wéntí ríńa bónbuunáa nya né?»

¹⁴ Amá Yeésu tobúsi yí natírí wéntí ríńa waanmáti yí né turo hált bíbá bílá laadóo-déé níbaadeeró Pilááti bití.

¹⁵ Fele ndéé jingáárí báa wenkí laadóo-déé níbaadeeró wéndéréjém sáraka-dóo kódom weení zamóo wòzòólí sísí íce né. ¹⁶ Bídée saáti né, sáraka-dóo kóbóní naáru we sáraka-daá, bánýáa yí sísí Barabáási.

¹⁷ Bináá Pilááti wòbòzú zamóo kiduuzée nínaamó né sísí: «Weení ge mízoolée sísí méje? Barabáási yáa Yeésu weení bánýáa yí sísí Leeró né?»

¹⁸ Káma Pilááti nyí bilé sísí sóozí weeyelená bakpa Yeésu becéle yí. ¹⁹ Sáati wenkí Pilááti còcò tóm yaavusodé nína né ge idéeló weegédíri beféeri yí sísí: «Nkaḍ nyónóó uró déyí-déyí-dóo ceení-déé tóm-daá.

Káma nuvoowú kina mááná wahála ḍabata médée ḍoozire-daá uròzì.»

²⁰ Isóo sarási landáa kóbónáa na téédí-daá kóbónáa-kóbónáa waadási zamóo sísí kíbòzú Barabáási-déé cém bíka bako Yeésu. ²¹ Laadóo-déé níbaadeeró waadási íbòzú we sísí: «Belééní badaá, weení ge mízoolée sísí méje»

Nge boobúsi yí sísí: «Barabáási.» ²² Bináá Pilááti wòbòzú we sísí: «Né we ge málaná Yeésu weení bánýáa yí sísí Leeró né?»

Baríńa boobúsi yí sísí: «Báka yí ḍéńí abelí akóo-ro.» ²³ Nge waadási íbòzú we sísí: «Taalí wenkí ge waalá?»

Amá belé baabá ge babamáa kóodi bínjaaría sísí: «Báka yí ḍéńí abelí akóo-ro.» ²⁴ Pilááti waana sísí waawí we bíka bíbamáa bós kpáa né, nge waajurí lím ísám unózú zamóo ízá-daá ítò sísí: «Mánóómí féyí uró ceení-déé sím tóm-daá. Míjò nbilé.»

²⁵ Nge zamóo ríńa woobúsi yí sísí: «Ídée sím-déé nígbamóó narí íti ḍána ḍébiya-ḍóró.»

²⁶ Nna ge Pilááti weejé we Barabáási. Búga Yeésu ílé né, weeyéle bosúti yí agbáázá bité né, nge wòogbóo yí ícéle we sísí bóbóná yí baká ḍéńí abelí akóo-ro.

²⁷ Nge laadóo-déé níbaadeeró Pilááti-déé sóójawá wooboná Yeésu ídée kowuro-ḍugoré-daá; botúúzi sóójawá baaganáa ríńa balára bamílúná yí. ²⁸ Baalízí yí ígbúná izóóna né, bosúu yí tóko kíseemóó. ²⁹ Nge baalóo wíláází síjòcò sówá-sówá né nyazí kowuro-vulóo bofu ígojòó; bacáa ḍígeré baḍo unóóní kíḍíiwú-daá. Nge boozóm waazá-daá bánmòḅé yí bónḍóm sísí: «Déézée nya yahúúḍúwá-déé wúro.»

³⁰ Bónḍónáa yí ndòolímá bíka bónḅowóo ḍígeré bánmám ígojòó-daá. ³¹ Baamóm yí bité né, nge baalízí yí tóko boozúu yí né, babísíná ídée-ndí bosúu yí. Nge beedḗená yí sí bakága ḍéńí abelí akóo-ro.

³² Baalí béndḗé né, beegéti abaaló naáru ígée Sirééní téédí-daá níni. Bánýáa yí sísí Sumóóní. Nge baagba yí dóóle ísòo Yeésu-déé ḍéńí abelí akóo. ³³ Baadála ḍídaáre wendḗe bánýáa-ḍe sísí Gohígóóta né, Gohígóóta kutolúu ge sísí kojòó bòcòcò ḍídaáre, ³⁴ nge baava yí vínyi bíya-déé sulóm baajaná faadíní nyéńí-ńdí né sísí ínyoo. Waadím né, idetisi ínyoo.

³⁵ Baagá yí ḍéńí abelí akóo-ro bité né, nge bòcòcò tété ígbúná-ro batára ye ḍamá. ³⁶ Nge beedí bòcòcò nína bénveríi uró. ³⁷ Nge baanmáa kpálíḥóo-ro bosúsi ígojòó-ro wenbí-ro baago yí né sísí: «Ceení ge Yeésu yahúúḍúwá-déé wúro.»

³⁸ Nge baagá íráa-gúóráa nòwóle batasiná yí. Kódomí igíḍíiwú-ro, waaganáa unbuwó-ro. ³⁹ Níbaá-ḍeeraa wándóḍú yí, bánmòḅé yí, ⁴⁰ bíka bónḍóm sísí: «Nyóó weení nyónyóm Isóo-déé ḍaána nbísi nma ke we náádoozo né, nyádítuńa lee nyádi a nyégée Isóo Bijaaló, bíka ngédi ḍéńí abelí akóo-ro.»

⁴¹ Bilé ḍuḍo ge Mará wílḍáa na téédí-daá

kóbonáa-kóbonáa na Isóo sarási landáa kóbonáa wánmoné yi bóndóm yi sɪsɪ: ⁴² «Wɛelée baaganáa, amá idánbízi ulée ɪdɪ. A ɪgée Israyéélɪ wúro, ikédi leleedó dɛni abelí akóo-ro na dɪfa yi toovonúm! ⁴³ Isóo ge waava toovonúm né, Isóo ikónɪ ulée yi leleedó a ɪzoolée yi, káma woódó sɪsɪ: "mégée Isóo Biyaaló ge."» ⁴⁴ Bilé nóó ge bikpedína ɪráa-gúoráa wenbá baagá ina we dɛni abelí akóo-ro né bándúúdi yi.

⁴⁵ Kpoo idaawó kéréfu fuú na natíle nbó dʒanɪna kéréfu natúdoozo, bulá temeenuú laadóo rɪŋa-ro. ⁴⁶ Ðaanɪna kéréfu natúdoozo bulé ge Yeésu woogóo bicáári sɪsɪ: «Elíi, Elii, lemá sabaktani», bugutoluú sɪsɪ: «Médée Isóo, médée Isóo, ngbaalá ge nyéjéjé ma ndálɪ.» ⁴⁷ Wenbá bowe rina ge baanɪ né, badaá nebère sɪsɪ: «Eliya ge wányáa.» ⁴⁸ Nge badaá naáru waaján ise ikógbóo kɪcɛ ilii viinyi biya-dée solóm nyígáázi níbi-daá ikpóo isɪu dɪgere noó-daá ikpáázi Yeésu noó-jó sɪsɪ ɪnyoo. ⁴⁹ Baaganáa sɪsɪ: "Isɪm dɪbée sɪsɪ Eliya wóngonɪ ulée yi?"

⁵⁰ Amá Yeésu woodókoo bicáári, nge iweezuú waalí. ⁵¹ Nge Isóo-dée dʒaana-daá láámilé waadára nabúle kogboo isóo-daá ngónɪ ade; Ade weezéle, bitángbalɪnɪ ɪfée, ⁵² booláánɪ ifulú bika Isóo-dée ɪráa dʒabata bánzím né ifé. ⁵³ Yeésu weevé ɪlí booláánɪ-daá né, belé dʒɔdʒ baalí, nge baazúu Yesusalém Isóo-dée téédɪ-daá balzɪ badɪ bawílɪ ɪráa dʒabata. ⁵⁴ Róoma sójja kóbonɪ na soojawá baaganáa bɛnverii Yeésu né, baana ade weezéle na wenbí rɪŋa bulá né, nge nundaáre kóbonɔde waazúu we botó sɪsɪ: «Toovonúm, ɪró ceení kééna Isóo Biyaaló.»

⁵⁵ Aláa dʒabata we rina bagazɪŋe bolɪni begebeéna; Ðoo Galilée laadóo-daá ge boogónú Yeésu bángalám yi bowotá. ⁵⁶ Badaá, beɛ Maryáma Magɪdaláa aló, Maryáma Yaakúbu na Isifu bojoo na Zebedée biyaalɪnáa ɪgoɔ bowe rina.

⁵⁷ Ðaanɪna waalá né, dʒóle-dóu bánjáa yi sɪsɪ Isifu ɪgée Arimatée téédɪ-daá níni bika ɪgée Yeésu-dée wanbaaró dʒɔdʒ né, waadála. ⁵⁸ ɪró umó woobó umooná Piláátɪ ɪbóózi yi Yeésu tonúú. Nge Piláátɪ waava níbááwo sɪsɪ bécéle yi kɪ. ⁵⁹ Isifu woogbóo kɪ né, nge woogoodiná kɪ kásáná. ⁶⁰ Nge woogbóo kɪ ɪdɔ bolááwo kífalúú waabáa kɪ ɪdɪ bitángbalúú-daá né kɪdaá; nge weebiláázi búúre kóbonɔde ɪto boolááwo noó. Bilé bowóro né, nge weedéɛ. ⁶¹ Bidée saátɪ kɪm, Maryáma Magɪdaláa aló na Maryáma líni bowe rina, bojoo bolááwo ɪzá-daá.

⁶² Kíivé né, bángburɪ fɛezɪre wíre kifé né nbulé, nge Isóo sarási landáa kóbonáa na Faríizɪ-dɪnáa booyóózi bobó Piláátɪ-jó. ⁶³ Nge boodó yi sɪsɪ: «Kóbonɪ, dʒóódóózi sɪsɪ bobótúú ceení woódó ina waazá né sɪsɪ: "Wé náádoozo wíre ménvém."» ⁶⁴ Bilé né, fa níbááwo sɪsɪ befere boolááwo háli wé náádoozo na ɪwanbaaráa ikókɔni banmíílɪ yi bika botó zamó sɪsɪ: "Weevé ɪlí ɪsɪdʒáa-daá". Bobótɪ kegbiirinóo nídi tuna tɪngulú kaɔaa nídi."» ⁶⁵ Nge Piláátɪ weevéeri we sɪsɪ: «ɪbée fereɔá. Iboná we befere bolááwo nɪŋínáa mízoolée né.» ⁶⁶ Nge boobó sɪ befere bolááwo. Baaɔáázi kɪnoó-ro búúre kóbonɔde-ro na a naáru weedekiná dɛ, batlí.

28

¹ Beeɔi Sabáátɪ kifé láhaɔɔ tɛéɛ-tɛéɛ né, Maryáma Magɪdaláa aló na Maryáma líni boobó sɪ bebéém boolááwo. ² Nna-rina ge ade waabá biséle. Ðádúú-dée malááyika waalí ɪsóódaá ití ibiláázi búúre ití ɪcóo

ɔɪɔ. ³ Wéndée nyazi wuloó bika igbuná izóóna né aabá avolomáa pári-pári nyazi dóm-bó. ⁴ Nge buɔɔ fereɔáa nundááre, béndeli bika babísi nyazi ɪɔɔáa. ⁵ Amá malááyika woɔɔó aláa sɪsɪ: «Mínyóó íkanú nundááre. Mányi sɪsɪ Yeésu baagá yi ɔ́ɛni abelí akóo-ro né ge mɪnjááɔ. ⁶ Ivéyi cé káma weevé ilí ɪɔɔáa-daá nɪnɪnáa waavónɔm né; Igóni ɪbéé lénlé baavónvizi yi né. ⁷ Ibó ɔasam iféeri ɪwanbaaráa sɪsɪ: Weevé ilí ɪɔɔáa-daá. Wéndée mí nɪbááwo ɪɔ́ɛ Galilée. Nna ge mɪngomɔónáa yi. Wentí sɪ mevéeri mí né nbulé.» ⁸ Na nundááre na wenbi-níni kóbonɔ́ɛ ge boodoóziná balí boólááwo-jó bese bobó bekévéeri Yeésu-dée wanbaaráa laabááro kumí. ⁹ Nna-nina ge Yeésu woɔ́ɔóni ɪkétí we ɪtó we sɪsɪ: «Méézéé mí!» Nge boogóduu ɪjó bosóm ɪnónó-daá bokúu yi tééɔ. ¹⁰ Nge Yeésu woɔɔó we sɪsɪ: «Íkanú nundááre. Ibó iféeri mogoobiya sɪsɪ bédɔ́ɛ Galilée. Nna ge banganáa ma.»

¹¹ Aláa beɪ bɔwe nɪbááwo-daá né, nge fereɔáa-daá nebére woobó tééɔ-daá bafa ɪsóo sarásɪ lanɔ́áa kóbonáa wenbí rɪɪa bulá né-dée laabááro. ¹² Belé boodúuzi ɔamá bána tééɔ-daá kóbonáa-kóbonáa balá saáwóra né, nge baava sójawa fereɔáa beɪ liide-boné, ¹³ beféeri we sɪsɪ: «Wentí sɪ ɪɪmáti né nɔ́ɔ: ɪdée wanbaaráa woɔ́ɔóni nuvoowú banmíli yi saáti wenkí ɔónɔm né. ¹⁴ A ngó tóm waadála laadóo-dée nɪbaadeeró, ɔ́ɔó sɪ ɔɪɪzína yi bugutoluú na mínyóó midónyúu nɔwóya nakí.» ¹⁵ Nge belé baamɔ liideé balá nɪnɪnáa baanmáti we né. Bedée nmatire ɔɪni ɔɪɔ, háli na sinje bánmatí tóm tum yahúúɔwá lowótáa.

¹⁶ Buɔa wanbaaráa fuú na naáro né, beɔ́ɔ́ɛ Galilée bóso wenkí Yeésu waavónvéeri we sɪsɪ bóbo né-kɪɔ. ¹⁷ Baana yi né, nge boozóm ɪnónó-daá bokúu yi tééɔ, amá badaá nebére waalá síka. ¹⁸ Nge Yeésu woogóduu bojó ɪtó we sɪsɪ: «Baava ma yiko rɪɪa ɪsóo-daá na ade laadóo-ro. ¹⁹ Bulé né, ibó ɪbɪsɪná yiri-báa wenkí-dée ɪráa médeé wanbaaráa, iliri we lím-daá ɪso we túúbá lím na Caáwo na Biyaaló na Kezená ɔacɪri-nga-dée yíɔɔ-daá, ²⁰ ɪwíli we bofu balá wenbi rɪɪa máázízi mí né. Buɔa né, mówe míj ge báa wíre wendé háli ɔúúlínya koróo.